

SOCIOLOGIE ROMÂNEASCĂ

Director: D. GUSTI

ANUL II, Nr. 4

APRILIE, 1937

C U P R I N S U L

S T U D I I :

C R O N I C I :

D O C U M E N T E :

R E C E N Z I I :

Î N S E M N Ă R I :

COPERTA: Tineret din Moișeni-Ouaș (din Arhiva de fotografii a Fundației Regale „Principele Carol").

DIN CUPRINSUL NUMĂRULUI VIITOR: *Golopenția:* Nevoia informației asupra statelor străine; *Andrei Popovici:* Americanii de origine română; *Florea Florescu:* Românii din dreapta Dunării; *Neamțu:* Literatură politică naționalistă; *Ștefania Cristescu:* Aportul Atlasului limbii române la sociologia României; *Ion D. Rădulescu:* Grădinarii români din Slobozia-Clinceni-Ilfov; *N. N. Popescu:* Cooperativa din Șanț-Năsăud. Cărți despre suprapopularea rurală a Europei de Răsărit (Measnicov și Golopenția); Cărți despre comasare (C. I. Ciulei); Cărți despre Mocani (G. Turda).

SOCIOLOGIE ROMÂNEASCĂ

DIRECTOR: D. GUSTI

ANUL II, NR. 4 APRILIE 1937

VOINŢA SOCIALĂ

Dintre problemele ridicate de sociologia românească, cea a voinţei sociale ocupă un loc central, datorită sistemului sociologic voluntarist al profesorului *D. Gusti*. Într'adevăr, d-sa socoteşte voinţa socială ca natură sau esenţă a societăţii. Într'un studiu din tinereţe, închinat acestei probleme, profesorul *Gusti*, după ce precizează că „elementele esenţiale ale unui lucru formează natura sa" — stabileşte că „voinţa este singura forţă originală şi relativ independentă în mediul cosmic, ea este condiţia determinantă a organizaţiei Societăţii, este elementul esenţial al Societăţii, căci voinţa este fenomenul social cel mai elementar, fără care nu se poate concepe vieaţa socială". (Despre natura vieţii sociale, în revista Cultura Română, N-rele 1—2, 1910). Şi de atunci oridecâteori a avut prilejul să-şi expună sistemul de gândire sau să facă vreo aplicaţie a lui în cercetarea unei probleme sociologice (ca naţiunea, războiul, partidul politic etc.), profesorul *Gusti* a socotit neîncetat voinţa socială ca factorul esenţial al societăţii (v. studiile din Sociologia militans). Din pricina aceasta socotim că problema voinţei sociale merită să fie reluată din când în când şi reexaminată în lumina datelor şi concepţiilor mai noi de sociologie şi desbătută cât mai larg cu putinţă.

În legătură cu voinţa socială există o literatură foarte bogată, mai ales dela deosebirea pe care o stabilea *Rousseau*, în teoria contractului social, între „voinţa generală" şi „voinţa tuturor". Concepţiile înseşi sunt destul de variate. *Morris Ginsberg* stabileşte numai în sociologia contemporană cinci concepţii fundamentale, cu o sumedenie de varietăţi după autori (v. The. Psychology of Society, London 1921, Chap V. The Conception of a general will). Vom discuta cu alt prilej problema voinţei sociale în lumina doctrinelor sociologice, acum ne mulţumim cu simpla schiţare a felului cum vedem noi problema, împrumutând din domeniul doctrinelor numai ceeace socotim strict necesar. Lăsăm la o parte de asemenea problema clasificării tipurilor de voinţă socială, cum e împărţirea lui *Ferdinand Tönnies* în voinţă organică sau esenţială (Wesenwille) şi arbitrară sau convenţională (Kürwille), care stau la baza celor două tipuri fundamentale de vieaţă socială: comunitatea (die Gemeinschaft) şi societatea (die Gesellschaft) — (v. Gemeinschaft und Gesellschaft. Grundbegriffe der reinen Soziologie, III Aufl. 1920) — dualism care după *Paul Barth* este implicat în orice concepţie sociologică voluntaristă, provenind din antinomia dintre instinct şi voinţă (v. Die Philosophie der Geschichte als Soziologie, III—IV Aufl. 1922, pag. 438). Ne interesează deocamdată voinţa socială în genere sau în termenii în care vom pune problema: structura socială a voinţei umane.

Trei precizări preliminare:

1. Nu discutăm problema determinismului şi a libertăţii voinţei. Caracterul voluntar al societăţii nu impune soluţionarea într'un anumit fel, a acestor probleme, pentrucă,

după cum observă *Franz Oppenheimer*, constatarea că acţiunea este cauzată de voinţă, nu spune nimic despre faptul dacă voinţa însăşi este cauzată sau nu de alte împrejurări (System der Soziologie, B. I. Jena 1922, pag. 199).

2. Nu ne ocupăm de originea voinţei sociale, pentrucă ea se leagă de problema originii omului, mai ales a originii societăţii, cu neputinţă de rezolvat în stadiul actual al cunoştinţelor (v. desbaterea problemei în Les Origines de la Société publ. de Centre Inter. de Synthèse 1931), ci pornim dela datele realităţii actuale, dela omul istoric şi voinţa lui socială.

3. Lăsăm la o parte şi problema dacă într'adevăr voinţa socială este esenţa societăţii, întrucât am discutat-o cu alt prilej (v. Realitatea socială. Încercare de ontologie regională, I. S. R. 1935).

Problema voinţei sociale se leagă în chip necesar cu problema mai generală a fenomenelor psihice colective, care la rândul ei nu se poate rezolva decât în cadrul problemei raporturilor dintre indivizi şi societate. Problemei din urmă i-am dedicat lucrarea noastră: Realitatea socială (cit.), încât ne mărginim să rezumăm concluziile la care am ajuns, în măsura în care interesează problema voinţei.

Sociologia contemporană s'a desvoltat pe discuţia problemei individ şi societate, desfăcându-se în două curente principale, după cum se socoteşte societatea ca simpla sumă aritmetică a indiviziior care o compun, căci nimic n'ar fi în societate, ce n'a fost mai înainte în indivizi: individualismul; sau se socoteşte dimpotrivă ca o realitate în plus faţă de indivizi, cu însuşiri proprii, ireductibile şi deci inexplicabile prin indivizi: integralismul.

De aici două concepţii fundamentale despre psihismul colectiv şi implicit despre voinţa socială: 1. Nu există decât o vieaţă psihică individuală, care în măsura în care este o vieaţă de relaţie, se poate îndrepta şi spre semenii noştri şi deci poate duce la o vieaţă psihică interumană şi la o reţea de relaţii interindividuale, care constitue societatea însăşi. 2. În afară de vieaţa psihică individuală există o vieaţă psihică socială, (o conştiinţă colectivă, o mentalitate colectivă, o voinţă colectivă etc.) suprapusă celui dintâi şi independentă faţă de ea. Prin urmare, sau există o singură voinţă, cea individuală, sau există două voinţe, una individuală, alta socială, deosebite esenţial una de alta. De sigur nu lipsesc nici soluţiile intermediare, dar ele sunt de regulă varietăţi ale acestor două concepţii fundamentale.

După noi, indivizii (care compun o societate) şi societatea (acestor indivizi), nu sunt două realităţi, ci feţele unei singure realităţi, pentrucă nici indivizi fără societate, adică oameni care să trăiască izolaţi cu desăvârşire, nu există, nici societăţi reale fără indivizi nu se pot concepe. Societatea nu este o nouă realitate faţă de indivizii componenţi, ci numai un nou plan de existenţă şi de manifestare, planul coexistenţei şi al convieţuirii, prin care însă indivizii sunt transformaţi în toată structura lor sufletească. Societatea se găseşte, cu alte cuvinte, în însăşi structura lor ontologică. Omul este social prin constituţia sa psihică, prin firea şi nevoile lui de vieaţă, în aşa măsură încât, după vorba veche a lui *Aristotel*, fiinţa care nu simte nevoia să trăiască în societate nu este om, ci sau o fiară sau un zeu.

In lumina acestei concepţii, problema psihismului colectiv capătă o deslegare nouă. Nu există o vieaţă sufletească individuală, în sensul de vieaţă complet străină de vieaţa socială, adică netransformată social, dar nu există nici două vieţi sufleteşti, una a individului, alta a grupului, ci o singură vieaţă sufletească, a individului, dar o vieaţă sufletească de natură socială, cu elemente care fac cu putinţă vieaţa socială şi cu o structură modificată prin trăirea în societate. Afirmaţia este valabilă şi în ce priveşte voinţa socială. Nu există o voinţă socială în afară de voinţele individuale, dar voinţa indivizilor este de structură socială.

Distingem în structura socială a voinţei trei momente mai de seamă, unul care ţine de vieaţa psihică a omului, unul care ţine de structura voinţei ca atare şi unul care se câştigă prin vieaţa în societate. De momentul întâi ţin toate elementele psihice care dau

omului înclinarea să trăiască în societate şi care îl fac deci să fie social mai înainte de a trăi în societate. Datorită acestor elemente voinţa omenească este socială mai înainte de a se manifesta pe plan colectiv. De momentul al doilea ţine mai ales mecanismul de funcţionare al voinţei, caracterul ei teleologic, urmărirea de scopuri şi mânuirea de mijloace. Prin mecanismul acesta de funcţionare voinţa nu este numai socială, fiind determinată de momentul întâi să fie socială, ci devine la rândul ei un factor activ de socializare a omului, ori de câte ori sunt sociale scopurile sau mijloacele. In sfârşit, de momentul al treilea ţin toţi factorii sociali care înrâuresc voinţa omenească şi o socializează treptat, începând cu clipa în care se desfăşoară efectiv în societate. Să analizăm elementele mai de seamă ale fiecărui moment.

I. Ce a fost omul la începuturile lui este greu de precizat. Cunoştinţele actuale ni-l înfăţişează pretutindeni şi în toate timpurile accesibile, ca trăind în societate. Care sunt trăsăturile psihice ale omului care îl împing spre vieaţa laolaltă? Ce elemente sufleteşti fac ca omul să fie o fiinţă socială? Răspunsurile sunt destul de variate, încât ar fi greu să se susţină că problema este rezolvată, totuşi ele constituesc un început serios spre o cunoaştere mai amănunţită a omului.

După o concepţie mai veche, a lui *Gustav Ratzenhofer* (v. Die soziologische Erkenntnis, 1898), omul este determinat să trăiască în societate de un „interes înnăscut". El stabileşte cinci interese înnăscute: 1. interesul speciei (pentru reproducere), 2. interesul fiziologic (pentru hrană), 3. interesul individual (pentru conservarea de sine), 4. interesul social (pentru familie, trib, naţiune) 5. interesul transcendental (religios, filosofic). Prin interesul social omul se leagă de unităţi sociale tot mai cuprinzătoare. Sociologia intereselor (deşi cam învechită) nu se sfârşeşte cu Ratzenhofer, ea e reprezentată de mai mulţi sociologi contimporani.

După o concepţie mai „modernă", a lui *William McDougall* (Grundlagen einer Sozialpsychologie, trad. Gerda Kautzky-Brun, 1928) omul este împins spre societate de instincte. Prin instincte trebue să se înţeleagă aptitudinele înnăscute ale spiritului, comune tuturor indivizilor din aceeaşi specie, caractere rasiale dobândite prin procesul îndelungat al adaptării speciei la mediul său de vieaţă. Iată instinctele principale: 1. instinctul fugii; 2. instinctul apărării; 3. instinctul curiozităţii; 4. instinctul luptei; 5. instinctul automicşorării sau supunerii şi al afirmării de sine; 6. instinctul îngrijirii părinteşti; 7. instinctul perpetuării; 8. instinctul gregar; 9. instinctul câştigului; 10. instinctul construcţiei. Din acestea, partea cea mai mare împing pe om spre societate şi îl leagă organic de ea.

Instinctul gregar este admis azi de foarte mulţi sociologi, mai ales de cei anglo-americani. Părerea aceasta ar putea să pară multora absurdă, căci ea aduce cu lămurirea narcoticelor prin proprietăţile sau virtuţile lor adormitive, ceea ce nu promovează cu nimic cunoştinţa. Totuşi e vorba de un lucru cu totul diferit. După cum reiese din definiţia instinctelor, ele se formează pe încetul din adaptarea la mediu, prin urmare omul a dobândit treptat, printr'un proces anevoios, instinctul gregar sau în egală măsură prin selecţia naturală, dar astăzi deţine instinctul acesta dela naştere, în însăşi alcătuirea sa sufletească, mai înainte de a trăi în societate. Intre omul actual şi omul epocilor celor mai îndepărtate, deosebirea nu e numai de timp, ci şi de structură.

Printre elementele psihice care dau omului un caracter anticipator-social este şi simpatia. Profesorul *Gusti* o socoteşte ca afectul însoţitor al conştiinţei de sine, alături de iubirea de sine şi religiozitate şi ca factorul care leagă pe om de semenii lui, prin actul specific al proiectării eului propriu în conştiinţa celorlalţi oameni (v. Egoismus und Altruismus, 1904). Simpatia nu este de loc de natură simplă. Cum a arătat *Max Scheler*, ea are numeroase forme în care sunt implicate atât elemente intelectuale, cât şi elemente emoţionale (v. Wesen und Formen der Sympathie, 1913), dar sub mai toate formele, este un factor care deschide sufletul uman spre societate. McDougall formulează chiar o lege a contagiunii emoţionale datorită simpatiei, numită legea inducţiei simpatetice a emoţiilor, după care simpla expresie emoţională la o persoană provoacă aceeaşi emoţie la observatori, cu consecinţe evidente pentru viaţa socială. Iar *Scheler* adaugă pe bună dreptate, că

toate actele şi sentimentele superioare de natură morală presupun societatea prin însăşi felul lor de a fi, anterior deci trăirii efective în societate. Mila, recunoştinţa, respectul, iubirea etc., n'au înţeles pentru omul izolat, ele sunt fapte de intenţionalitate, care n'au rost decât în lumea socială, deşi individul se naşte cu putinţa lor şi le cuprinde în structura sa spirituală.

Mai puţin interesele înnăscute, în orice caz instinctele, simpatia şi moralitatea, sunt factori care schimbă caracterul individual al voinţei umane şi o determină mai înainte de orice experienţă spre o desfăşurare socială. Voinţa realizează societatea nu din convenţie, din calcul sau din întâmplare, ci din nevoia omului de a-şi actualiza putinţele sau mai exact, din nevoia de a se realiza pe sine ca om. Societatea nu este pentru omul cunoscut până acum un lucru adăugat de care se poate lipsi după voie, ci un lucru constitutiv, fără de care nu mai este om. Din pricina aceasta putem afirma despre voinţa umană că este socială, pentrucă omul însuşi este social. Voinţa este îndreptată spre societate chiar din lăuntrul indivizilor, devenind un instrument pentru realizarea omului ca om.

II. Voinţa desfăşurându-se devine ea însăşi un factor de socializare a omului. Problema este destul de simplă; ea nu comportă nicio dificultate teoretică, încât ne mulţumim s'o ilustrăm cu câteva exemple. Am spus că prin faptul că voinţa urmăreşte scopuri şi mânuieşte mijloace pentru realizarea acestor scopuri, oridecâteori scopurile şi mijloacele sunt sociale, voinţa urmărindu-le sau mânuindu-le, socializează pe om, integrându-l tot mai puternic în societate. Cine îşi propune să se facă militar, trebue să treacă printr'o perioadă de pregătire, după cerinţele armatei respective. Şi scopul şi mijloacele sunt deci sociale. Cu cât pregătirea este mai înaintată, cu atât individul este mai integrat în armată, iar scopul odată realizat, funcţia continuă să fie tot o cale de socializare. Căci cel care vrea să-şi păstreze funcţia de militar, trebue să respecte regulele militare, trebue să lupte pentru păstrarea armatei şi a statului care o întreţine etc., să se lege adică tot mai mult de societate. Cine îşi propune să se îmbogăţească fără riscuri, trebue să întrebuinţeze căile obişnuite ale vieţii economice. Pentru aceasta trebue să respecte regulele producţiei, ale repartiţiei, ale circulaţiei, să militeze pentru împrejurări politice favorabile economiei etc., adică să se integreze tot mai puternic în societate, devenind factor activ al societăţii, interesat direct de soarta ei. Lucrul acesta se întâmplă cu toate scopurile sociale şi cu mai toate mijloacele sociale (acestea pot fi întrebuinţate uneori şi împotriva colectivităţii, pentru interese pur individuale). Iată cum voinţa poate deveni socială şi factor de socializare prin mecanismul ei teleologic de funcţionare.

III. În privinţa socializării voinţei prin factorii care o înrâuresc din clipa manifestării ei în cuprinsul societăţii, e greu de a fixa chiar şi numai datele mai de seamă. Socializarea voinţei în lăuntrul societăţii se face pe nenumărate căi. Nu amintim decât două: conştiinţa participării la grup sau conştiinţa de noi şi valorile spirituale.

1. Omul fiind o fiinţă înzestrată cu conştiinţă, nu trăieşte în societate, chiar în treptele lui cele mai de jos, fără să-şi dea seama că trăieşte în societate. Simţimântul acesta de participare, care se poate desvolta până la o adevărată conştiinţă de grup şi să ducă la identificarea individului cu interesele şi aspiraţiile societăţii, înrâureşte şi voinţa omului şi îi dă un impuls sau chiar o îndrumare constantă spre activitatea socială. Cine se simte una cu grupul din care face parte, va acţiona în vederile şi interesele acestuia şi va coopera cu ceialalţi părtaşi pentru binele comun. Voinţele individuale se unesc uneori într'un singur curent de voinţă în eforturile şi desfăşurarea lor comună, încât dau impresia că sunt o singură voinţă, care nu mai aparţine indivizilor, ci grupului ca atare. De pildă, când o naţiune este în primejdie, reacţiunea se produce în mai toţi membrii care o compun, încât acţiunea lor îndreptată spre un singur scop şi cimentată de conştiinţa soartei comune, pare opera unei voinţe unice, voinţa naţională sau voinţa socială. Voinţele aparţin indivizilor, dar ele sunt socializate şi unificate de conştiinţa participării la grupul naţional.

2. Aceeaşi înrâurire de socializare şi integrare a voinţelor individuale o exercită valorile spirituale. Arta, ştiinţa, morala, dreptul, tot ceea ce prezintă nu numai o utilitate, ci şi o valoare spirituală, duce pe om spre o vieaţă socială nu numai mai intensă, dar şi

mai înaltă, mai desăvârşită. Când voinţa omenească se supune fără nicio constrângere regulei morale, normei morale, cerinţelor religioase etc., însemnează că însuşi principiul acţiunii este social, că indivizii sunt socializaţi în chip complet. Supunerea aceasta de bună voie se face din pricina caracterului de valoare al regulilor amintite; acestea prezintă pentru om un bun suprem şi deci supunerea faţă de ele este nu numai acceptată, dar deadreptul dorită, cerută chiar de cel care li se supune. De astă dată voinţele individuale se unesc şi acţionează ca o singură voinţă din pricina regulei comune căreia se supun. Toate valorile socializează şi unesc pe oamenii care le preţuesc, de aceea trebuesc socotite ca factorii cei mai însemnaţi care dau pecete socială voinţelor şi în genere vieţii sufleteşti individuale.

După toate acestea putem înţelege mai uşor desfăşurarea voinţei omeneşti în raport cu societatea. Înclinată spre societate prin instinctele şi structura psihică a indivizilor, voinţa se socializează şi mai mult prin mecanismul ei teleologic şi devine cu desăvârşire socială când se supune regulelor legate de valorile spirituale. Ea duce la societate, se întăreşte social prin funcţionare şi se integrează complet în societate chiar sub înrâurirea acesteia. Înţelegem acum de ce voinţa copiilor este mai puţin socială, întru cât ei nu ating decât momentul întâiu din procesul de desfăşurare al voinţei. Tot aşa, de ce există oameni cu voinţă potrivnică unui grup, întru cât ei nu sunt integraţi prin activitatea şi aspiraţiile lor în grupul respectiv. Şi înţelegem şi de ce în cuprinsul unei unităţi sociale mai întinse, cum este de pildă, o naţiune, apar nenumărate conflicte de voinţă (între partide politice, clase sociale, instituţii publice, comunităţi religioase, asociaţii sportive, grupări ştiinţifice etc.), ele provin din cele două momente ale procesului voluntar, din activitatea diferită a indivizilor, din participarea lor la grupuri diferite şi din valorile deosebite pe care le preţuesc. În sfârşit, înţelegem şi cum e cu putinţă ca aceeaşi naţiune să apară ca un singur om ori de câte ori se pun în joc interese şi valori comune tuturor celor care o compun. Omul trăieşte în societate împins de structura lui sufletească de natură socială, dar activează în sânul societăţii după măsura socializării voinţei lui şi cade de acord cu semenii săi numai pe problemele cu privire la care este socializat deopotrivă cu ei.

Concepţia despre o voinţă omenească strict individuală nu poate lămuri de ce oamenii trăiesc şi activează laolaltă, fără ca ei înşişi să-şi fi propus acest lucru în chip intenţionat.

Concepţia despre o voinţă socială alături sau peste cea a indivizilor nu poate lămuri de ce apar chiar în domeniul social, în sânul aceluiaşi grup, nenumărate conflicte de voinţă.

Concepţia despre o voinţă individuală de structură socială şi socializată, lămureşte şi de ce oamenii trăiesc şi activează laolaltă fără să se înţeleagă în prealabil, adică spontan (natural), nu convenţional (artificial) — şi lămureşte şi de ce apar nenumărate conflicte într'o societate, fără să lase nelămurită împrejurarea mai rară, dar totuşi reală, în care oamenii îşi unifică acţiunea, încât voinţele individuale capătă aspectul unei singure voinţe, a societăţii ca atare.

În concluzie, dacă criteriul valabilităţii unei teorii ştiinţifice este capacitatea ei de a lămuri cât mai multe fapte dintr'un câmp de cercetare, teoria structurii sociale a voinţei omeneşti prezintă avantaje evidente faţă de toate teoriile celelalte. Aceasta nu însemnează însă că faţă cu sine însăşi nu poate fi desăvârşită. Ceea ce am făcut noi este o simplă enunţare. Problema va trebui reluată, cercetată cât mai amănunţit, verificată cu grije, până va putea fi deslegată mulţumitor, în cuprinsul unei teorii durabile.

TRAIAN HERSENI

PROBLEMELE BIOLOGIEI SOCIALE

Biologia socială, privind vieaţa grupărilor omeneşti în înţelesul ei cel mai primar şi mai real, trebue să constitue desigur baza studiilor sociale, iar în centrul problemelor bio-sociale trebuesc situate problemele rasei, unitatea cea mai caracteristică a organismului social.

Dar problemele rasei sunt grele prin natura lor. Studiile antropologice, cu toate eforturile cercetătorilor, nu le-au putut rezolva decât în mică parte. Cu materialul uman nu se poate experimenta, iar analogiile şi generalizările rezultatelor experimentale din regnul vegetal şi animal nu pot ajuta decât în mică măsură la progresul cunoaşterii şi rezolvării acestor probleme.

Progresele ce înregistrează însă ştiinţele sociale pe deoparte, iar pe de alta atmosfera favorabilă ce o oferă unele curente politice noi, contribuesc să antreneze şi să stimuleze şi studiile de biologie socială.

Igiena socială şi igiena rasei au devenit probleme de Stat. Aplicarea lor necesită cercetări serioase din ce în ce mai multe, din punct de vedere biologic al capitalului uman al fiecărei naţiuni.

Se adâncesc astfel cercetările de biologie socială generală, se precizează legile eredităţii, ale adaptării şi selecţiei şi ale altor fenomene bio-sociale, în sfârşit, progresează sau numai se încep cercetări de biologie socială specială asupra raselor trecute sau asupra caracterelor rasiale ale popoarelor actuale.

În cele ce urmează am căutat să expun, într'o formă accesibilă tutulor, câteva aspecte din biologia socială generală şi din igiena rasei. În toată desvoltarea lor, problemele bio-sociale se găsesc tratate în numeroase lucrări de specialitate. Pentru o iniţiere serioasă se recomandă în special consultarea tratatelor devenite clasice ale autorilor germani *E. Baur, E. Fischer, Fr. Lenz* şi *W. Scheidt,* din care de altfel sunt culese mare parte din cunoştinţele expuse aci.

Tratatul de *Baur-Fischer-Lenz,* „Menschliche Erblehre und Rassenhygiene“ (Ştiinţa eredităţii omului şi igiena rasei), în două volume tipărite de Lehmann, München, Ed. IV, 1936, reuşeşte să adune şi să ordoneze într'un sistem toate cunoştinţele de bază din biologia şi igiena socială. Volumul I cuprinde într'un prim capitol un scurt dar ştiinţific şi documentat studiu al lui Erwin Baur (†) asupra eredităţii şi variaţiunilor; despre caracterele ereditare tratează în capitolul II Eugen Fischer: caracterele corporale şi în capitolele III şi V Fritz Lenz: caracterele patologice şi sufleteşti; în capitolul IV Lenz analizează metodele de cercetare în biologia socială. Al doilea volum, datorit în întregime lui Lenz, cuprinde selecţia socială şi igiena rasei.

Dr. W. Scheidt, profesor de biologie şi igiena rasei la universitatea din Hamburg, fost elev al marelui antropolog R. Martin [1]), reprezintă, în puternicul curent german pentru studiul problemelor de rasă, garanţia obiectivităţii. Încă înainte de regimul naţional-socialist, el era cunoscut în Germania prin numeroasele sale monografii rasiale alcătuite în diferite regiuni locuite de Germani. Profesorul Scheidt, autor a numeroase studii de biologie socială, urmăreşte să îndrumeze această ştiinţă pe teren practic, real. Principalele sale lucrări sunt: *Allgemeine Rassenkunde.* Lehmann, München, 1925, *Rassenforschung. Eine Einführung in die rassenkundlichen Methoden.* Leipzig, 1927, *Lebensgesetze der Kultur.* Berlin, 1929, *Kulturbiologie.* Jena, 1930, *Biologische Psychologie.* Hamburg, 1934.

Conceptul de rasă. Este în deobşte cunoscută o definiţie a rasei pe care o deţinem din Antropologie, unde se păstrează încă de pe la începutul secolului trecut, când noţiunea aceasta abia îşi făcea loc în ştiinţă. În spirit antropologic o *rasă este o grupă de oameni*

---

[1]) Martin (†) a fost una dintre figurile de seamă ale Antropologiei. Lucrarea sa cea mai importantă şi mai cunoscută este: „Lehrbuch der Antropologie“. Fischer, Jena, 1926.

care posedă ca bun comun o seamă de caractere corporale şi sufleteşti, ce îi uneşte laolaltă şi îi deosebeşte de alte grupe cu alte caractere.

După concepţia cuprinsă în această definiţie, omenirea s'ar împărţi în numeroase rase a căror delimitare devine din ce în ce mai grea în urma amestecului şi complexităţii asemănărilor şi deosebirilor dintre ele.

Din lipsa aceasta de preciziune şi limitare a caracterelor ce definesc rasa, s'a produs şi confuzia dintre noţiunile de rasă şi popor, rasă şi naţiune, în sfârşit, rasă şi diverse alte grupări sociale.

Dar după ce, în secolul al XIX-lea, legile eredităţii au fost cunoscute, noţiunea de rasă s'a mai precizat şi restrâns. Se ştia că, vorbind de rasă, trebue să te gândeşti numaidecât la caractere transmisibile prin ereditate, la *caractere ereditare.* Rasa va consta din caractere ereditare, deosebirile dintre rase vor fi deosebiri ereditare.

Lenz numeşte *rasă un grup mai mare de oameni, posesori ai unor caractere ereditare diferite de ale altora, în continuă transmitere homozigotică*[2]*)*.

Nu toate caracterele ereditare însă, pe care le prezintă un individ, sunt caracterele rasei sale, ci numai acelea care se întâlnesc cu regularitate şi la ceilalţi membri ai aceluiaşi grup, care adică sunt *tipice* pentru acel grup social.

Scheidt abstractizează noţiunea definind *rasa o grupă de caractere ereditare tipice;* rasa este un mănunchiu de caractere ereditare tipice şi omogene, iar nu un grup de oameni cum se definea până aci. Fiecare individ va „avea“ deci o rasă, comună sau nu cu a celorlalţi membri din acelaşi grup social, ori va prezenta numai o parte din caracterele rasei dominante, cealaltă parte din caractere aparţinând unei alte rase.

În realitate este greu de găsit *tipul*[3]*)* ideal al unei rase, *idiotipul.* El ar trebui să poarte toate caracterele ereditare ale rasei sale („reinmerkmalig“) şi să nu prezinte nicio urmă a vreunui amestec cu altă rasă, să fie adică pur rasial („rassenrein“). Idiotipul nu se poate realiza, practic vorbind, niciodată în deplinătatea caracterelor lui, pentrucă, alături de caracterele ereditare individuale, care se comportă ca nişte potenţialităţi, se adaugă reacţiunile lui la influenţele mediului. Ceea ce se realizează este *fenotipul,* produsul tendinţelor ereditare şi al reacţiunilor idiotipului la influenţele mediului.

O *rasă pură* ar trebui să rezulte din încrucişarea a două tipuri rasiale homogametice, adică ereditar egale.

Genetica sau ştiinţa eredităţii. Progresul în biologia socială trebue aşteptat în primul rând dela studiul geneticei sau ştiinţei eredităţii omului.

Ereditatea dispune de planul de organizare al creşterii individului, de transmiterea caracterelor ascendenţilor, a bunelor şi relelor predispoziţiuni; ea condiţionează şi limitează variaţiunile posibile ale caracterelor la cadrul care defineşte speţa.

Procesele eredităţii se produc după legi absolut fixe, descoperite pentru prima dată pela 1860 de călugărul augustin *Gregor Mendel,* la plante şi animale.

Prin analogie, confirmată statistic şi genealogic, legile mendeliene au fost dovedite perfect valabile şi pentru ereditatea omului. Dar la om prea puţine studii experimentale s'au putut întreprinde.

De altfel, mecanismul intim al eredităţii nu a fost cu desăvârşire pătruns nici la plante şi animale. Cercetările noi vor trebui să adâncească procesele histo-fiziologice ale schimbului de cromozomi, purtători de *gene* sau *factori,* care condiţionează transmiterea şi distribuirea caracterelor ereditare.

Genetica urmăreşte să descopere, între altele, localizarea genelor în cromozomi, determinantele amestecului factorilor paterni şi materni în procesul amfimixiei (procesul intim al fecundării), relaţiile ce există între dominanţa şi recesivitatea acestor factori etc.,

---

[2]) Rezultată din unirea unor mase de caractere ereditare egale din punct de vedere rasial.

[3]) *Topinard* a făcut primul distincţia între *tip rasial* şi *rasă:* tipul rasial este ansamblul de caractere rasiale distinctive; rasa este tipul ereditar.

iar când aceste fapte vor fi cunoscute, omul de ştiinţă îşi va pune desigur problema posibilităţilor de influenţare a lor sau cel puţin a găsirii măsurii şi limitelor în care aceste procese suferă influenţa determinantelor externe.

Problema sexului, cu toate aspectele ei interesante, este, în genetică, pe cât de grea, pe atât de atrăgătoare. Se ştie că numărul cromozomilor, aşa numiţi ai sexului, este inegal repartizat la cele două sexe. Femelele obţin o pereche de cromozomi sexuali, unul dela mamă şi altul dela tată (cromozomul x), masculii, unul dela mamă, nimic ori numai un cromozom atrofic (cromozomul y) dela tată. Toate caracterele sexuale primare, secundare şi unii factori patologici sunt condiţionaţi de acest proces. Ca rezultat al exercitării unei singure categorii de factori, la mascul, neproducându-se amestecul de cromozomi sexuali şi eliminându-se jocul liber al dominaţiei caracterelor de sănătate, boalele ereditare ca hemofilia, unele psichoze etc., apar în unele familii încărcate din punct de vedere ereditar, numai în linie bărbătească.

Tot de inegalitatea cromozomilor sexuali se leagă inegalitatea ca număr a celor două sexe. Fischer afirmă că se concep cam 150 băieţi faţă de 100 fete, dar, că din cauza bolilor legate de cromozomul sexului, aproape 50 de băieţi mor, fie încă din vieaţa intrauterină, fie imediat după naştere. Străduinţele oamenilor de ştiinţă de a ajunge să influenţeze procesele ce hotărăsc de soarta sexelor, par a fi rămas până acum infructuoase.

Dar una dintre cele mai dezbătute probleme a fost şi continuă în parte să rămâe în genetică, măsura în care mediul influenţează dezvoltarea individului din punct de vedere rasial. Genetica descrie felul în care se stabilesc caracterele imanente ale idiotipului (a sumei caracterelor ereditare ale individului), dar nu poate să ne dea preciziuni asupra eventualelor aspecte fenotipice (pe care individul le va căpăta prin influenţele diferite ale vieţii).

Factorii ereditari sunt numai nişte potenţialităţi ce se realizează sau rămân virtuale după condiţiunile de mediu natural sau social pe care individul le întâlneşte în evoluţia lui ontogenetică. Nu ştim astăzi exact dacă influenţele acestea naturale sau sociale pot stimula sau stânjeni tendinţele ancestrale, ori dacă pot sau nu interveni în jocul dominanţelor şi recesivităţilor. Acelaş mediu, lucrând asupra mai multor indivizi, determină reacţiuni diferite şi chiar dacă lucrează asupra aceluiaş individ, în diferite momente ale vieţii lui, nu va produce efecte identice.

Este sigur că influenţele mediului natural ori social nu acţionează decât în limita predispoziţiunilor ereditare, a caracterelor imanente ale speciei, iar caracterele căştigate în timpul vieţii nu se transmit ca atare descendenţilor. Se admite totuş că, uneori, plasma germinativă poate fi modificată de mediu: alterată de boli (sifilis), de substanţe toxice sau otrăvuri (iod, arsenic, plumb, alcool, narcotice), de agenţi fizici (radium, radiaţiuni X), de secreţia glandelor endocrine etc., dar aceste influenţe nu se produc sistematic ci numai accidental şi fără de scop. Controversa influenţei sau neinfluenţei din partea mediului a plasmei germinative a împărţit pe cercetători în două grupe: deoparte aşa numiţii *genetişti*, adepţi ai teoriilor evoluţioniste şi ai selecţiei naturale a lui *Darwin*, care socotesc caracterele ereditare, neinfluenţabile prin mediu ci schimbându-se numai *întâmplător, prin mutaţiuni;* de altă parte aşa numiţii *behaviorişti*, adepţi ai teoriilor lui *Lamarck* şi neolamarckienilor, care susţin că mediul şi educaţia pot fi capabile să *modeleze treptat* şi caracterele ereditare ale omului. („Vererbung erworbener Eigenschaften" — „Vervollkommungsprinzip").

Mijloacele şi metodele eugenismului, igienii rasiale, şi educaţiei sunt, în bună parte, condiţionate de înţelegerea şi admiterea uneia sau alteia dintre aceste două teorii opuse.

Adaptare şi selecţie. Ideile adaptării la mediu şi selecţiei au apărut întâi în cuprinsul teoriei evoluţionismului darwinian. Aceste idei tind să lămurească dezvoltarea filogenetică şi ontogenetică a vieţuitoarelor în decursul vremii.

Asupra modului de acţiune a mediului şi de reacţiune a indivizilor, părerile sau împărţit. In timp ce Darwin socotea că adaptările la mediu se produc prin apariţia spontană

şi întâmplătoare a schimbărilor ereditare, care ajută adaptarea indivizilor la mediu, înmulţirea şi perpetuarea lor, când noile schimbări le sunt favorabile, sau duc la dispariţia lor, când acestea nu le sunt favorabile, Lamarck sprijinea ideea influenţelor modificatoare, treptate şi cauzale ale mediului. Schimbările se produc, credea Lamarck, după legea biologică a desvoltării prin spor de funcţionare a organelor.

Deşi, după cum am mai pomenit, lupta aceasta de idei pare să se continue, este în deobşte acceptată părerea că acţiunea mediului nu atinge caracterele rasiale, ci se răsfrânge exclusiv asupra somei (produsul vieţii biologice), care se modelează după influenţele mediului, fără ca aceste modelări să se transmită prin ereditate generaţiilor următoare.

Adaptarea este constituită dintr'o sumă de procese specifice fiinţelor vii, care caută să stabilească raporturi de echilibru cu mediul. Procesele de adaptare se pot grupa în două categorii: *organice*, care condiţionează constanţa mediului interior, corelaţiile şi sinergia funcţională a organismului şi *extraorganice*, care reprezintă reacţiunile individuale la acţiunea mediului extern fizic, psichologic şi social.

Procesele adaptării sunt active în orice moment al vieţii, pentrucă viaţa numai astfel este posibilă. Adaptarea face ca funcţiunile fiziologice şi mintale să răspundă potrivit la influenţele mediului, fără a-şi schimba mecanismul lor şi fără a periclita existenţa caracterelor rasiale. Incetarea şi turburarea funcţiunilor de adaptare duce la conflicte între individ şi mediu, la dezechilibru şi la moartea individului.

Se distinge o *adaptare biologică,* ce se petrece pe teren structural şi fiziologic, răspuns, în special, la acţiunea mediului cosmic şi biotic, de o *adaptare psichică*, răspuns la acţiunea mediului social.

Ţelul adaptării este asigurarea şi ameliorarea condiţiunilor individuale de vieaţă şi de perpetuare.

In timp ce adaptarea este pentru individ un proces activ, ca răspuns la acţiunea mediului, *selecţia* presupune o atitudine oarecum pasivă a individului faţă de acelaş mediu. Selecţia este însă în sine, un rezultat al proceselor de adaptare.

Lenz distinge o selecţie *naturală,* una *socială* şi una *patologică*.

Selecţia naturală este efectuată de către mediul cosmic şi biotic. La animalele sălbatece şi la popoarele naturale se produce efectiv o selecţie naturală, care are ca urmare eliminarea elementelor slabe şi rău dotate, ce cad jerfă asprimilor climei şi animalelor de pradă.

După Scheidt, răspândirea diferită a omului în ţinuturile locuite ar fi rezultatul tot al unei selecţii naturale. Pământul îşi „alege" oamenii, zice Scheidt, potrivit felului de vieaţă locală, după aptitudinile apropiate felului de muncă, pe care îl necesită caracterele mediului natural („Oertliche Auslese"). Perioada de rătăciri, pe care Scheidt o presupune în istoria oricărui popor, reprezintă căutarea unui ţinut, care să corespundă aptitudinilor lui. Procesul acesta s'ar continua şi azi, prin migraţii, cu toate îngrădirile, pe care le reprezintă graniţele.

La popoarele civilizate, selecţia naturală prin agenţi cosmici şi biotici, nu se mai poate exercita, omul civilizat întâmpinând şi înfrângând acţiunea mediului prin mijloace tehnice perfecţionate.

Selecţia sexuală ar avea importanţă socială, când ea ar putea omite dela reproducere o parte din populaţie, sau ar limita reproducerea, dar în populaţia monogamă a raselor albe, numai o mică parte rămâne în afară de posibilităţile căsătoriei şi chiar pentru această parte nu selecţia sexuală este hotărîtoare.

Când selecţia duce la eliminarea celor inapţi, ca în selecţia naturală, se chiamă *selecţie pozitivă;* când prin selecţie cei eliminaţi nu sunt mai răi decât cei rămaşi, se produce o *eliminare neselectorie* (Ploetz), ca în cazul catastrofelor, sau o *contraselecţie,* când cei mai buni dispar, ca în cazul războaielor.

Moartea individului este indiferentă pentru rasă, dacă intervine după perioada de reproducere.

Selecţia socială se face în ordine profesională, economică etc., după legi proprii.

În genere, aptitudinile corporale sau sufleteşti se presupun la baza acestei selecţii. În realitate însă, criterii foarte felurite, după popoare, civilizaţii, tradiţie, legi etc., concură la determinarea şi la exercitarea selecţiei sociale.

Selecţia patologică se exercită prin complexul de cauze, care provoacă mortalitatea infantilă, prin boli infecţioase acute, prin tuberculoză, boli venerice (sifilis, gonoree), intoxicaţiuni etc. Selecţia patologică exercitată asupra celor debili şi inapţi are, în special în perioada copilăriei, caracter de selecţie pozitivă; în perioada adultă, se produce mai des o eliminare neselectorie în sensul vederilor lui Ploetz.

Formarea raselor. Să presupunem, propune Scheidt, că un grup de oameni, cu caractere ereditare diferite, ajung într'un mediu oarecare cosmic şi biotic, altul decât cel în care trăiseră fiecare până atunci. Oamenii aceştia trebue să se adapteze acestui nou mediu. Natura mediului face selecţia păstrând pe cei mai bine dotaţi pentru vieaţa locală. Cei ce nu se pot adapta pleacă sau mor. Grupul celor rămaşi nu constitue încă o rasă. Ei mai suportă o selecţie profesională, una economică, alta socială, mecanism prin care se creează o societate organizată, în care se desvoltă păturí sociale, se pune problema conducătorilor etc. Când, după generaţii, procesele de adaptare s'au desăvârşit, iar cei rămaşi s'au omogenizat oarecum, ei încep să creeze o rasă.

Apariţia unei rase trebue deci înţeleasă ca rezultatul unei selecţii perpetui pentru ajungerea unui tip rasial.

Istoria raselor, desfăşurarea soartei caracterelor ereditare ale omului, începând dela originea lui şi terminând cu fixarea deosebirilor tipice dintre rasele actuale, este o istorie a adaptărilor şi selecţiilor ce s'au produs în decursul vremilor.

Problema numărului raselor este o chestiune de interpretare. Dacă în definiţia rasei reţinem puţine caractere ereditare tipice, atunci numărul raselor va fi mic, ca de exemplu în clasificaţia raselor negroizilor, mongolizilor şi europeizilor. Când se înglobează în definiţia rasei mai multe caractere, numărul raselor se va înmulţi. Se ajunge însă la o limită, peste care împărţirea raselor este imposibilă, din cauză că delimitările devin nefireşti, caracterele comune copleşind pe cele deosebitoare.

Aplicând definiţia rasei la popoare, ne va fi greu să afirmăm că există popoare cu rasă pură, pentrucă niciodată selecţia nu a fost atât de desăvârşită şi de severă încât să elimine toate caracterele ce constituesc abateri dela tipul rasial. În Europa şi America, în special, nu se pot găsi popoare perfect omogene, pentrucă între cele existente s'au produs dese amestecuri şi uneori contopiri, fără să fi trecut timpul necesar cristalizării de noi rase pure.

Influenţa amestecului raselor asupra stării biologice şi culturii popoarelor este aprins desbătută. Scheidt socoteşte că importanţa amestecului a două rase variază dela caz la caz şi că depinde probabil de calităţile părţilor.

În unele cazuri, amestecul raselor poate fi considerat ca o încercare de adaptare biologică sau socială a popoarelor.

Igiena rasei. Partea aplicativă şi utilitară a biologiei rasei o constitue Eugenica şi Igiena rasei, care studiază mijloacele menţinerii şi ameliorării caracterelor rasiale.

Ideea ameliorării biologice a omului şi a societăţii, în aparenţă nouă, datează probabil chiar dela apariţia primelor organisme sociale conştiente. Istoria a înregistrat la antici măsuri şi legi înţelepte de igienă socială. În ştiinţă ideile de ameliorare biologică şi socială a omului, s'au desprins din complexul altor preocupări şi s'au cristalizat într'un tot unitar, graţie savantului antropolog englez *Galton*, care a formulat principiile igienii rasiale şi i-a dat numele de *Eugenică* (1883).

Această ştiinţă, stimulată de progresele continui realizate în special în Zootehnie, unde crescători iscusiţi au reuşit să obţie rase din ce în ce mai ameliorate, prezintă şi pentru om, un viitor plin de făgăduinţi, dar şi de greutăţi de realizare.

În unele ţări, ca: Germania, Italia, Statele-Unite ale Americii, măsurile de igienă

socială şi rasială au luat forme de lege; în alte ţări, aceleaşi măsuri întâmpină încă oarecare rezistenţă. Încet, încet ele vor fi introduse pretutindeni. Cartea doctorului Carrel [1]), pe care o avem în faţă, este un bun indiciu.

Dr. Carrel constată că ştiinţele materiei aşa numite moartă au depăşit cu mult în amploare ştiinţele aplicate la om. Omul, în nevoia moştenită dela strămoşi, de a lupta contra elementelor naturii, a reuşit să înfrângă natura şi să o supună.

„Dar acum ajunge, zice d-rul Carrel. Am înfrânt natura, dar nu băgaţi de seamă că nu mai trăim o vieaţă naturală, că ne-am artificializat, că civilizaţia ne-a deviat dela scopul vieţii? Fiecare este interesat astăzi numai de ceeace îi poate mări bogăţia şi confortul, dar nimeni nu-şi mai dă seama că scopul indispensabil al vieţii, este să ameliorăm calităţile structurale, funcţionale şi mintale ale fiecăruia dintre noi".

Intr'adevăr, valoarea grupului social e dată de valoarea indivizilor care-l alcătuiesc; ameliorarea indivizilor ca părţi ale întregului, creşte valoarea societăţii respective.

„Omul primează totul, continuă dr. Carrel, cu degenerscenţa omului, în urma excesului de civilizaţie, toată frumuseţea culturii noastre şi chiar măreţia universului s'ar prăbuşi".

Iar, în concluzie, crede că ştiinţele aplicate la om sunt azi mai necesare decât toate ştiinţele mecanice, fizice şi chimice, la un loc.

„Scopul final al organizării actuale a vieţii sociale trebue să fie ameliorarea omului, constituirea unei elite sociale, a unei [aristocraţii ereditare] printr'un eugenism voluntar aspru".

In adevăr, studiul biologic al societăţilor civilizate ne prezintă un tablou îngrijorător. Graţie confortului, alimentaţiei bune, igienii şi tutulor condiţiunilor favorabile puse la dispoziţia oamenilor de către civilizaţie, posibilitatea exercitării selecţiei naturale, adică a alegerii pentru perpetuare a celor apţi şi bine dotaţi şi a eliminării inapţilor şi deficienţilor, a dispărut, lăsând toată libertatea şi toate posibilităţile elementelor inferioare şi puţin dotate să trăiască şi să se perpetueze. Ameliorări pe cale naturală nu mai par a fi posibile, pentrucă individul nu mai utilizează funcţiunile sale adaptive ci opune acţiunii mediului mijloace tehnice, creiate din civilizaţie. De aceea un prim postulat eugenic este exercitarea tutulor funcţiunilor omului.

In locul înmulţirii şi a perpetuării elementelor superioare ale rasei, statisticile tutulor statelor concordă în a arăta procesul contrariu. Intelectualii şi în genere păturile sociale înstărite au mai puţini copii decât clasele de muncitori şi ţărani.

Ce reprezintă acest fenomen pentru viitorul acestor pături se poate deduce din exemplele foarte concludente date de Lenz.

Să considerăm într'un popor două grupuri sociale egale ca număr, adică constituind fiecare jumătate din populaţia acelui popor. Dacă în familiile primului grup se nasc în medie patru copii de fiecare generaţie, iar în familiile celuilalt grup numai trei copii de generaţie, după numai trei generaţii, cele două grupuri nu vor mai reprezenta fiecare 50 % din totalul populaţiei, ci primul grup 72 %, al doilea 28 %; după nouă generaţii, primul grup creşte până la 93 %, al doilea ajunge la 7 %, iar după 10 generaţii, adică aproximativ după 330 de ani, grupul în care se nasc trei copii dispare, locul lui fiind complet ocupat de cel dintâi grup.

Un rol important îl joacă şi vârsta căsătoriei. In căsătoriile timpurii, numărul copiilor este mai mare şi generaţiile se îndesesc. Importanţa acestui fapt este demonstrată de următorul exemplu: să presupunem că două grupe sociale, constituind azi fiecare jumătate din populaţie, se deosebesc nu prin numărul copiilor, ci prin vârsta la care contractă căsătoria. Membrii primului grup, se căsătoresc la 33 de ani, cei ai grupului al doilea la 25 de ani. Deşi membrii ambelor grupe vor avea mereu acelaş număr de copii, peste 100 de ani primul grup va reprezenta 33 %, al doilea 67 % din populaţie: după 300 de ani primul numai 11 %, al doilea 89 %.

Aşa dar, civilizaţia înseamnează nu numai o strânjenire a selecţiei naturale, ci şi o contraselecţie, o eliminare treptată a celor bine dotaţi, în profitul celor mai puţini apţi. Astfel se poate ajunge la o scădere a valorii sociale a unui popor. Se vorbeşte, din această cauză, de tendinţele de degenerare ale rasei albe.

---

[1]) *Dr. Alexis Carrel:* L'Homme, cet inconnu. Paris, Ed. Plon, 1936.

Printre cauzele scăderii în perpetuarea celor apţi, în ţările civilizate, condiţiunile economice joacă desigur un rol important. Faţă de greutăţile vieţii unui om cult, mijloacele, ce i-le pune la dispoziţie statul sau societatea, sunt insuficiente pentru a-şi creşte copiii în condiţii suficient de bune, fără a-şi scădea din posibilităţile lui de trai. Dar lipsurile materiale nu par a constitui o cauză serioasă a diminuării numărului copiilor pentrucă păturile mijlocii şi mai ales cele puţin înstărite, ţăranii şi muncitorii, la toate popoarele civilizate, au copii mai mulţi. Mai mare rol par a avea principiile de viaţă, moravurile şi ideologia claselor suprapuse. Nu se poate spera la o natalitate crescută la aceste pături sociale înainte de a se revoluţiona felul lor de vieaţă şi de gândire.

Eugenismul propune pentru ameliorarea rasei *mijloace negative*, ca împiedecarea propagării debililor mintali, bolnavilor, infirmilor şi tutulor care au o ereditate tarată, fie prin împiedecarea căsătoriei acestora prin legi aspre şi examene medicale prematrimoniale, fie prin sterilizarea tutulor acestor deficienţi ereditari.

Trebue, ca *mijloc pozitiv eugenic*, să se favorizeze căsătoria elementelor celor mai dotate. Se ştie dealtfel, că oamenii superiori au mai multe posibilităţi de a se naşte tot din oameni superiori, decât din familii obscure sau degenerate.

Eugenismul are la îndemână apoi, tot ca mijloc pozitiv, condiţiunile de mediu şi de educaţie, cu ajutorul cărora poate să actualizeze calităţile caracterelor ereditare.

Metodele de studiu. Metodele de studiu în biologia rasei sunt, fie analogiile şi generalizările după datele experimentale din rengul animal şi vegetal, care folosesc în special biologiei generale a rasei, fie observaţia directă şi cercetarea materialului de studiu, reprezentat de resturile raselor trecute sau de anumite caractere ale indivizilor sau raselor actuale.

Trebue să recurgem la analogii şi generalizări după datele experimentale la animale şi plante pentrucă cu materialul uman nu se poate experimenta, nu numai pentru motive de etică ori din cauza complexităţii fenomenelor rasiale şi a dificultăţilor materiale, cât, mai ales, pentrucă aceste experimentări ar depăşi în durată, viaţa mai multor generaţii de savanţi. Valoarea analogiilor îşi are desigur graniţele ei, însă legile generale ale biologiei, descoperite prin studiul regnului vegetal şi animal, par a fi absolut valabile în orice domeniu al vieţii.

Datele geneticei umane se încadrează perfect în legile mendeliene şi au putut fi dovedite prin metoda statistică şi genealogică.

Observaţia şi descrierea raselor trecute se face după resturi fosile: oase, cranii, etc., care sunt singurele vestigii şi singurele izvoare de studiu.

Pentru studiul raselor actuale, orice caracter ereditar, normal sau patologic, corporal sau sufletesc, este egal de important.

Se ţine totuş seamă, din motive de ordin practic, de anumite caractere dovedite de origine ereditară, mai aparente, mai uşor de observat, de apreciat şi redat eventual în cifre sau calificative scurte şi precise, pentru a putea urmări şi compara indivizii în serie.

In materie de rasă, materialul trebue să primească un număr de indivizi cât mai mare, pentrucă ceeace urmărim într'un colectiv este tipicul, iar datele individuale unice oricât de complete şi de ştiinţific culese, nu însemnează prea mult pentru studiul rasei.

Pentru comparaţia între două grupe se vor alege caractere net deosebitoare.

Caracterele recunoscute ereditare şi mai frecvent folosite sunt: culoarea pielii, a părului şi a ochilor, existenţa şi distribuţia nevilor, forma şi dispoziţia părului, forma şi dimensiunile craniului şi feţei, unele trăsături fiziognomice în special ale nasului, gurii, bărbiei, buzelor, urechilor, forma şi dimensiunile corpului şi membrelor, amprentele digitale şi palmare, caractere fiziologice muşchiulare, ale organelor interne, ale sistemului nervos şi ale simţurilor; fluxul menstrual şi menopauza, dispoziţia pentru naşteri de gemeni, la femei; vocea, folosirea mânei stângi, deosebirile pe grupe sanghine prin aglutinare, etc.

Dintre anomaliile mai importante cităm: albinismul, degetele supranumerare, ano-

maliile de dispoziţie şi formă ale dinţilor, anomaliile de formă ale capului, ale membrelor, etc.

Predispoziţiile patologice şi bolile ca: predispoziţiile la infecţii, turburările de nutriţie şi diatezele, limfatismul, rachitismul, guta, hipertensiunea arterială şi arterioscleroza, diabetul, icterele, obezitatea, maladia lui Basedow, crampele, idioţia mongolidă, hemofilia, astmul, migrenele, anemia şi cloroza, bolile de rinichi, de inimă, bolile de urechi şi ochi, miopia, presbitismul, strabismul, surzenia şi surdomutitatea, bolile de piele, nervoase şi mintale, cancerul, aşa numitele boli familiale, etc.

Mai greu de cercetat sunt caracterele sufleteşti. Ele se pot urmări prin corelaţii între aptitudinile părinţilor şi copiilor, prin teste, anchete etc. Prof. Scheidt a pus la punct o metodă de cercetare a caracterelor sufleteşti pe cale de anchetă[5]). Aptitudinile speciale ca talentele, aplicaţiunile profesionale etc., se cercetează genealogic sau prin anchetă, pe cazuri individuale.

Caracterele rasiale au dealtfel o valoare relativă, după ţinutul unde se face studiul, după scopul cercetării, numărul indivizilor cercetaţi etc. Aşa, spre exemplu, culoarea ochilor nu ar avea mare importanţă în Asia, dar e considerată primordială în studiul popopoarelor nordice; culoarea ochilor nu dă prea multe indicaţii asupra rasei în sudul Europei, dar este destul de importantă în nord.

Este bine ca datele de biologie rasială să fie reprezentate cât mai precis cantitativ şi calitativ, numeric şi pe categorii bine definite.

Procedeele numerice au condus pe cercetători la *metoda statistică,* care dacă este folosită după reguli riguroase dă rezultate ştiinţifice neîndoelnice[6]).

Metoda statistică oferă două căi diferite: de cercetare în masă, adică pe cât mai mulţi indivizi deodată, sau de cercetare individuală genealogică.

Metoda de anchetă în masă este de mare folos, în special în studiul biologic al mişcării populaţiei.

Metoda genealogică se restrânge la anumite caractere, studiate înăuntrul unei familii, unui cerc de rudenii, sau unor grupări sociale înrudite în trecut sau prezent.

Pornind de aci s'a dezvoltat *metoda monografiei rasiale* a unei familii, a unui neam, a unui sat etc., al cărei protagonist în Germania a fost Prof. Scheidt[7]).

Această metodă s'a răspândit şi s'a popularizat în Germania, unde se alcătuesc, chiar din iniţiativă particulară, archive genealogice şi studii rasiale pe familii. De regulă se pot stabili acolo după registrele bisericeşti, filiaţiuni sigure până cu trei sute de ani în urmă.

Lenz critică însă această metodă, considerând-o mai mult de importanţă istorică decât biologic-rasială.

O metodă statistică de prelucrare a datelor din biologia socială o constitue *calcularea corelaţiilor* între doi factori sau două grupe de caractere, pentru a arăta gradul lor de legătură sau de eventuală condiţionare reciprocă.

Metoda studiului gemenilor, abia intuitiv întrevăzută de Galton, este azi cea mai valoroasă metodă de cercetare în biologia rasială.

Trebue să amintim că vom avea deaface cu două categorii de gemeni aşa numiţi *uniovulari* şi *biovulari.*

Gemenii uniovulari se presupun provenind dintr'un singur ou, care s'a împărţit în două mase egale din punct de vedere ereditar, printr'o diviziune anormală a celulei,

---

[5]) Vezi lucrarea „*Biologische Psychologie*", Hamburg, 1934.

[6]) Vezi W. Scheidt: *Die Zahl in der lebensgesetzlichen Forschung*, Hamburg, 1934.

[7]) Prof. Scheidt a scris încă din 1923 o lucrare normativă, „*Einführung in die naturwissenschaftliche Familienkunde*", Lehmann, München, şi a publicat o serie de lucrări monografice dintre care cităm următoarele:
Physiognomische Studien an niedersächsischen und oberschwäbischen Landbevölkerungen, Jena, 1930.
Alemanische Bauern, in reichenauischen Herrschaftsgebieten am Bodensee, Jena, 1931.
Viehzüchter und Sennen im Voralpenland, Hamburg, 1934.

produsă imediat după amfimixie, spre deosebire de cei biovulari, care se desvoltă din două ovule fecundate în aceeaş perioadă de timp de către doi gameţi masculi.

Gemenii uniovulari sunt recunoscuţi prin asemănarea lor izbitoare din toate punctele de vedere. Ei au de fapt aceeaş masă ereditară. Când aspectul lor se va schimba întru câtva în cursul vieţii, schimbarea trebue pusă pe socoteala acţiunii mediului. Într'adevăr, deşi posedă aceleaşi caractere imanente, dacă aceşti gemeni se vor separa şi vor creşte în medii diferite, după mai mult sau mai puţin timp, vor apare între ei deosebiri apreciabile. Vor rămâne însă mari asemănări, în deosebi în ceea ce priveşte caracterele sufleteşti şi intelectuale.

Gemenii biovulari sunt mai puţin asemănători între ei, masele lor ereditare fiind (parţial) diferite.

Studiul gemenilor, în special al celor uniovulari, ne dă în primul rând posibilitatea de a deosebi şi delimita idiotipul (totalitatea caracterelor ereditare), de fenotip (rezultatul influenţelor mediului). Putem vedea în ce măsură constituţionalitatea potenţială a individului se actualizează şi în ce măsură rămâne în stare virtuală; în ce măsură se resimt influenţele mediului şi cum reacţionează individul ereditar faţă de aceste influenţe.

Metoda prezintă însă destule dificultăţi. Cea mai resimţită este raritatea cazurilor de gemeni. Abia la 80 de naşteri obişnuite se înregistrează o naştere de gemeni. Dintre aceştia, perechile, adică gemenii de sex diferit, sunt întotdeauna biovulare, iar dintre cei de acelaş sex, e uniovular abia 1 din 5, adică 1 la 3—400 din totalul naşterilor. De aceea în ţările unde studiul biologiei umane este mai înaintat, gemenii sunt căutaţi şi cercetaţi cu grijă [8]), iar datele obţinute sunt sistematizate, interpretate şi publicate în diverse reviste de specialitate [9]).

Dr. ADRIAN IONESCU

MORTALITATEA POPULAŢIEI RURALE ROMÂNEŞTI

România este ţara cu natalitatea cea mai ridicată în Europa [1]). Ea a deţinut acest loc de frunte chiar şi în 1935, anul cu cea mai scăzută natalitate de după războiu.

Iată cifrele pentru acest an, extrase din „Annuaire statistique de la Société des Nations“ pe 1935/36:

I. — Natalitatea în diverse state din Europa, în 1935 [2])

1. ROMÂNIA	30,7	4. Polonia	25,9	7. Lituania	23,3
2. Portugalia	28,3	5. Spania	25,2	8. Ungaria	20,8
3. Bulgaria	26,2	6. Italia	23,3	9. Olanda	20,2

Urmează apoi alte state cu natalitatea sub 20; ultimele locuri fiind ocupate de: Norvegia 14,5; Suedia 13,8; Austria 13,6.

Prin urmare, în România se nasc proporţional mai mulţi copii decât în alte ţări. Totuşi sitiţia aşa de bună este întunecată de mortalitatea foarte ridicată în România, fapt

8) În Germania, Institutul de Antropologie *„Kaiser Wilhelm“* din Berlin, întreprinde o anchetă în mai toate spitalele din ţară pentru a mări materialul de date asupra gemenilor.

9) Cea mai importantă revistă germană de biologie şi igienă socială este *„Archiv für Rassen- und Gesellschaftsbiologie“*, condusă de A. Ploetz şi Fr. Lenz şi tipărită în Editura Lehmann, München.

1) Abstracţie făcând de U. R. S. S., ale cărei cifre demografice nu figurează în statisticile internaţionale.

2) În acest tablou precum şi în următoarele lipseşte Grecia, care şi ea are o natalitate mare, din cauză că cifrele nu sunt publicate în Anuarul statistic, fiind comunicate cu întârziere.

despre care d-l dr. Manuilă vorbeşte în aproape fiecare număr al „Buletinului Demografic". România deţine şi din punctul de vedere al mortalităţii locul de frunte între toate statele europene.

Iată cifrele pe 1935 (scoase din Annuaire statistique de la Société des Nations):

II. — Mortalitatea în diverse state din Europa, în 1935

1. ROMÂNIA	21,1	4. Spania	15,3	6. Estonia	14,9
2. Portugalia	17,1	5. Ungaria	15,2	7. Bulgaria	14,5
3. Franţa	15,7			8. Letonia	14,2

Urmează apoi alte state; mortalitatea fiind mai scăzută în: Danemarca 11,2, Norvegia 01,2; Olanda 8.7.

Astfel, cu toată natalitatea mare, excedentul natural al României, care ne arată creşterea populaţiei la 1.000 de locuitori, în 1935 a fost destul de scăzut, România ocupând locul al şaselea, după următoarele state:

III. — Excedentul natural în diverse state în Europa, în 1935

1. Polonia	12,0	3 Olanda	11,5	5. Spania	9,9
2. Bulgaria	11,7	4. Portugalia	11,2	6. ROMÂNIA	9,6

Tot din cauza mortalităţii excesiv de mari, vitalitatea populaţiei româneşti, caracterizată prin indicele vital (raportul între numărul născuţilor şi cel al morţilor) este destul de scăzută. Din acest punct de vedere, România ocupă, în 1935, locul al zecelea :

IV. — Indicele vital în diferite state din Europa, în 1935

1. Olanda	232	4. Italia	168	8. Germania	160
2. Polonia	186	5. Lituania	168	9. Danemarca	158
3. Bulgaria	181	6. Portugalia	165	10. ROMÂNIA	145
		7. Spania	165		

Deci, deşi în Olanda natalitatea în 1935 a fost de 20,2, în Polonia de 25,9 şi în Bulgaria de 26,2 faţă de 30,7 a României, populaţia primelor 3 state are indicele vital cu mult mai mare decât populaţia României. Aceasta se datoreşte numai mortalităţii excesive, pe care o are România, şi care este de 2,4 ori mai mare decât în Olanda, de 1,7 ori mai mare decât în Polonia şi de 1,6 ori mai mare decât în Bulgaria !

Este adevărat că anul 1935 este un an desavantagios, având mortalitatea ridicată şi natalitatea scăzută. Ca să eliminăm desavantajul cifrelor pentru un singur an, care pot să fie excepţionale, dăm în tabloul V variaţia natalităţii, mortalităţii a indicelui vital, şi a excedentului natural în România pentru o perioadă mai mare de ani.

V. — Natalitatea, mortalitatea, indicele vital şi excedentul natural în România, în 1911—1935
(medii cincinale)

PERIOADA (1)	Natalitatea (2)	Mortalitatea (3)	Indicele vital (4)	Excedentul natural (5)
1911—1915[3])	42,1	24,7	170	17,4
1921—1925	37,9	23,0	165	14,9
1926—1930	35,2	21,2	166	14,0
1931—1935	32,9	20,6	160	12,3

Din examinarea tabloului V observăm scăderea treptată atât a natalităţii, cât şi a mortalităţii. Mai observăm reducerea excedentului natural şi a indicelui vital, ceeace ne arată că natalitatea descreşte mai repede decât mortalitatea. Diferenţa destul de pro-

[3]) Vechiul Regat.

nunţată între cifrele perioadei 1911—1915 şi a celei 1921—1925 se explică şi prin faptul că prima perioadă se referă numai la Vechiul Regat, adică la acea jumătatea a ţării care prezintă actualmente natalitatea mai ridicată decât media ţării.

Din cele spuse mai sus reese că România prezintă cea mai mare mortalitatea în Europa şi că deşi această mortalitatea a scăzut uşor în ultimul timp, a scăzut în acelaşi timp atât indicele vital cât şi excedentul natural al populaţiei, datorită descreşterii mai repezi a natalităţii.

Creşterea populaţiei, a acestei prime bogăţii a ţării, se face astfel tot mai încet. Ameliorarea atât a indicelui vital cât şi a excedentului natural se poate face în 2 feluri: sau *ridicând natalitatea* sau *reducând mortalitatea.* Pentru România, soluţia a doua se impune.

Pentru a discuta posibilitatea reducerii mortalităţii, vom arăta mai jos *cine moare, în România, în număr mai mare* (copii, adulţi, bătrâni) şi apoi *dece moare* (cauza morţii).

I.

Tabloul VI. ne arată numărul morţilor pe grupe de vârstă, în ultimii 3 ani (1934—1936):

VI. — Numărul morţilor, pe grupe de vârstă în ultimii 3 ani (1934—1936) [4])

Grupa de vârstă (1)	Numărul morţilor (2)	% (3)	Grupa de vârstă (1)	Numărul morţilor (2)	% (3)
Totalul morţilor 1934—1936	*1.175.531*	*100,0*	25—44 ani	108.825	*9,3*
Sub 1 an	330.451	*28,1*	45—64 „	157.454	*13,4*
1— 4 ani	198.419	*16,9*	65 şi peste	258.440	*22,0*
5—14 „	64.859	*4,8*	Vârsta neindicată	376	*0,0*
15—24 „	56.707	*5,5*			

Tabloul VI ne arată că aproape ½ din morţi (45%) sunt copii sub 5 ani. În ultimii 3 ani au murit în România peste jumătate de milion de copii (528.870). În al doilea rând vin bătrânii (peste 65 ani), care contribue cu 22% la numărul morţilor, şi apoi vârstele intermediare.

Tabloul VI ne-a înfăţişat distribuţia morţilor pe grupe de vârstă. Pentru a vedea care anume grupă de vârstă este lovită mai mult de mortalitate, vom da mai jos, în tabloul VII, mortalitatea specifică, adică raportul între numărul morţilor şi totalul persoanelor care alcătuesc fiecare grupă de vârstă. Acest tablou se referă la anul 1931, apropiat de recensământul general din 1930, la data căruia cunoaştem repartiţia populaţiei pe grupe de vârstă.

VII. — Mortalitatea specifică în România în 1931

Grupa de vârstă (1)	Nr. morţilor în 1931 (2)	Populaţia la 29 Dec. 1930 (3)	Mortalitatea specifică (4)	Grupa de vârstă (1)	Nr. morţilor în 1931 (2)	Populaţia la 29 Dec. 1930 (3)	Mortalitatea specifică (4)
TOTAL	380.251	18.052.896	*21,1*	20—24	13.302	1.616.190	*8,2*
				25—34	19.282	2.635.648	*7,3*
Sub 1 an	109.041	642.818	*169,6*	35—44	17.921	2.075.780	*8,6*
1—4	57.154	1.987.217	*28,8*	45—54	21.500	1.502.234	*14,3*
5 9	15.909	2.192.663	*7,3*	55—64	28.079	999.795	*28,1*
10—14	6.454	1.444.928	*4,5*	65 şi peste	80.709	773.883	*104,3*
15—19	10.581	2.108.272	*5,0*	Vârsta neindicată	310	73.468	*0,0*

Din tabloul VII, constatăm că aproape a cincea parte din copii mor până a ajunge vârsta de 1 an. Mortalitatea specifică scade apoi cu vârsta, devenind minimă la 10—14 ani,

[4]) Cifrele din acest tablou ne-au fost comunicate de către Institutul central de statistică.

vârsta cu cea mai mică probabilitate de moarte, şi creşte la început mai lent, pe urmă, încât înaintează vârstele, tot mai repede [5]).

Tabloul VI ne-a arătat că partea cea mai mare a morţilor sunt copii; tabloul VII ne arată că grupa de vârstă care dă proporţia cea mai mare de morţi este grupa copiilor.

Cifrele din aceste tablouri ne îndreptăţesc să susţinem că *problema ridicării indicelui vital al poporului român şi a măririi coeficientului excedentului natural se reduce în primul rând, la problema scăderii mortalităţii infantile.* Această mortalitate este cu mult mai mică în ţările vecine şi poate să fie scăzută şi în România.

Dăm în tabloul VIII cifrele comparativ cu alte ţări, în 1935:

VIII. — Mortalitatea infantilă în diferite state din Europa în 1935 [6])

1. ROMÂNIA	19,2	5. Polonia	12,7	.....	
2. Ungaria	15,4	6. Lituania	21,3	Elveţia	4,8
3. Bulgaria	15,3	7. Cehoslovacia	11,0	Suedia	4,7
4. Portugalia	14,9	.....		Olanda	4,0

Deci în România au murit, în 1935, proporţional *de cinci ori* mai mulţi copii (până la 1 an) decât în Olanda, de 4 ori mai mulţi decât în Elveţia, aproape de 2 ori mai mulţi decât în Cehoslovacia etc.

Desigur nu ne putem baza pe cifrele unui singur an, care pot să fie accidentale; din acest motiv dăm mai jos medii cincinale, pentru întreaga perioadă de după războiu:

IX. — Mortalitatea infantilă în România după războiu (medii cincinale)

PERIOADA (1)	Medii întrunite (2)	În oraşe (3)	La ţară (4)
1921—1925	20,1	18,7	20,4
1926—1930	19,2	18,3	19,3
1931—1935	18,3	17,5	18,3

De unde se vede că mortalitatea infantilă are o tendinţă de scădere, provocând reducerea mortalităţii generale. Cu toată această scădere, mortalitatea rămâne foarte urcată, mai ales la ţară.

Tabloul X cuprinde cifrele mortalităţii infantile, diferenţiate pe marile provincii istorice ale ţării:

X. — Mortalitatea infantilă în România pe provincii
(media 1932—1934)

ROMÂNIA	18,0	Satele din Muntenia	17,6	Satele din Bucovina	20,5
Oraşele din ţara întreagă	17,6	Satele din Dobrogea	20,4	Satele din Transilvania	16.4
Satele din ţara întreagă	18,1	Satele din Moldova	18,9	Satele din Banat	17,4
Satele din Oltenia	15,5	Satele din Basarabia	19,1	Satele din Crişana şi Maramureş	19,0

Tabloul X ne spune, în primul rând, că mortalitatea infantilă este mai mare la sate decât la oraşe şi, în al doilea rând, că nu este aceeaşi în toate provinciile româneşti. (S'a luat media pe 3 ani, ca să nu avem desavantajul unor cifre accidentale).

Observăm că satele din Bucovina prezintă mortalitatea infantilă cea mai mare. Acest fapt merită să fie subliniat, fiindcă această provincie are o natalitate destul de

[5]) Cifrele trecute în tabloul VII nu sunt decât indicative, deoarece, în primul rând, se referă numai la un singur an, şi, în al doilea rând, privesc anul 1931, pe când distribuţia populaţiei pe vârste este dată pentru 1930.
[6]) Cifrele scoase din Anuaire statistique de la Societé des Nations.

scăzută (sub media ţării), iar în privinţa mortalităţii infantile deţine primul loc în toată perioada dela războiu încoace. Al doilea loc îl ocupă Dobrogea, adică provincia care este caracterizată prin natalitatea cea mai mare din ţară. Urmează apoi Basarabia, Crişana-Maramureş şi Moldova. Mortalitatea infantilă cea mai mică o dau Oltenia şi Transilvania.

Inainte de a analiza cauzele deceselor copiilor, găsim necesar a arăta, în tabloul XI, câţi din copiii născuţi beneficiază de asistenţa medicilor sau a moaşelor diplomate.

XI. — Asistenţa şi locul naşterii (media 1932—1934[7])

	Total născuţi vii	La spital cu medic	Acasă				Nespecificat
			cu medic	cu moaşă diplomată	cu moaşă fără dipl.	fără asistenţă	
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)	(8)
ROMÂNIA	624.103	12.710	6.261	236.518	337.056	30.243	1.315
In procente	*100,0*	*2,0*	*1,0*	*37,9*	*54,0*	*4,9*	*0,2*
Urban	75.266	11.947	1.874	43.516	14.354	3.180	395
In procente	*100,0*	*15,9*	*2,5*	*57,8*	*19,1*	*4,2*	*0,5*
Rural	548.837	763	4.387	193.002	322.702	27.063	920
In procente	*100,0*	*01,*	*0,8*	*35,2*	*58,8*	*4,9*	*0,2*

Deosebirea între sate şi oraşe se vede clar în tabloul XI. Astfel, pe când în oraşe, 76,2 % din naşteri sunt asistate de medici sau moaşe diplomate, la ţară numai 36,1 % naşteri se bucură de asistenţa organelor competinte. Majoritatea naşterilor la sate sunt asistate de persoane fără nicio pregătire profesională sau nu sunt asistate de loc. Iată la ce concluzii ajunge d-l dr. Manuilă analizând situaţia demografică a României în anul 1931[1]: „In astfel de împrejurări, este explicabilă mortalitatea copiilor în prima lună a vieţii şi mortalitatea mamelor, mai ales în mediul rural. Putem adăuga că nu există în ţara noastră un sistem generalizat de *nursing*, care să ofere vizite prenatale şi îngrijiri materne şi infantile la domiciliu. Nu este deci de mirare că aproape 50 % din copiii morţi sub 1 an nu împlinesc vârsta de o lună“... Şi mai departe adaugă: „Cifra infimă de naşteri rurale asistate de medici este explicabilă, iar situaţia este greu de remediat. In ce priveşte asistenţa naşterilor la oraşe, ţara noastră este cu totul inferioară altor ţări“.

Procentul naşterilor asistate în sate are variaţii destul de remarcabile pe provincii, cum indică tabloul XII.

XII. — Asistenţa la naşteri în satele româneşti, pe provincii (media 1932—1934[8])

PROVINCIA	Naşterile asistate de medic sau moaşă diplomată		Naşterile asistate cu moaşă fără diplomă şi neasistate		Nespecificat	
	Numărul	%	Numărul	%	Numărul	%
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
Oltenia	13.838	*28,5*	34.749	*71,3*	112	*0,2*
Muntenia	33.539	*26,7*	91.866	*73,1*	183	*0,2*
Dobrogea	12.368	*41,0*	17.755	*58,8*	46	*0,2*
Moldova	33.501	*38,5*	53.555	*61,4*	80	*0,1*
Basarabia	17.564	*16,8*	86.673	*83,0*	242	*0,2*
Bucovina	7.527	*34,4*	14.277	*65,4*	39	*0,2*
Transilvania	50.650	*61,5*	31.512	*38,3*	135	*0,2*
Banat	9.521	*60,8*	6.080	*38,8*	58	*0,4*
Crişana şi Maramureş	19.644	*59,6*	13.298	*40,3*	24	*0,1*

Se vede că provinciile ardelene, mai evoluate, se deosebesc de restul ţării, caracterizându-se prin procentul destul de apreciabil de născuţi asistaţi de medici sau moaşe

[7]) Cifrele comunicate de către Institutul Central de Statistică.
[8]) Mişcarea populaţiei României în anul 1931, pag. 29—30.

diplomate. Acest procent este mai mic în Bucovina şi Vechiul Regat şi extrem de mic în Basarabia.

Lipsa organelor sanitare se resimte nu numai la naşteri. În general, bolnavii la sate în marea lor majoritate nu sunt îngrijiţi de medici. Pentru a arăta aceasta, dăm, în tabloul XII, procentul pe provincii al decedaţilor în România, care au beneficiat de un tratament medical în 1934, 1935 şi 1936.

XIII. — Procentul decedaţilor în 1934, 1935 şi 1936, care s'au bucurat de un tratament medical [9])

(1)	1934 (2)	1935 (3)	1936 (4)	(1)	1934 (2)	1935 (3)	1936 (4)
ROMÂNIA	*35,0*	*37,4*	*40,5*	Satele din Moldova	*22,8*	*23,6*	*26,5*
Oraşele din ţara întreagă	*75,0*	*78,2*	*78,4*	Satele din Basarabia	*28,2*	*30,0*	*33,9*
Satele din ţara întreagă	*27,2*	*29,0*	*32,1*	Satele din Bucovina	*29,0*	*26,8*	*31,2*
Satele din Oltenia	*21,7*	*29,0*	*29,2*	Satele din Transilvania	*37,6*	*37,4*	*42,1*
Satele din Muntenia	*18,0*	*19,1*	*23,0*	Satele din Banat	*47,0*	*45,9*	*49,1*
Satele din Dobrogea	*10,4*	*14,8*	*16,5*	Satele din Crişana şi Maramureş	*42,3*	*43,6*	*46,1*

Se observă în primul rând oarecare creştere a procentului decedaţilor cu tratament medical. Cu toată această creştere, care urmează să fie verificată în anii ce vin, *60% din locuitori mor fără niciun tratament medical. La ţară acest procent creşte până la 70%*. Examinând cifrele pe provincii, vedem că Dobrogea ocupă ultimul loc, cu 85% din decedaţi, fără vreun tratament medical. Urmează apoi alte regiuni din Vechiul Regat cu 75—80% morţi fără tratament medical, apoi Bucovina şi Basarabia cu 70—75%. Primele locuri le ocupă provinciile ardelene, unde populaţia rurală se adresează medicilor în proporţie mai mare şi unde procentul morţilor trataţi de medici se ridică până la 40—50%. Locul de frunte este deţinut de Banat.

Care este cauza faptului că sătenii se tratează în număr aşa de mic? Credem că, în afară de starea economică precară şi ignoranţă, joacă un rol mare şi puţinătatea medicilor. Pentru a arăta acest lucru am întocmit tabloul XIV, unde în prima coloană dăm procentul morţilor cu tratament medical, iar în a 2-a numărul medicilor la 100.000 locuitori [10]).

XIV. — Raportul între procentul medicilor şi numărul decedaţilor cu tratament medical

PROVINCIA (mediul rural) (1)	Procentul morţilor cu tratament medical, media 1934-36 (2)	Nr. medicilor la 100.000 locuitori (3)	PROVINCIA (mediul rural) (1)	Procentul morţilor cu tratament medical, media 1934-36 (2)	Nr. medicilor la 100.000 locuitori (3)
Oltenia	26,7	7,1	Bucovina	29,0	15,1
Muntenia	20,0	8,3	Transilvania	39,0	15,5
Dobrogea	13,9	7,0	Banat	47,3	26,7
Moldova	24,3	10,9	Crişana-Maramureş	44,0	16,0
Basarabia	30,7	12,6			

Paralelismul cifrelor din tabloul XIV este elocvent.

Proporţia morţilor cu tratament medical este mai mare acolo, unde numărul medicilor este mai mare. Putem trage de aci una din următoarele 2 concluzii: 1) Ţăranii români mor în mare majoritate fără a primi vreo îngrijire medicală şi nu o primesc, în primul

[9]) Cifrele comunicate de către Institutul Central de Statistică.
[10]) După d-l dr. C. Gheorghiu: *Asistenţa medicală rurală*, Sociologie Românească II, 2—3.

rând, din cauza lipsei medicilor sau 2) medicii se stabilesc acolo, unde au posibilitatea de a practica, deci acolo unde populaţia e obişnuită să recurgă la medic şi dispune de resurse băneşti suficient de mari.

II.

Acum, să dăm câteva indicaţii asupra cauzelor de deces. Vom arăta, cu alte cuvinte, bolile principale, care cauzează mortalitatea aşa de ridicată.

Copiii mici (în special cei sub 1 an) dând un procent mai mare de morţi, vom începe cu bolile vârstei lor.

„În ceeace priveşte cauzele mortalităţii infantile, datele trebuesc examinate cu rezervă, pentrucă numai o mică parte a deceselor infantile sunt certificate de medic. Cauzele acestei stări, sunt, în deosebi, numărul redus al medicilor şi mai ales lipsa de înţelegere a medicilor pentru stabilirea exactă a cauzelor de deces, cu deosebire la copiii mici“ [11]).

După datele Institutului Central de Statistică, mortalitatea infantilă, adică a copiilor sub 1 an, se datoreşte în primul rând *debilităţii congenitale*. Astfel, în 1935, acest diagnostic s'a dat la 65% din copiii mai mici de 1 an morţi în comunele rurale şi la 95% din copiii morţi până la 6 zile dela naştere. (În 1935 au murit aproape 20.000 copii în satele româneşti care n'au împlinit o săptămână). Dăm aceste cifre sub rezerva Institutului Central de Statistică, al cărui director, d-l Dr. Manuilă, scrie în analiza datelor demografice pe 1931, următoarele: „Cea mai acută problemă a sănătăţii publice, igiena infantilă, este în aşa măsură abandonată, încât medicii acceptă o simplă informaţiune din partea agenţilor sanitari sau a primăriei, spre a trece în buletin diagnosticul de „debilitate congenitală“. În circumstanţele actuale, acest rău nu poate fi remediat pe cale de organizare statistică, ci numai printr'o reformă radicală a igienii infantile. O nouă legislaţie va trebui să prevadă sancţiuni severe împotriva părinţilor ai căror copii au decedat fără să fi fost în tratament medical în timpul boalei. De asemenea, va trebui să se legifereze completa gratuitate a îngrijirii copiilor bolnavi“.

În afară de debilitate congenitală, copiii sub 1 an mor de *pneumonii, enterită, diaree, naşteri premature.*

Copiii dela 1—9 ani mor mai mult de următoarele boli infecţioase: *rugeolă, scarlatină, tuse convulsivă, disenterie, difterie.*

Rugeola a bântuit mai mult în 1934, când s'au înregistrat 130.124 cazuri, scăzând în 1935 la 59.386 cazuri şi în 1936 la 34.553 cazuri.

Dăm în tabloul XV numărul îmbolnăvirilor, pe provincii istorice, în anii 1934—1936:

XV. — Numărul îmbolnăvirilor de rugeolă la 100.000 locuitori în 1934 şi 1936, pe provincii [12])

PROVINCIA (1)	N-rul îmbolnăvirilor la 100.000 locuitori în 1934 (2)	în 1936 (3)	PROVINCIA (1)	N-rul îmbolnăvirilor la 100.000 locuitori în 1934 (2)	în 1936 (3)
ROMÂNIA	688	179	Satele din Moldova	2.311	233
Oraşele din ţara întreagă	289	116	Satele din Basarabia	607	64
Satele din ţara întreagă	780	193	Satele din Bucovina	1.121	3
Satele din Oltenia	590	221	Satele din Transilvania	395	192
Satele din Muntenia	668	343	Satele din Banat	128	373
Satele din Dobrogea	735	66	Satele din Crişana şi Maramureş	262	36

Din examinarea acestui tablou se desprinde în primul rând că rugeola este o boală a satelor, unde se răspândeşte foarte repede, din cauza lipsei condiţiunilor igienice.

[11]) Dr. S. Manuilă: Buletinul Demografic Nr. 4, 1936.
[12]) După cifrele brute, comunicate de către Institutul Central de Statistică.

Se mai observă, că boala n'are o provincie de predilecţie. Astfel ea a bântuit în 1934 mai ales în Moldova, unde numărul îmbolnăvirilor a fost foarte ridicat (46.414 îmbolnăviri şi 2.396 decese), şi apoi în Bucovina, Dobrogea etc. În 1936 numărul îmbolnăvirilor a fost de 4 ori mai mic. Totuşi Banatul a înregistrat de 3 ori mai multe îmbolnăviri (2.909 îmbolnăviri, în 1936, faţă de 1.003 îmbolnăviri, în 1934), urmat fiind de Muntenia. Numărul deceselor a variat şi el în aceşti 3 ani. Astfel în 1934 s'au înregistrat 4,4% decese; în 1935, 5,8% decese şi, în 1936, 4,2% decese, din numărul îmbolnăvirilor. Cel mai mare procent de decese îl dă Basarabia, unde, în aceşti 3 ani, aproape 10% din cei îmbolnăviţi au murit, urmând apoi provinciile din Vechiul Regat (sub 5% decese din numărul bolnavilor). Cel mai mic procent îl dau provinciile ardelene şi în special Crişana şi Maramureşul.

Numărul cazurilor de *scarlatină*, dimpotrivă a crescut în aceşti 3 ani, ridicându-se dela 16.079 cazuri, în 1934, la 30.949 cazuri, în 1935 şi la 35.874 cazuri, în 1936.

Iată numărul îmbolnăvirilor, pe provincii istorice:

XVI. — Numărul îmbolnăvirilor de scarlatină, la 100.000 locuitori, în 1934 şi 1936, pe provincii[13])

PROVINCIA	Nr. îmbolnăvirilor la 100.000 locuitori		PROVINCIA	Nr. îmbolnăvirilor la 100.000 locuitori	
	în 1934	în 1936		în 1934	în 1936
(1)	(2)	(3)	(1)	(2)	(3)
ROMÂNIA	85	186	Satele din Moldova	58	236
Oraşele din ţara întreagă	165	320	Satele din Basarabia	64	209
Satele din ţara întreagă	67	155	Satele din Bucovina	60	184
Satele din Oltenia	72	246	Satele din Transilvania	101	124
Satele din Muntenia	46	97	Satele din Banat	44	116
Satele din Dobrogea	44	27	Satele din Crişana şi Maramureş	87	99

Spre deosebire de rugeolă, scarlatina este boala oraşelor. Astfel în oraşe se îmbolnăvesc de 2 ori mai mulţi copii decât la sate (proporţional cu populaţia). Nici boala aceasta nu preferă vreo provincie. Astfel, în 1934, ea a bântuit mai mult în Transilvania şi Crişana-Maramureş, iar în 1936 în Oltenia, Moldova şi Basarabia.

Procentul decedaţilor din această boală este, la fel, de 2 ori mai mare decât al decedaţilor din rugeolă, atingând, în 1935, 10,4%. Procentul morţilor este de 2 ori mai mic în oraşe decât la ţară. Procentul morţilor în sate este aproape uniform în toate provinciile; totuşi Oltenia, Basarabia şi Bucovina dau un procent ceva mai ridicat de decese.

Tusa convulsivă a dat în ultimii 3 ani un număr constant (în jurul lui 20.000) de îmbolnăviri. Astfel, în 1934, s'au înregistrat 19.813 cazuri; în 1935, 23.339 cazuri şi, în 1936, 20.215 cazuri. Această boală bântue mai mult la sate decât la oraşe (1, 2 cazuri la 1.000 locuitori, la sate, şi 0,3 cazuri la 1.000 locuitori, în oraşe, în 1936). Are cazuri mai frecvente în satele din Moldova şi Muntenia. Procentul deceselor variază între 2—5%. Cel mai mare procent de morţi se înregistrează în satele din Oltenia şi Basarabia.

Disenteria a bântuit mai mult în 1934, când s'au înregistrat 10.992 de cazuri, scăzând, în 1935, la 6.037 cazuri şi, în 1936, la 6.232 cazuri. În 1934, cele mai multe cazuri le-a înregistrat Transilvania; pe când, în 1935 şi 1934, satele din Basarabia au deţinut primul loc. În 1934 şi 1935, s'au înregistrat proporţional mai multe cazuri în sate, pe când în 1936, boala a bântuit în aceeaşi proporţie oraşele ca şi satele româneşti. Procentul morţilor din această boală este destul de mare (10—12%). Cel mai mare procent de morţi îl dau tot satele din Basarabia, unde el atinge proporţia de 13 — 14% din numărul îmbolnăvirilor.

[13]) După cifrele brute comunicate de către Institutul Central de Statistică.

În fine, *difteria* a înregistrat 7.456 cazuri, în 1934, scăzând la 5.116 cazuri, în 1935, şi 3.816 cazuri, în 1936. Prezintă procente de îmbolnăviri mai mari la oraşe decât la sate. Cu toate acestea procentul morţilor este mai mare la sate, unde variază între 15—17%, pe când oraşele dau între 7 -8% morţi din numărul bolnavilor. Aceste procente sunt semnificative şi caracterizează starea sanitară a satelor româneşti. Cele mai multe îmbolnăviri se înregistrează în Transilvania.

După ce am analizat principalele boli de copii, prezentăm mai jos cauzele de deces ale oamenilor maturi (15 -64 ani). Tabloul XVII. arată procentele cauzelor de moarte, în mediul rural, în anul 1935. (După buletinul demografic).

XVII. — Cauzele de moarte în satele României în 1935. (Procentele din totalul deceselor în fiecare grupă de vârstă [14]).

GRUPA DE VÂRSTĂ	Procentul deceselor din cauza:					
	Tuberculozei	Pelagrei	Cancerului	Pneumoniei	Nefritei	Bolilor de inimă
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(6)	(7)
15—19	44,6	0.5	0,2	17,8	1,9	2.7
20—24	53,8	0,5	0,4	12,4	1,6	3,0
25—34	45,2	1,0	1,3	13,2	2,8	4,5
35—44	279	2,2	4,6	14,8	4,5	10,2
45—54	16,2	3,2	7,0	15,6	6,4	15,5
55—64	6,1	2,6	5.6	15,1	7,2	19,7

Observăm că principala cauză de moarte în satele româneşti este *tuberculoza* pentru toate grupele de vârstă, cu excepţia vârstei 55—64 ani. Procentul cel mai mare de morţi de tuberculoză, îl dă grupa de vârstă 20—24 ani, la care peste jumătate din decese este cauzată de această boală.

Procentul morţilor prin tuberculoză descreşte apoi cu vârsta, rămânând totuş cauza principală de deces până la 55 ani. Tuberculoza seceră în mai mare grad populaţia urbană decât pe cea rurală, ceeace se explică prin diferenţa condiţiunilor de trai. Tabloul XVIII arată mortalitatea prin tuberculoză pe provincii.

XVIII. — Mortalitatea prin boli sociale (media 1934—1936). Numărul morţilor la 100.000 locuitori [15])

PROVINCIA	Mortalitatea prin tuberculoză	Mortalitatea prin cancer	Mortalitatea prin pelagră	Mortalitatea prin sifilis	PROVINCIA	Mortalitatea prin tuberculoză	Mortalitatea prin cancer	Mortalitatea prin pelagră	Mortalitatea prin sifilis
(1)	(2)	(3)	(4)	(5)	(1)	(2)	(3)	(4)	(5)
ROMÂNIA	175	43	14	9	Satele din Moldova	154	26	43	20
Oraşele din ţara întreagă	212	98	5	12	Satele din Basarabia	169	24	11	4
Satele din ţara întreagă	167	30	16	8	Satele din Bucovina	160	55	3	12
Satele din Oltenia	175	17	10	8	Satele din Transilvania	154	45	1	4
Satele din Muntenia	177	18	28	10	Satele din Banat	172	56	0	4
Satele din Dobrogea	162	15	3	6	Sat. din Crişana-Maramureş	175	43	0	3

Prin urmare, satele din Muntenia dau cel mai mare procent de morţi de tuberculoză. Urmează apoi Crişana, Maramureşul, Oltenia şi Banatul. Cele mai mici procente le înregistrează Moldova şi Transilvania.

[14]) Procentele calculate după cifrele publicate în Buletinele Demografice pe 1935.

[15]) Cifrele brute ne-au fost comunicate de către Institutul Central de Statistică.

În ordinea importanţei, a doua boală de care mor oamenii maturi este *pneumonia*, care atinge în mod aproape egal toate grupele de vârstă. Urmează apoi *bolile de inimă*, din cauza cărora mor mai mult bătrânii, procentul deceselor cauzate de această boală crescând cu vârsta. Aceleaşi caractere le prezintă şi *nefrita*.

A doua din bolile sociale după tuberculoză este *cancerul*. Mortalitatea prin această boală este destul de considerabilă la vârstele mai înaintate şi a atins maximum, în 1935, la grupa de vârstă 45 – 54 ani, dând 7 % din totalul morţilor. Această boală este de 3 ori mai răspândită în oraşe decât la ţară. Provinciile ardelene şi Bucovina dau procente mai mari de morţi din cauza acestei boli; procentul maxim fiind deţinut de Banat. Provinciile unde această boală este mai puţin răspândită sunt Dobrogea, Oltenia şi Muntenia.

Pelagra, altă boală socială din contră este mai răspândită în provinciile Vechiului Regat în special în Moldova şi Muntenia şi nu se întâlneşte aproape de loc în provinciile de peste Carpaţi. Majoritatea morţilor din această boală o dau grupele de vârstă mai înaintate şi mai ales cea a celor de 45—54 ani.

În fine, am dat în tabloul XVIII şi mortalitatea prin *sifilis*, care, deşi nu este aşa de ridicată, totuşi prezintă importanţă prin caracterul ei.

Regretăm că nu suntem în posesia cifrelor, care să arate numărul, de sigur considerabil, al îmbolnăvirilor prin această boală. Mortalitatea prin sifilis este mai răspândită în satele din Moldova, după care urmează cele din Muntenia şi din Bucovina. Cei mai puţini morţi prin sifilis s'au înregistrat în 1934—1936 în Crişana, Maramureş, Basarabia, Transilvania şi Banat.

Am înfăţişat principalele cauze de deces ale populaţiei rurale româneşti, a cărei mortalitate este excesiv de ridicată chiar în comparaţie cu mortalitatea ţărilor vecine, cum sunt Bulgaria, Polonia, Iugoslavia, etc.

Mortalitatea excesiv de mare este cauza excedentului nostru natural mult mai redus decât îl puteam aştepta, pornind dela faptul că suntem ţara cu cea mai mare natalitate din Europa.

În concluzie, citâm următoarele reflecţii ale d-lui dr. Manuilă, (Buletinul Demografic 1935, Nr. 7): „Problema redresării excedentului natural nu-şi poate căpăta prin urmare soluţionarea prin intensificarea naşterilor a căror proporţie ne plasează în locul întâi dintre ţările europene, ci prin reducerea deceselor. Proporţia de 28, 9‰ cât este media lunară din primul trimestru al anului 1935, nu numai că întrece proporţia mortalităţii generale a tuturor ţărilor civilizate, dar este mai mare chiar şi decât natalitatea majorităţii acestor ţări, de aceea imperativul asigurării desvoltării ţării noastre este, redresarea mortalităţii generale şi în special reducerea mortalităţii infantile, căci starea actuală, confirmată de datele primului trimestru din 1935 şi anume, că aproape tot al patrulea nou-născut este sortit morţii, înainte de a împlini primul an de vieaţă, este inadmisibilă".

Ing. I. MEASNICOV

VECHIUL DREPT ROMÂNESC ŞI INDIVIZIBILITATEA LOTULUI ŢĂRĂNESC

Legea pentru organizarea şi încurajarea agriculturii din 22 Martie 1937, prin art. 9, limitează divizibilitatea lotului ţărănesc. Această dispoziţie exista şi în legea agrară din 1921, art. 126, însă nu s'a aplicat din cauza stărilor de fapt, care au dus la înlăturarea legii.

Pentru fixarea acestei limite, legea pleacă dela principiul că fărămiţarea proprietăţii este dăunătoare, atât individului, cât şi interesului ţării. In cazul individului, acest principiu nu e verificat; nu s'a facut pâna acum dovada, că această fărămiţare i-ar fi neapărat dăunătoare.

Inainte de anul 1864, legislaţia noastră ridica în faţa fărămiţirii proprietăţii mai multe obstacole.

1. Dreptul de protimisis al rudelor, art. 7, cap. II, partea III-a, Legiuirea Caragea, care avea ca efect păstrarea bunului familiar, în starea lui iniţială.

2. Dreptul de protimisis al părtaşilor sau devalmaşilor, al vecinilor, art. 7, cap. 2, partea III-a, Legea Caragea.

3. Inlăturarea fetelor dela moştenirea părintească, art. 17, al. 3, pag. 81, Legea Caragea. In legatură cu acest fapt, este bine să reamintim că această înlăturare a avut ca efect:

a) Divizarea proprietăţii numai pentru băieţi, deci o divizare mai redusă;

b) Posibilitatea căsătoriei fetelor în sate mai depărtate de cel natal, ceea ce îngăduia o răspândire a obiceiurilor locale şi o împrospătare biologică;

c) Banii cu care venea fata în casă, erau de un real folos pentru cumpărarea celor necesare agriculturii, sau creş'erii animalelor, ceea ce echivala cu inventarul agricol de astăzi, astfel că de multe ori suma aceasta venită la timp, întrecea valoarea pământului, cu care ar fi fost înzestrată. Azi fata măritându-se în alt sat, trebue să-şi vândă dreptul ei. Flăcăul trebue să se căsătorească cu o fată din satul lui, pentrucă este legat economiceşte şi de pământul ei. Cum se caută o fată egală la avere şi cum se întâmplă, că cele cu avere, de multe ori au defecte, este silit so ia aşa cum se găseşte; deci se întemeiază o familie cu sănătate, sau moralitate şubredă. Ceva nou nu poate să mai aducă în casă, obiceiurile sunt aceleaşi, şi prin nepracticarea lor, precum şi prin avalanşa celor dela oraş, ele sunt menite dispariţiei.

Dela 1864 şi până în prezent, legislaţia, nu a ţinut seama de aceste fapte sociale, şi a creeat altele, care au modificat mentalitatea sătenilor, şi care după actuala lege, sunt dăunătoare; deci efectul legilor care nu au ţinut seamă de realităţile sociale, se întoarce contra lor. Azi, aşa cum reglementează această lege modul de succesiune şi transmiterea proprietăţii rurale, nu se va putea aplica după părerea mea, care se bazează pe următoarele argumente

1. Toţi sătenii ştiu că trebue să împartă averea la copii în mod egal. Aşa spune codul civil, art. 728 şi urm. In acest sens copiii au fost crescuţi în această idee şi în majoritate îndrumaţi la agricultură. Deci faptele în concordanţă cu dreptul. Altfel ar fi fost dacă s'ar fi spus că nu au voie să împartă terenul decât dela o anumită suprafaţă. Atunci grija pentru a asigura existenţa copiilor, se îndrepta în altă direcţie, aşa cum se proceda cu fetele în vechiul drept românesc, care erau înzestrate cu bani, şi astfel proprietatea nu se fărămiţa. Ar fi aplicabilă dacă s'ar spune: prezenta lege, se va aplica gospodăriilor, ce se vor întemeia dela apariţia legii.

2. Să presupunem că moştenitorii nu se înţeleg, ceea ce se întâmplă în cele mai dese cazuri, putem să aplicăm legea şi să vindem averea părintească?

Dacă se va proceda astfel, vom arunca pe piaţa oraşelor pe aceşti copii nepregătiţi pentru noua vieaţă. Ei nu vor fi buni nici de servitori, deoarece li se va face concurenţă de cei ce au o pregătire, în acest sens, de pildă de fraţii ardeleni. Nici de lucrători agricoli, pentrucă n'au tehnica agri-

colă, şi în afară de aceasta, maşinile îi înlătură şi pe aceştí lucrători.

3. Se face prea mare caz de pulverizarea proprietăţii. Nu este situaţiunea tocmai aşa. Ţăranii sunt mai practici. Ei de îndată ce au o proprietate fărămiţată, şi cred că nu le mai foloseşte, o vând vecinului, şi dacă ţin, o ţin pentrucă le foloseşte, adică au la bază existenţa lor.

4. Dar în fapt au şi început înlăturarea legii astfel: moştenitorii se împart între ei, vrând, nevrând, nemai recurgând la justiţie, pentrucă instinctul îi învaţă ce trebue să facă, iar vânzările se fac cu acte sub semnătură privată, pe riscul cumpărătorului. Aceleaşi considerente şi pentru transmiterea proprietăţii, cu adăugirea că loturi compacte de două hectare, sunt prea puţine, şi în caz de nevoie mare de bani, nu au de unde să ia sumele necesare.

Este fericită dispoziţiunea dreptului de protimisis al vecinilor, care nu este altceva, decât reînvierea în parte, după cum am arătat a vechiului nostru drept.

Dar cât mai este timp, trebue să se introducă în actuala legislaţie, cele trei obstacole descrise mai sus, care au fost de un real folos şi care se vor aplica nu numai la pământurile rurale, dar şi la cele moşneneşti, care au fost adevărate nuclee de vitalitate a ţării.

V. PETRESCU

AGRICULTURA ÎN CEHOSLOVACIA
(STĂRI, PROBLEME, INFĂPTUIRI)

După cunoştinţele noastre obişnuite, Cehoslovacia este o ţară industrială. Privind-o însă în comparaţie cu celelalte ţări ale Europei de mijloc, d. *de Martonne* o socoteşte numai: cea mai industrializată. Nuanţa care deosebeşte aceste două aprecieri, amândouă valabile la vremi deosebite, constituie de fapt, problema centrală a vieţii economice cehoslovace.

Intr'adevăr, dacă în Monarhia Austro-Ungară, ţările istorice cehe (Boemia, Moravia şi Silezia), susţineau aproape întreaga producţie industrială, în Republica Cehoslovacă, prin unirea acestora cu Slovacia şi Rusia Subcarpatică, ţinuturi prin excelenţă agricole, situaţia trebuia să se schimbe. Totuşi, deşi prin această unire teritoriul Cehoslovaciei creştea cu 78,33%, iar terenurile agricole cu 70,37%, ţinuturile de răsărit contribuind cu 43,93%, la teritoriul total al Statului şi cu 41,31%, la terenurile agricole, noul Stat păstrează în cei dintâi ani ai existenţei sale, caracterul industrial pe care i-l impuneau ţările istorice.

Neputând fi soluţionată imediat, problema creerii unui echilibru între agricultură şi industrie rămâne problema economică centrală a Cehoslovaciei iar ideea armonizării lor într'un sistem, gândul de temelie a vieţii ei economice.

Privită dincolo de planul imediat al simplei organizări a producţiei şi a repartizării bunurilor, problema îşi găseşte aşezare în polaritatea apus-răsărit chiar şi atunci când nu depăşeşte graniţele Republicii Cehoslovace.

Ea apare evidentă dacă comparăm stările culturale, relaţiile dintre sat şi oraş sau problemele demografice, din ţinuturile de apus cu cele din ţinuturile de răsărit ale republicei. Densitatea populaţiei, de pildă, ajunge în Boemia la 128,12 locuitori la 100 ha, în Moravia şi Silezia la 124,73, dar în Slovacia abea la 61,22, ca în Rusia Subcarpatică să atingă numai 47,99.

Această schiţare generală a realităţilor diferenţiatoare conturează ea însăşi cauzele neputinţei de a armoniza imediat şi natural, agricultura cu industria în sistemul economic al noului Stat.

Numai, aceste diferenţieri nu privesc exclusiv cele două ramuri de producţie ca note dominante a celor două ansambluri geografice. Ele sunt mai mult, valabile pentru a deosebi agricultura apusului de cea a răsăritului.

Agriculturii intensive din ţările istorice cu varierea sistematică a culturilor şi cu mijloace mecanice de cultivare, Slovacia şi Rusia Subcarpatică îi opune agricultură extensivă, cultivare cu mijloace primitive şi sistemul celor trei tarlale. Integrată sistemului general economic, producţia ţinuturilor apusene este legată de acest sistem

şi dictată de nevoile pieţei. In răsărit păstrându-se de cele mai multe ori sistemul de gospodarie ţărănească autarhică, producţia agricolă este legată de nevoile interne ale micilor gospodari şi cerinţele pieţei influenţează foarte puţin. Socotind organizarea agriculturii sau gradul de cultură profesională a agricultorilor, e suficient să amintim că în 1920, Boemia avea 56%, iar Moravia şi Silezia 31,1% din totalul de 10.989 de cooperative, pecând Slovacia numai 12,4%, iar Rusia Subcarpatică abea 0,5%.

Dacă mai adăugăm la aceasta anume stări ce rezultă din determinări externe, ca divizarea la infinit a micii proprietăţi din Rusia Subcarpatică permisă de dreptul succesoral şi întărită de obiceiul moştenirii egale, sau putinţele tehnicizării pe care agricultura le avea în ţările istorice şi care lipseau aproape în ţinuturile de răsărit, precum şi posibilităţile de largă valorificare pe piaţă, înlesnită de o vastă reţea de căi ferate — în Boemia locurile aşezate pe o distanţă de 10 km de calea ferată sunt în 94,83%, în Moravia şi Silezia în 94,55%, în Slovacia însă abea în 81,83%, iar în Rusia Subcarpatică în 68,13%, iar cele aşezate la o distanţă de 5 km, sunt în Boemia în 70,48%, pe când în Rusia Subcarpatică abea în 40,37% — înţelegem cum cu tot caracterul lor agricol, ţinuturile din răsărit n'au putut schimba hotărîtor rolul producţiilor în economia generală a Statului Cehoslovac.

Contribuţia ţinuturilor din răsărit a fost totuşi de o importanţă capitală pentru agricultura cehoslovacă, prin calităţile naturale ale terenurilor. Partea de Şes Panonic, porţiunea din valea Dunării, văile râurilor Vag şi Nitra şi şesul de nord al Tisei, sunt terenurile naturale cele mai fertile din Cehoslovacia. Condiţiile climaterice ale acestor locuri permit cultura viţei de vie şi a fructelor sudice. Pe de altă parte, vastele păşuni alpine din Carpaţi fac posibilă desvoltarea mare a creşterii vitelor, iar pădurile, cele mai multe composesorale, trecute azi în administraţia Statului, au făcut cu putinţă desvoltarea unei puternice industrii forestiere.

Deci, deşi prin unirea cu ţinuturile de răsărit, echilibrul economic care se stabilise în ţările centrate în jurul Basinului Boem a fost rupt, totuşi varietatea posibilităţilor pe care noile ţinuturi le ofereau, a permis Cehoslovaciei să îşi creeze o agricultură proprie puternică, a cărei producţie satisface pe deplin cerinţele pieţei interne, ba a ajuns în unele domenii, să aibă şi cantităţi exportabile.

Creindu-şi această agricultură, Republica Cehoslovacă a reuşit, în vieaţa sa economică, să sistematizeze cele două ramuri de producţie ajungând la un echilibru între agricultură şi industrie.

Acest echilibru n'a putut fi desigur realizat şi menţinut decât printr'o economie de stat, prin introducerea unui sever sistem de economie dirijată. Şi în producţia agricolă, rezultate mulţumitoare nu s'ar fi putut obţine fără organizarea ei potrivit unui plan. Ceea ce s'a urmărit în agricultura cehoslovacă a fost înainte de toate o ridicare a producţiei ţinuturilor răsăritene la nivelul producţiei din ţările istorice. Natural, lucrul urmărit în sectorul agriculturii s'a integrat în acţiunea generală de înălţare a standardului de vieaţă a locuitorilor din Slovacia şi Rusia Subcapatică şi de ridicare a nivelului cultural al acestor ţinuturi.

Astfel în procesul de industrializare a agriculturii, numărul comunelor care utilizează curent electric a sporit în Slovacia dela 241 în 1928, la 647 în 1929, iar în Rusia Subcarpatică, în acelaşi an, dela 17 la 53.

Iarăşi din institutele de cercetări agricole create pentru potrivirea culturilor la condiţiile naturale şi nevoile economice, Boemia are 17, Moravia 6, iar Slovacia 7.

Pentru aplicaţiuni practice s'au înfiinţat staţiuni experimentale. Din aceste 49 staţiuni experimentale se găsesc în ţările istorice, iar 18 în Slovacia şi Rusia Subcarpatică. Ferme Boemia are abea 2, Moravia 8, iar Slovacia şi Rusia Subcarpatică câte 6.

Realizări deosebite s'au făcut în ţinuturile de răsărit în domeniul instrucţiei agricole. De pildă, numărul elevilor şcolilor de agricultură din Slovacia a crescut dela 885 în 1929, la 1.018 în 1933.

Dar dincolo de aceste înfăptuiri preliminare notate pentru pregnanţa lor, întreagă producţia agricolă a Statului a fost organizată funcţional. Sistemul economic autarhic tinde să fie înlocuit de un sistem de culturi susţinute potrivit unui plan de ansamblu şi necesităţilor economice generale. Modul celor trei tarlale atât de răspândit în ţinuturile de răsărit, a dispărut aproape, în faţa culturilor regionale specializate.

Crearea unei reţele întregi de industrii conexe repartizate pe regiuni, permite valorificarea imediată a produselor, iar o circulaţie promptă şi rapidă asigură răspândirea lor şi aprovizionarea regulată a întregii pieţi interne.

Această notare sumară a faptelor principale ale agriculturii cehoslovace precum şi consemnarea

câtorva din problemele ei şi a felului cum unele au fost rezolvate, încearcă să arate cum Republica Cehoslovacă în aceste vremi de industrializare continuă, având dinainte o puternică industrie, a reuşit pentru a echilibra economia sa naţională, să îşi creeze o agricultură proprie şi cum potrivit unui plan, a izbutit să îşi organizeze funcţional producţia agricolă în sistemul economiei sale de stat.

S'a văzut în ultima criză că tăria economică a Republicii Cehoslovace se datoreşte sistemului care a reuşit să armonizeze industria cu agricultura.

Intr'adevăr, organismul economic cehoslovac permite utilizarea în producţie a întregului surplus de populaţie, pe care ţinuturile de răsărit îl oferă fie prin prolificitatea lor, fie prin eliminarea din agricultură a elementelor de prisos într'o producţie raţionalizată.

Cunoaşterea realităţilor economice şi a valorificării lor politice, permite pe lângă o cercetare atentă şi de profunzime, să se întrevadă largile perspective de viitor deschise Republicii Cehoslovace, care a reuşit nu numai să îşi consolideze locul în Europa Centrală, ci oprind înaintarea Germanilor spre răsărit, să cucerească chiar, deocamdată economic, poziţii pe care aceştia le-au părăsit, la fel cum în nordul Boemiei elementul slav cucereşte poziţiile pierdute de Germanii mai puţin viguroşi.

MIHAI POP

ÎNDRUMĂRI TEORETICE ŞI BIBLIOGRAFICE

PROBLEMELE ŞI BIBLIOGRAFIA CADRULUI COSMOLOGIC

Se ştie că monografia sociologică este ûn mijloc de cercetare directă şi integrală a unei unităţi sociale restrânse.

O asemenea unitate socială, care se pretează cu uşurinţă la efectuarea completă a unei monografii sociologice, este satul, motiv pentru care mai toate încercările monografice româneşti, efectuate cu deosebire în ultimul timp, de diferite persoane şi instituţii, au avut ca obiect al studiului lor, satul românesc.

Pentru ca să cunoaştem integral un sat din punct de vedere sociologic, trebue să-i precizăm condiţiile de aşezare şi vieaţă (cadrul cosmologic, cadrul biologic, cadrul psihic, cadrul istoric), manifestările sale sociale (economice, spirituale, etico-juridice, politice) şi unităţile sociale componente, subordonate (familia şi gospodăria, categoriile sociale, confesiunile, şcoala şi biserica, adunările, stânele, etc.).

Institutul Social Român a dat amănunţite instrucţiuni şi planul complet asupra felului cum trebue executat fiecare din capitolele de mai sus (*Tr. Herseni*, Teoria monografiei sociologice, Buc. 1934; *H. H. Stahl*, Technica monografiei sociologice, Buc. 1934; *H. H. Stahl*, Monografia unui sat. Cum se alcătueşte spre folosul căminului cultural; sub tipar).

Un capitol deosebit de interesant este de sigur acela al cadrului cosmologic. El este nu numai interesant, dar mai ales fundamental, pentrucă are repercusiuni directe sau indirecte aproape asupra tuturor celorlalte condiţii de vieaţă, manifestări şi unităţi sociale subordonate ale satului, după cum vom arăta mai jos.

Rădăcinile unei monografii sociologice îşi extrag seva în primul rând din această bază pentru a cărei pregătire trebue să depunem cea mai mare atenţie şi grije.

In capitolul cadrului cosmologic trebue să se vadă bine interdependenţa tuturor fenomenelor geografice şi sociale între mediul ambiant şi vieaţa umană a satului.

Căci, dacă unele raporturi sunt discutabile, nimeni nu poate contesta influenţa mediului în genere, asupra cadrului psihic şi adesea chiar biologic — şi mai ales asupra manifestărilor economice şi chiar spirituale, ca şi asupra unităţilor sociale subordonate.

De asemenea cine poate contesta că mediul ambiant a determinat adesea dealungul timpului, fapte istorice, etico-juridice şi chiar politice?!

De aceea am îndrăsni să afirmăm că o monografie sociologică este bună numai atunci când condiţiile de vieaţă — aşa numitele cadre, în ge-

nere — și cadrul cosmologic în special — au fost bine studiate și invers. Căci manifestările se văd și se studiază mai ușor.

Nu e însă mai puțin adevărat că această parte a monografiei sociologice — cadrul cosmologic — e bine făcut numai atunci când persoana sau persoanele ce-o execută au mereu în minte toate celelalte capitole ale monografiei sociologice scoțând în evidență la fiece pas, toate legăturile cadrului cosmologic cu celelalte cadre, cu manifestările și unitățile satului.

Contrariu cadrul cosmologic este inutil și reprezintă un material mort pentru monografie.

Dar importanța capitolului cadrului cosmologic va reieși, sperăm, mai bine din cele ce urmează.

*

Odată ajunși în satul studiilor noastre, cadrul cosmologic ne pune două probleme:

1. Aspectul cartografic al satului (descriere și explicație); 2. Satul și mediul ambiant.

Deși în unele puncte se îmbină și se explică adesea una pe alta, aceste două probleme, sunt totuși distincte și ca metodă ele trebuesc tratate pentru simplificare în ordinea de mai sus.

I. *Aspectul cartografic al satului.* Avem datoria de a descrie *cât mai corect și cât mai amănunțit,* conform indicațiilor date în planul monografiei (vezi lucrările citate mai sus), cu harta și busola în mână, *toate faptele ce interesează cartografia satului* în sine și în raport cu regiunea.

Partea aceasta e pur descriptivă, e preliminară și nu poate lipsi.

Deabia după ce avem tot materialul acesta adunat, trecem la explicația faptelor geografice, partea cea mai interesantă și mai folositoare pentru monografie.

Prima întrebare și cea mai gravă care ni se pune în explicarea aspectului cartografic al satului este următoarea: *de ce satul respectiv a fost așezat aici și cum se explică însușirile sale actuale (formă, mărime, orientare, structură).*

Aceste lucruri trebue să le explicăm ținând seama de toți factorii: *spațial (fizic), istoric, economic, administrativ, etc.,* pentrucă numai elementul spațial, pur geografic, nu e întotdeauna suficient pentru a ne explica așezarea unui sat într'un anumit punct și caracteristicile aspectului său actual.

Fără explicația interdependenții fenomenelor geografice, toată înșiruirea descriptivă, făcută în prealabil, ar rămâne inertă și nefolositoare pentru sociologie, balast de care ne putem debarasa fără nicio strângere de inimă.

A face cadrul cosmologic numai de formă și numai pentrucă el e prevăzut în planul monografiei, este un lucru zadarnic.

Admitem că acest capitol poate fi numit — și pe drept cuvânt — *geografia satului,* dat fiindcă studiul său se bazează pe două principii pur geografice: *al repartiției spațiale* (ce are ca metodă geografică *harta)* și al *interdependenții fenomenelor geografice* (care se servește de metoda *descrierii explicative).*

Acest capitol nu se poate face cu folos decât de un *geograf* și anume de un geograf cu o oarecare experiență de cercetare pe teren, ce se poate ușor orienta în toate problemele de geografie fizică și antropogeografie și care știe să vadă.

Ca bibliografie stau la dispoziție: *P. Vidal de la Blache,* Principes de Géographie humaine, Paris, Colin, 1922; *Jean Brunhes,* La Géographie humaine, Paris, Alcan, 3 vol., ed. IV, 1934; *V. Mihăilescu,* Geografia fizică a României, Buc., Socec, 1936; *I. Conea,* Geografia satului românesc, Sociologie Românească, II, 2—3, 1937, pp. 60—67.

II. *Satul și mediul ambiant.* După ce am descris și explicat așezarea satului, se pune marea problemă a raporturilor satului și a vieții sale umane cu mediul ambiant în sens larg, ceea ce este mai mult decât antropogeografie și în nici-un caz nu mai poate fi lămurită numai de un geograf, oricât de bun ar fi el.

Căci aici se studiază condițiile climatice, cu toate faptele de climatologie și meteorologie, — hidrografice, cu metode și aparate inginerești, — de sol și subsol, cu principii și tehnică de Agrologie și Geologie, de vegetație și faună naturală a regiunii, adică Zoologia și Botanica regiunii.

Ceea ce este cu atât mai complicat cu cât astăzi Climatologia, Hidrologia, Agrologia (știința solului), și Geologia (știința subsolului, ca evoluție și structură), Botanica și Zoologia, sunt științe nu numai de mult stabilizate ca atari, dar au dat chiar naștere la rândul lor la mai multe discipline științifice noui: Minerologie, Geologia, petrolului, Stratigrafia, Paleontologia, Botanică sistematică, Fitogeografia, Fitosociologie, Ecologie Vegetală, Botanică aplicată, Etnobotanică, Entomologie, Malacologie, Ichtiologie, Herpetologie, Ornitologie etc.), dintre care multe au și aplicații practice la vieața omului, ca de pildă studiul

insectelor vătămătoare — sau studiul animalelor folositoare omului (Piscicultură, vânat, etc.).

Astăzi oamenii de ştiinţă, s'au specializat numai în câte una din aceste discipline.

Numai pe asemenea specialişti se poate conta efectiv. Cine afirmă că posedă deopotrivă de bine toate disciplinile ştiinţifice enumerate sumar mai sus, acela e un om glumeţ! Pe afirmaţia lui nu se poate pune bază serioasă!

Aşa dar în acest capitol se studiază de către specialişti toate aceste fapte în legătură cu influenţa mediului ambiant al unei regiuni asupra satului şi a vieţii sale umane, se descriu cât mai corect şi se raportează nu numai la aspectul satului în genere şi al gospodăriilor în special — cât mai ales la vieaţa sa umană, la traiul oamenilor, la foloasele şi pagubele locuitorilor de pe urma naturii înconjurătoare, roce şi minerale utilizate pe loc sau exploatate în vederea comercializării, influenţa climei în bine sau în rău asupra culturilor sau plantaţiilor, asupra modului de organizare şi construire a gospodăriilor, plantele naturale, folositoare (esenţe de copaci, buruieni de leac, etc.), sau vătămătoare (ciuperci veninoase asemănătoare celor comestibile, paraziţi vegetali, etc.), animalele naturale folositoare (vânat, peşte, raci, scoici, melci, etc., păsări insectivore, auxiliare agriculturii etc.), sau vătămătoare (insecte ce atacă pădurile, livezile de pomi roditori sau lanurile de cereale, etc.).

Dar din veşnica luptă ce se dă între om ca element component al satului şi natură se întâmplă adesea ca şi natura să fie învinsă şi să dea îndărăt, producându-se o ameliorare pentru vieaţa satului şi mai adeseori o înrăutăţire a condiţiilor de vieaţă cum sunt de pildă degradarea terenurilor cultivabile şi înrăutăţirea climei de pe urma defrişerilor de păduri.

Există aşa dar şi o incontestabilă influenţă a omului asupra mediului ambiant care din nenorocire se întoarce prea adesea asupra sa.

Ori acest lucru trebue bine pus în evidenţă în studiul satului.

Dar toate problemele de mai sus, care fac parte din complexul acesta al raporturilor satului cu mediul ambiant, nu pot fi studiate nici cu metoda fişelor de folclor, pentrucă se are mereu în vedere întregul — şi nici de către o singură persoană — şi cu atât mai puţin de către un student.

Aceasta nu mai este operă edilitară pe care o poate face azi şi un premilitar, chiar din aceia fără nicio cultură academică.

Aici este nevoie, dacă vrem să facem lucru serios, de cel puţin trei persoane: un geolog, un botanist, un zoolog — şi toate aceste trei persoane nu numai cu suficientă pregătire ştiinţifică, dar şi cu suficientă practică pe teren.

Motiv pentru care am fost întotdeauna de părere că în cadrul unei echipe monografice, formate câteodată dintr'un număr impresionant de membri, să se afle, pentru studiul cadrului cosmologic, o sub-echipă formată dintr'un geograf, care va coordona lucrările, un geolog, un botanist şi un geolog, specialişti aleşi cu grije.

Sub-echipa aceasta a cadrului cosmologic nu e greu de efectuat, are avantajul de a lucra bine şi repede — şi calitatea de a se putea detaşa pe rând, în cele 3 luni de companie pe teren, la mai multe echipe studenţeşti cu preocupări monografice, pentru a le executa cadrul cosmologic.

Lucrul acesta nu e inutil pentru că lipsa unei asemenea formaţiuni o resimt puternic conducătorii conştiincioşi de echipe, formate în genere mai mult din studenţi sau absolvenţi ai facultăţilor de litere.

Specialiştii se găsesc şi aşteaptă să fie invitaţi.

Cel puţin aşa ne-a declarat de curând Prof. *Al. Borza*, Directorul Institutului de Botanică al Universităţii din Cluj, unde sa creat o adevărată şcoală botanică, cea mai însemnată din ţara noastră.

D-l *Borza* pune la dispoziţia campaniilor monografie tot personalul ştiinţific al importantului său institut.

Institutul Geologic al României din Bucureşti, unde există o adevărată pepinieră de geologi, laboratoarele de Geologie, Mineralogie şi Paleontologie ale celor patru universităţi din ţară, au un personal ştiinţific destul de bogat, care se poate oricând pune la dispoziţie pentru asemenea scopuri.

Tot aşa personalul ştiinţific al laboratoarelor noastre de Zoologie ca şi al muzeelor de Istorie, naturală din ţară (Bucureşti, Chişinău), şi cele câteva persoane particulare din ţară, care se ocupă foarte serios cu zoologia *(D. Linţia*-Timişoara, pentru Păsări; *Al. Alexinscki*-Tecuci, pentru fluturi, etc.), pot fi invitate cu folos la colaborare.

Pentru orientare, în capitolul acesta al mediului ambiant, cităm următoarele publicaţii:

a) *Pentru Geologie, Paleontologie, Mineralogie, Ape minerale: I. Popescu-Voiteşti,* Elemente de geologie generală, cu privire asupra geologiei României, Buc. 1921; Idem, Evoluţia geologico-paleo-

geografică a pământului românesc. Revista Muzeului Geologic-Minerologic al Universității din Cluj, V, 2, 1935; *I. Simionescu*, Tratat de geologie, Buc., Cartea Românească, 1927; Idem, Introducere în Paleontologie, Buc., Casa Școalelor, 1928; *Victor Stanciu*, Provinciile mineralogene ale României, Rev. Muzeului geologic-mineralogic al Univ. din Cluj, IV, 2, 1930; *Emil Țeposu* & *Liviu Câmpeanu*, Apele minerale și stațiunile balneo-climaterice, Ed. II-a, Buc., 1921; *Emil Țeposu* și *Valeriu Pușcariu*, România Balneară și Turistică, Buc., Cartea Românească. Numeroase contribuții în: Anuarul, Memoriile și Dările de seamă ale ședințelor Institutului Geologic al României, ca și în Buletinul Societății de Geologie, București și Revista Muzeului Geologic-Minerologic al Univ. din Cluj. O bibliografie geologică completă a editat Institutul Geologic *(Roman* și *Codarcea* & *Jekelius*. Informațiuni geologice, paleontologice și mineralogice sunt a se cere Institutului Geologic al României (Prof. *I. Macovei)*, Laboratorului de Geologie al Univ. din București (Prof. *I. P. Voitești)*, Laboratorului de Paleontologie al Univ. din Buc. (Prof. *I. Simionescu*, Asistent *I. Z. Barbu)*, Laboratorului de Mineralogie al Univ. din Buc. (Prof. *L. Mrazec*, șefi de lucrări *M. Filipescu* și *Dan Giușcă);*

b) *Pentru Botanică: I. Prodan*, Flora pentru determinarea și descrierea plantelor ce cresc în România, 3 vol., Cluj, 1923 (cunoașterea plantelor); *A. Borza*, Die Vegetation und Flora Rumäniens, Guide de la VI-eme Excursion Phytogéographique Internationale, Roumanie, 1931 (districtele floristice, cu o hartă a acestora); *P. Enculescu*, Zonele de vegetație lemnoasă din România, în raport cu condițiile oro-hidrografice, climatice, de sol și subsol, Memoriile Institutului Geologic al României, Nr. 1, Buc., 1924, (cu o hartă a zonelor de vegetație în Vechiul Regat); *L. Fekete* & *T. Blattny*, Az Erdészeti Jelentöségü Fák es Cserjék Elterjedése a magyar állam Terütélen, I, Selmecbánya, 1913 (zonele de vegetație în Ardeal, cu mai multe hărți). O hartă a zonelor de vegetație în toată țara, a publicat *P. Enculescu*, la Institutul Cartografic Unirea, Brașov. O foarte utilă lucrare asupra repartiției plantelor alpine și de munte în genere este aceea a lui *Karl Ungar*, Die Alpenflora der Süd-Karpathen, Sibiu, Drotleff, 1913 (se mai găsește la editură).

Numirile populare ale plantelor: *Z. Panțu*, Plantele cunoscute de poporul român, Buc., 1906, (s'a publicat la Casa Școalelor în ediția a II-a, completată).

Liste de numiri populare de plante au publicat d-nii *A. Borza*, (Transilvania, XLI, 1910, p. 376, Daco-Romania, I, 1920—21, p. 259, Id. VII, pp. 197—199; Buletinul Grădinii Botanice, Cluj, XI, 1931, p. 51) și *M. Băcescu*, (Revista Critică, Iași, 1934).

Despre grădinile cu flori țărănești a scris cu multă dragoste și înțelegere d-l *Al. Borza* (Grădinile țărănești din munții Apuseni, Convorbiri Științifice, II, 1918, 2—3; Flora grădinilor țărănești române, Bul. Grăd. Bot., Cluj, I, 1921, p. 64—V, 1925, p. 5; Grădinile de flori țărănești, Patria, Cluj, 1931, în care autorul vorbește nu numai de compoziția floristică a grădinilor țărănești, dar și despre *originea geografică* a florilor cultivate în aceste grădini ca și despre modul în care au fost introduse în cultură, dealungul timpurilor istorice ale țării).

Deosebit de interesante sunt desigur chestiunile de Etnobotanică și mai ales cele privitoare la leacurile băbești și farmaciile populare.

Demne de semnalat din acest punct de vedere sunt lucrările d-lor: *Al. Borza*, De vorbă cu ginerele lui Sf. Petru, Patria, Cluj, XIII, 1931; Idem, Noutăți etnobotanice românești: o farmacie băbească (la Galați), Bul. Grădinii Botanice și al Muzeului Botanic dela Univ. din Cluj, XVI, 1—4, 1936, pp. 17—27, (vezi recenzia în acest număr al Sociologiei Românești); *G. Bujorean*, Boli, leacuri și plante de leac, cunoscute de țărănimea română, Bibl. Popul. Astra, Nr. 229—233, 1936; *Virgil Stanciu*, Comparație între întrebuințarea populară și cea oficială a câtorva plante folosite în medicina populară românească, Teza Nr. 45, lucrată în Institutul de Istoria Medicinii, Cluj, 1933.

Numeroase contribuții botanice și centrala bibliografică botanică se află în Buletinul Grădinii Botanice a Univ. din Cluj.

Informațiuni se pot cere la Institutul Botanic al Univ. din Cluj (Prof. *Al. Borza)*, Institutului Botanic al Univ. din Buc. (Prof. *S. Radian)*, Institutului Botanic al Academiilor agricole din Cluj (Prof. *I. Prodan)* și București (Prof. *Tr. Săvulescu);*

c) *Pentru Zoologie*. Cu studiul faunei țării nu stăm tot atât de bine ca și cu cel al geologiei sau al florei țării. In niciun caz nu avem pentru faună marile sinteze biogeografice, cum sunt acelea ale d-lor *Borza* și *Enculescu*, pentru vegetație, și în starea actuală a studiilor faunistice nici nu le-am putea avea; de asemenea, ne lipsesc și cheile dichotomice pentru determinarea unor grupe de animale.

Există însă numeroase publicații privitoare la diferite grupe de animale din diferite regiuni ale

ţării sau chiar din toată ţara, cum sunt: *R. Călinescu*, Mamiferele României, Bul. Ministerului Agriculturii, 1931; *R. Dombrovski*, Ornis Romaniae, Buc., Göbl, 1912, (păsările din Vechiul Regat); *G. Madarász*, Magyaroszág Madarai, Budapest, 1899—1903 (păsările din Ardeal); *R. Călinescu*, Contribuţiuni la studiul Amphibiilor şi Reptilelor din România, Memoriile secţiunii ştiinţifice, Academia Română, 7, 1931; *Gr. Antipa*, Fauna ichtiologică a României, Academia Română, Fondul Adamachi, Nr. 16, Buc. 1904 (peştii din Vechiul Regat); *Hermann Otto*, A magyar halászat Könyve, Budapest, 1887 (peştii din Ardeal). O frumoasă, deşi mică, sinteză biogeografică ichtiologică a publicat în Revista Ştiinţifică V. Adamachi dela Iaşi, d-l *T. Buşniţă* (O împărţire a faunei noastre ichtiologice).

Chei dichotomice pentru vânat sunt: *R. Călinescu*, Vânatul cu păr din România, Biblioteca agricolă a ziarului Universul, Nr. 31, 1935; Idem, Vânatul cu pene din România (sub tipar); pentru Reptile şi Batraciene: *R. Călinescu*, Manual pentru determinarea Amphibiilor şi Reptilelor din România, Bibl. de popularizare a ştiinţei, Casa Şcoalelor, 1931; pentru Peşti: *C. Antonescu*, Peştii apelor interioare din România, Buc., Imprimeria Centrală, 1934; Idem, Determinator pentru Peştii de Dunăre, după Pietschmann, Bul. Soc. Stud. Şt. Nat., 1936.

Pentru Etno-Zoologie avem: *Gr. Antipa*, Pescăria şi Pescuitul în România, Academia Română, Fondul Adamachi, T. VIII, Nr. XLVI, Buc. 1916.

Pentru Piscicultură: *Th. Buşniţă*, Cartea Crescătorului de Peşte (Cartea Satului); *V. Anghelescu*, Valorificarea piscicolă a cursurilor de apă din bazinul râului Bistriţa-Moldova, Bul. A. C. I. R., XVIII, 10, pp. 292—296, Buc. 1936.

In publicaţiile de mai sus se găseşte şi bibliografia necesară pentru cercetări mai amănunţite în diferitele regiuni ale ţării.

Un atlas de buzunar pentru Peşti, cu planşe colorate pentru mai toate speciile comune, este: *Schreibers Kleiner Atlas der Fische.*

Cu studiul insectelor, folositoare sau vătămătoare, s'au ocupat cei mai mulţi zoologi.

O bibliografie asupra Coleopterelor găsim în lucrarea d-lor: *G. Arion* & *S. Panin*, Prodromul Faunei entomologice din România, Min. Agric., 1928; o bibliografie asupra Thysanopterelor, insecte vătămătoare, găsim în lucrarea d-lui *W. K. Knechtel*, Studii asupra repartiţiei Thysanopterelor din România, Buc., 1937; informaţiuni bibliografice asupra fluturilor vătămători se pot cere dela d-nii: *Caragea*-Grumăzeşti şi *Alexinski*-Tecuci. Un bun atlas de buzunar (în 2 volume) pentru fluturi, cu planşe colorate, pentru speciile mai comune, găsim tot în colecţia *Schreiber.*

Cu insectele vătămătoare se ocupă d-nii: *Constantineanu* şi *Şuster* (Univ. Iaşi), *O. Marcu* (Univ. Cernăuţi), *M. Ionescu* şi *C. Bogoescu* (Univ. Bucureşti). Cu studiul moluştelor se ocupă *Al. Grosu* (Laboratorul de Zoologie, Univ. Bucureşti); cu Protozoarele, *I. Lepşi (Chişinău).*

O bibliografie zoologică publică Buletinul Societăţii Naturaliştilor din România.

Indicaţiuni asupra faunelor regionale se pot cere d-lor: *E. Racoviţă*, Univ. Cluj (insectele de peşteri); *O. Marcu*, Univ. Cernăuţi (insecte în genere); *I. Lepşi*, Muzeul de Istorie Naturală Chişinău (Protozoare), *C. Motaş, Constantineanu, Şuster, Cărăuşu, Băcescu* (Univ. Iaşi), *A. Popovici-Bâznoşanu, M. Ionescu, C. Bogoescu, Al. Grosu, Ecaterina Dobreanu, R. Călinescu* (Univ. Bucureşti); *W. K. Knechtel* (Staţiunea Entomologică a Institutului de Cercetări Agronomice, Buc.) şi *G. Arion* (Serviciul de Protecţia Plantelor, Min. Agriculturii).

Oricât ar părea de lungă lista publicaţiilor şi cercetătorilor de mai sus, ea este numai o parte foarte mică din ceea ce s'ar putea cita, şi numai ca o indicaţie geenrală, pentru ca să se vadă cât e de lucrat în cadrul cosmologic, pe ce bibliografie şi pe ce cercetători s'ar putea conta, şi care sunt acei specialişti ce ar fi dispuşi să colaboreze cu Institutul Social Român şi cu Fundaţia Principele Carol, la un studiu temeinic al mediului românesc.

Colaborarea dintre ei şi aceste instituţii n'ar putea duce decât la rezultate îndoit folositoare naţiunii. Ar îngădui întregirea informaţiei sociologice asupra realităţii româneşti, pe care o urmăresc cercetările Institutului Social şi ale Fundaţiei Regale „Principele Carol", cu indicaţiile despre problemele politice, pe care le pune mediul şi ar uşura totodată prin înlesniri de lucru oferite naturaliştilor o cercetare mai extensivă a subsolului, a solului, a florei şi a faunei româneşti.

Dr. RAUL CĂLINESCU

DOCUMENTE

STUDIUL GENEALOGIC AL UNEI FAMILII ASOCIALE DIN ŞANŢ (NASĂUD)[1]

Studiul genealogic de faţă, privitor la cea mai periculoasă familie din Şanţ, a fost elaborat cu prilejul cercetărilor noastre antropologice în cadrul monografiei sociologice din toamna anului 1935. In prima parte a studiului descriem trăsăturile morale mai pregnante ale indivizilor în etate adultă şi conduita lor în familie şi în sat. In a doua parte dăm interpretarea psiho-biologică a pedigriului şi desprindem partea de influenţă ce revine factorului ereditar faţă de aceea a mediului social. Despre persoanele lăsate în afara discuţiei sau nu se ştie nimic precis sau nu se poate spune nimic deosebit în bine sau rău. Tot fără interes este pedigriul ramurii materne a probandului[2])

A IV/1. — *T. Petre* zis şi Guroi, agricultor. Mort la bătrâneţe. Corpul bine desvoltat dar „vehement" — cum supne părintele *Grapini*, adică violent — scandalagiu, bătăuş, bun vânător.

A III/1. — *T. Ion* zis şi Onica. „Semăna întreg cu tatal său, Petre". Scandalagiu, rău, beţiv. A risipit mai toată averea pe băutură şi, când era beat, obişnuia să-şi încerce puterea ridicând un pietroi greu; dacă reuşea, era semn că putea să înceapă bataile prin sat. Dacă nu reuşea, se astâmpara, din teamă de a nu fi înfrânt.

A II/1. — *T. Onisin* zis Vichenţie. Mort la bătrâneţe. Bătăuş, violent şi crud; când găsea vreo vită, chiar de a fratelui său, pe pământul lui, îi sfărâma dinţii. In comparaţie cu fraţii lui, el era cu judecata mai limpede, mai liniştit ca ei — atâta timp „cât nu era întărâtat".

A II/5. — *T. Damian*, rotar. Mai liniştit decât ceilalţi fraţi ai lui. Era probabil şi mai inteligent. Pierdea mult timp cu cărţile, dar nu juca pe bani. Totuşi era ros de invidie faţă de proprii săi fraţi. A privit nepăsător cum ardea casa fratelui său Onisim, fără să dea alarma. Focul s'a întins cuprinzând şi propria lui casă, mistuind două gospodării, care ar fi putut fi salvate, fără invidia şi răutatea lui sălbatecă.

A II/3. — *T. Afrim*, scund şi îndesat, faţă lată, gura mare. Harnic, s'a ocupat de aproape cu gospodăria lui. Injura urât, bătăuş temut şi violent. Abia a scăpat cu vieaţă dintr'o bătaie cu „păcurarii" din Ilva-Mare.

A II/8. — *T. Anuţa*, căsătorită nelegitim. Rea; a încercat să otrăvească pe fratele ei Afrim.

A II/9. — *T. Cifor*, necăsătorit, agricultor şi cioban. A murit. Trăia mai mult la munte. Privirea mânioasă. Rău, violent, bătăuş, crunt; era temut de toţi ciobanii din munte.

A II/10. — *T. Ileana*, necăsătorită. Infăţişarea hidoasă. Anchiloza mâinii drepte. Deficienţă mintală gravă. Fura din mâncarea nepoţilor ei. Violentă; s'a repezit la cumnata ei cu un cuţit, spre a o tăia. Motivul: cumnata ei îi făcuse observaţie, că mănâncă şi porţia copiilor.

A II/11. — *T. Leon*, argat la fratele lui, Afrim. „Căutătură urâtă, înfăţişare hidoasă. Deficienţă mintală gravă. Injura urît. Fuma pătimaş. Lacom „ca porcul cel creţ" — cum spun rudele lui; mânca porţiile a trei oameni.

I/5. — Fiii lui Onisin T. sunt oameni „iuţi", dar buni lucrători; rotari, fierari, unul e funcţionar superior de Stat — toţi energici.

I/7. — *T. Timoftei*, agricultor, 50 de ani. Infăţişarea lui inspiră teamă. Fură, e beţiv şi sperjur. Işi bate soţia. Laş; îşi pândeşte duşmanul din ascunziş, spre a-l lovi. Violent. Intr'o încăerare a fost înjunghiat în cap.

I/10. — *T. Emil*, agricultor, 35 de ani. Beţiv. Fură. Se fereşte de scandaluri, „pe cât poate, dar are vână din tatăl lui".

I/13. — *M. Raveca*, *n. T.* de 35 ani. Rea, violentă, îşi bate rău copiii. A fost grav rănită la nas de către fratele ei mai mic, Cifor. Fumătoare pătimaşă. (In Şanţ, ca aproape peste tot la ţară, sunt rău văzute femeile care fumează).

I/15. — *T. Cifor*, probandul. Agricultor, a fost omorît la etatea de 30 de ani de M.; Bătăuş sălbatec. Creştere foarte rea. Era rău de copil. Lui

---

[1]) Din lucrările Institutului de igenă şi igienă socială, Cluj. Director: *Prof. Dr. I. Moldovan.*

[2]) Redăm faptele aşa cum le-am consemnat la faţa locului. Pentru controlul datelor sunt dator cu mulţumiri părintelui *Grapini.*

Am cercetat pentru a vedea şi a explica, nu pentru a lăuda sau critica. Deci, loc de supărare pentru cineva nu poate fi. Diagnoza bio-socială nu pote supăra, cum nu poate supăra diagnoza medicului chemat la căpătâiul pacientului.

şi fraţilor lui li se arăta de către tatăl lor încă de copii cum să-şi bată tovarăşii de joc. Tatăl său îl aşeza pe scaun încă din copilărie şi-i arăta cum să caute gâtlejul omului, ca să-l omoare. A început să fumeze dela 7 ani şi să caute băuturi alcoolice dela 10 ani. A fost dat la şcoală, dar a fugit, n'a absolvit. Pe la 6 ani a aruncat cu o piatră în fratele său Emil (care era de 14 ani); l-a nimerit în gură rupându-i buza, semn care se vede şi azi. Asta fără ca fratele său să-i fi făcut ceva. A început să-şi bată pe mama lui la 17 ani; a aruncat-o de pe pod în Someş, a împins-o cu un par în apă, apoi a bătut-o. După aceea a spânzurat-o într'o grădină, seara târziu. A fost salvată de un locuitor, care trecea întâmplător pe acolo şi care a tăiat la timp funia. Mai târziu a încercat să-şi otrăvească mama; l-a descoperit la timp fratele său Timoteiu. In anul 1926 şi-a bătut mama cu un fier, rupându-i coloana vertebrală. Din acea bătaie nu s'a mai însdrăvenit; a zăcut la pat un an până a murit. Tatăl său murise în 1925.

In timpul serviciului militar a avut o conduită f. rea; fiind beat, într'o cârciumă, nu şi-a salutat superiorul. La observaţiile acestuia el s'a repezit cu baioneta la el. Procesul ce a avut, din cauza acestui scandal, l-a costat o mare parte din averea lui. Provoca dese bătăi cu camarazii lui. Din cauza violenţelor continui, i s'a luat dreptul să poarte baionetă, chiar şi în timpul manevrelor.

Cu fraţii săi se bătea des şi odată cu intenţia de a se omorî reciproc: Cifor nu fusese omorît cum crezuseră fraţii lui şi şi-a revenit după un leşin lung. In familie era tăcut şi posomorît, nu vorbea niciodată despre treburile sau chestiile personale. Işi bătea crunt nevasta şi copiii, fără motiv. Ţipa la copii, maltratându-i „pentrucă atunci când vor fi mari au să-l bată şi ei pe el, aşa cum şi el îşi bate părinţii". Soţia l-a părăsit de multe ori, dar o aducea cu forţa înapoi. Disperată, plecase să se înece împreună cu doi copilaşi, dar au fost salvaţi.

In 1933, pe când chefuia cu şeful postului de jandarmi, plutonierul A. C., a dat o mare cantitate de ţuică copilului său bolnav, în etate de doi ani, cu intenţia de a-l omorî. Soacra lui venise odată să-i vadă. La plecare şi-a sărutat fiica; motiv ca Cifor să se înfurie şi s'o maltrateze crunt. Pe sora lui o bătea sălbatec şi odată puţin a lipsit s'o omoare. In momentul când şi-a bătut mama cu drugul de fier — din care cauză a şi murit — era de faţă şi sora lui, Raveca; ea l-a rugat în genunchi, cu mâinile împreunate să n'o mai schingiuiască pe mama lor. Nu numai că nu s'a înduplecat de lacrimile lor, dar şi-a bătut sora aşa de crunt, încât aceasta a avortat fetusul mort. S'a bătut crunt cu locuitorii şi ţiganii din sat. Leneş. Angaja servitori, dar amâna cât putea plata simbriei; iar când după mult timp aceştia îşi cereau plata, el îi bătea până la sânge şi-i arunca în drum. Era veşnic încurcat în procese.

De o cruzime sălbatecă cu animalele. A bătut o vacă a fratelui său Timoftei, încât animalul a născut viţelul mort. Işi bătea rău proprii lui cai; unul a sărit într'o prăpastie, unde a şi murit. Işi bătea vacile cu parul sau cu furca până cădeau. La fel câinii. Ucidea animalul în mod sadic; înfuriat pe o scroafă a lui, cu purcei într'ânsa, i-a tăiat ţâţele.

Mincinos, sperjur, profera înjurături grozave. Ii plăcea cârciuma mai mult decât biserica, în care nu intra nici la sărbători mari. Alcoolic: din cauza băuturii şi a proastei gospodării şi-a pierdut toată averea moştenită dela părinţi. Risipitor: a pierdut şi din averea soţiei. Fiind convins de soţie, că beţia le va duce gospodăria şi familia la ruină, s'a înduplecat să meargă la biserica Sf. Ioan din Suceava, spre a face jurământ în faţa călugărilor, că nu mai bea. Ajuns în biserică a început să privească furios, să înjure sfinţii şi cu mare greutate a depus jurământul.

S'a abţinut un timp cu multă anevoinţă dela băutură, dar după un an a căzut în vechea patimă. Bea tot ce câştiga. Prost gospodar: vindea pământ spre a-şi cumpăra cai, iar în mâna lui animalele îşi pierdeau valoarea. Hoţ, fura orice. Cel mai rău dintre fraţi, cel mai beţiv şi cel mai pătimaş fumător. Părăsit de soţie şi-a găsit o altă femeie, cu care a trăit în concubinaj. De o sexualitate excesivă. Când a fost ucis, s'a bucurat toată lumea, inclusiv familia lui, fraţii, concubina şi soţia.

Despre restul persoanelor din pedigriu nu-i nimic de interes, rău sau bine. Generaţia D II, este încă prea tânără, pentru a-şi da măsura. Despre copiii lui Cifor, deşi mici, informatorii spun că sunt „prea vioi", cum se exprimă ei, îngăduitori.

Trăsăturile caracterologice cele mai pregnante, caracteristice membrilor familiei T., le găsim la străbunicul dinspre tată (A IV/1). Acest străbunic nu este un punct de plecare, ci o verigă în lanţul ascendenţilor. Cu multă probabilitate seria înaintaşilor cu trăsături asociale identice sau asemănătoare s'ar prelungi în trecut, dacă urmărirea n'ar fi împiedecată de lipsa oricăror informaţii.

Bunicul dinspre tată (A III/1), transmite multe din însuşirile lui (poate cu excepţia inclinaţiei pentru alcoolism!) celor 6 din 7 copii. Din cei 6 copii taraţi, ambele fete sunt violente şi irascibile; în plus, prima este criminală, iar a doua este parazitară şi deficientă mintală (imbecilă?) ca şi fratele ei cel mai mic. Din cei 4 fii taraţi, unul este deficient mintal (imbecil?), acesta a rămas slugă la unul din fraţii săi; ceilalţi trei manifestă porniri antisociale. Din această generaţie numai tatăl probandului (A II/3) are descendenţi inferiori.

Proporţia elementelor asociale faţă de elementele normale rezultate din această pereche (A II/3—4), este aceeaşi ca în generaţia precedentă. Din cei 5

copii în vieață numai unul e normal, ceilalți 4, (3 băieți și o fată) sunt defectuoși. Regăsim la acești copii defectele tatalui lor, ale unchilor, ale bunicului și ale strabunicului lor; violență, brutalitate, necinste, cruzime, gustul pentru continue bătăi și scandaluri. In plus, regăsim înclinația către alcoolism, absentă la părinți și colaterali, dar prezentă la bunic.

Defectele menționate apar acumulate, într'o formă agravată la proband (I/15), ucis într'o încăierare. Structura lui psihică este în multe privinți tipică ucigașului: vieața afectivă săracă, lipsit de sentimentul filial și de sentimentul patern (nu mai poate fi vorba de acel de soț), de o cruzime sălbatecă, în imposibilitate de a-și inhiba inclinația pentru alcool și pentru scandaluri. Aceste din urmă trei trăsaturi le găsim la bunicul sau, cu deosebirea că la el defectele sunt mai pregnante. In realitate el este paricid: își spânzurase mama salvată numai din întâmplare. Mai târziu, nenorocita a murit din cauza maltratărilor lui. Un atare complex de însușiri temperamentale și caracterologice nu s'ar putea pune pe seama mediului, nici chiar în cazul când toți ceilalți membri ai familiei ar fi normali. Unitatea, constanța și precocitatea manifestărilor lui afective indică condiționarea lor de către factorii endogeni. Sărăcia sentimentelor și dispozițiilor antisociale ereditare îl împing să reacționeze neomenos și sălbatec cu toată lumea din jurul său, indiferent dacă acțiunile lui erau numai reprobabile și rușinoase sau dacă se îndreptau chiar împotriva intereselor lui personale; maltratează cu aceeași cruzime animalele domestice ca și pe semenii săi depărtați sau apropiați: concetățeni, frați, soție, copii sau mamă.

De sigur, că inferioritatea educației și în genere mediul viciat de către înaintași au contribuit într'o bună măsură, ca să imprime subiectului o conduită criminală. Dar mediul însuși cu ambianța lui morală era plăsmuirea propriilor lor dispoziții naturale. Din afara familiei nu puteau primi exemple și îndemnuri rele, pentru motivul simplu că mediul social din afară era mai bun. Acești indivizi sunt cei mai răi din sat și sunt singularizați tocmai prin apucăturile și faptele lor, de ocara întregului sat. Exemplul rău — dacă se poate pune ceva pe seama lui — se exercită în sens invers: satul îl primește dela ei. Conduita tatălui sau a bunicului lor, constitue un rău exemplu pentru fii. Dar forța contagioasă a exemplului fiind unică, rămâne identică pentru toți. Dacă totuși efectul este variabil, cauza este de ordin subiectiv și trebue căutată în structura psihică mai susceptibilă sau mai puțin susceptibilă contagiunii tocmai în virtutea dispozițiilor interne. Influența educativă a tatălui s'a exercitat deopotrivă asupra tuturor copiilor, ei se comportă totuși diferit, pentrucă diferite sunt dispozițiile lor naturale: unul rămâne un temut bătăuș, dar nu-i criminal, sora e vicioasă și violentă, iar altul deși e bețiv, se ferește de scandaluri. Rolul însemnat al eredității patologice reiese și din constatarea că acțiunile tuturor membrilor tarați din această spiță rămân orientate în același sens. Gama actelor imorale, seria posibilă a delictelor fiind nelimitată, membrii familiei s'ar fi putut manifesta foarte diferit. Nu e cazul. Simptomele psihopatice și trăsăturile de caracter sunt asemănătoare în sens vertical, ca și în sens lateral.

Din 15 căsătorii, 2 sunt concubinate, iar 13 legitime. Ambii indivizi care trăiesc în concubinaj sunt din numărul celor asociali: criminalul a ucis și o mătușă a lui.

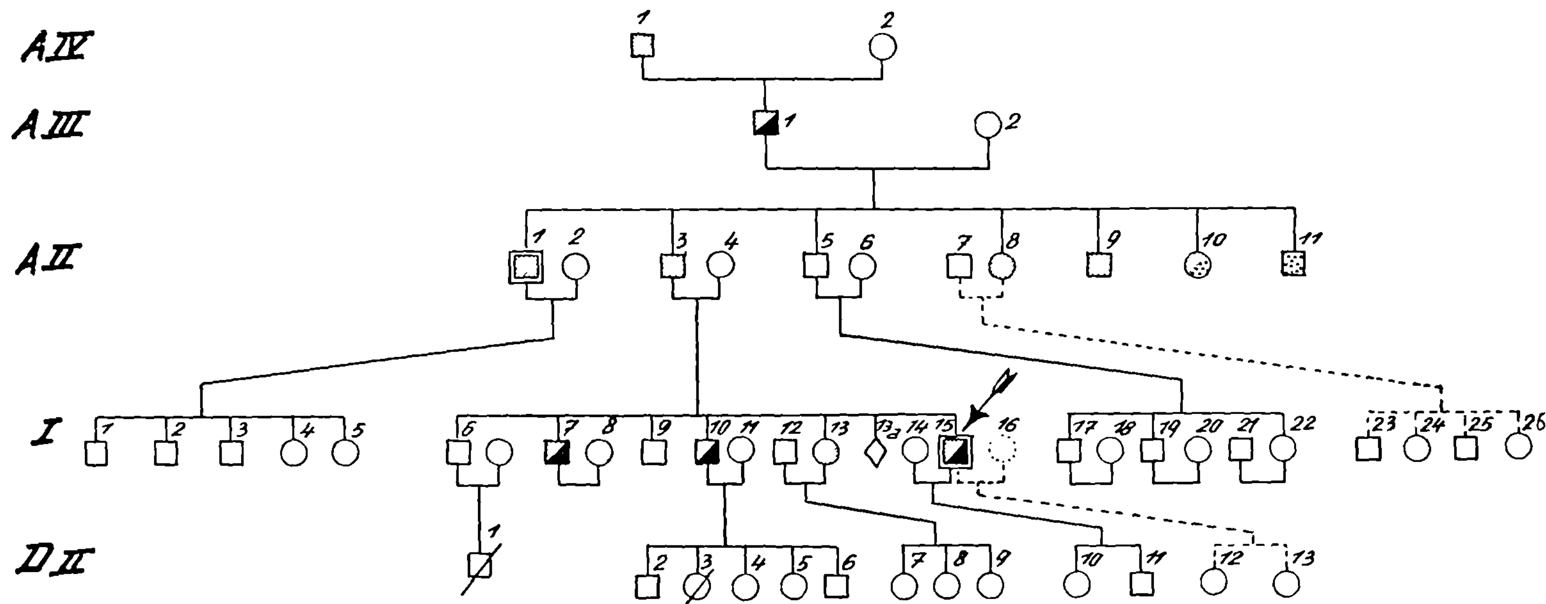
Spre a ne face o idee despre intensitatea anumitor defecte în spița noastră, ar trebui să avem căsătorii de toate categoriile. Perechi cu ambii părinți defectivi, lipsesc. Perechea cu ambii părinți normali, are tustrei copiii normali. In schimb, avem 5 perechi din categoria: unul din părinți defectiv. Aceste perechi au 22 copii adulți: din aceștia 11 sunt normali, iar 11 sunt defectivi.

Prin căsătorie au intrat în această spiță 15 persoane: aproape totalitatea lor și-au deteriorat masa ereditară.

Fără a intra mai amănunțit în discuția aspectului eugenic al pedigriului, ne mărginim a observa că cel puțin probandul (I/15) este un element disgenic, profund dăunător mediului social în care se află. Interdicția căsătoriei sau sterilizarea indivizilor din această categorie ar cruța societatea de urmașii lor, dar nu și de ei înșiși. Singura soluție indicată, pentru a pune comunitatea la adăpostul acestor elemente turbulente și primejdioase, este eliminarea acestora din sânul ei pe timp limitat și la recidivă — internarea lor definitivă în colonii de muncă. Căsătoria personelor normale sau bine înzestrate din afară cu membri dintr'o atare spiță înseamnă o dăunare ireparabilă a patrimoniului lor ereditar.

I. FĂCĂOARU

Făcăoaru: Studiul genealogic al unei familii asociale din Şanţ-Năsăud.

Bărbat

Femee

Cohabitaţie nelegitimă

Morţi în copilărie

Bărbaţii: Violenţă, brutalitate, delicte de rănire
Femeile: Violenţă, răutate, încercare de a ucide sau de a otrăvi.

Alcoolism

Bătăuş temut şi alcoolic.

Deficienţă mintală gravă.

Cruzime, criminalitate.

UN SAT „FABRICĂ DE CĂRUȚE“: TOPLIȚA (CETATEA ALBĂ) *)

I. *Așezarea geografică a comunei Toplița.* Centrul confecționării de căruțe din Sudul Basarabiei, este satul Toplița. E cunoscut ca „fabrică de căruțe" în toată regiunea. E un sat frumos, așezat în mijlocul Bugeacului, în valea largă a Cogălnicului, a unui mic râu de stepă, la 90 km depărtare, și de Cetatea-Albă, și de Chilia-Nouă.

II. *Istoricul scurt al comunei și al meseriei confecționării de căruțe.* Toplița (Teplitz) este o colonie germană și a fost înființată în anul 1817 de imigranții germani. Aceștia au venit din „Sud-Vestul" german, din Württemberg și Bavaria, în urma chemării țarului rus Alexandru I, care vroia ca ei să servească drept pildă în ale gospodării și în ale meseriei, în Moldova, dintre Prut și Nistru, recent anexată. Se știe că anexarea Basarabiei se efectuase numai în anul 1812. Și că după mai multe ocupații rusești și câteva războaie ruso-turce, provincia aceasta moldovenească, mai înainte atât de înfloritoare, se găsea într'o stare de plâns. Mai ales Sudul ei, Bugeacul, rămăsese foarte slab populat. Afară de Germani (atuncea vreo 20 de sate), au mai fost colonizați Bulgari (din Bulgaria turcească) și Ruși (ocnași și soldați, după ce și-au terminat serviciul militar). Incepând cu anii 1830—1840, coloniile au ajuns într'o stare înfloritoare. Pământul fertil îngăduia desvoltarea agriculturii. Și cum orașul și portul (Cetatea-Albă și Chilia), locurile de desfacere a produselor agricole, erau la depărtări enorme, se înțelege că singurul mijloc de transport: căruța, reprezenta una din uneltele cele mai de trebuință. Meseriașii germani au găsit mult de lucru, mai ales că făceau niște căruțe relativ ușoare și stabile, cu mult superioare căruțelor grele și instabile care se întrebuințau până atunci în Basarabia. (Un bătrân din Olănești mi-a povestit: „Căruțele din Basarabia, atuncea erau grosolane și greu de mânuit; aveau două oiști, una în față și alta în dos; și în loc să întoarcă căruța, desjugau boii și-i înjugau în dosul căruții"). Modelul meșterilor dela Toplița, a fost preferat tuturor modelelor din celelalte colonii germane, și așa s'a generalizat în tot Sudul Basarabiei. Astfel, confecționarea de căruțe s'a centralizat la Toplița, unde au trecut tot mai mulți la meserie, lăsându-se de plugărie. Cum vedem, avem aici un caz de diviziune a muncii înăuntrul unei regiuni, ce s'a efectuat în decursul unui veac.

III. In total, comuna Toplița, azi are 2.500 de locuitori; sunt vreo 500 de capi de familie, dintre care numai meseriași, fierari și rotari sunt 120, altfel de meseriași 20, comercianți iarăși 20, restul agricultori. Insă trebue amintit că, în ultimii ani numărul meseriașilor a scăzut enorm din cauza crizei economice; jumătatea meseriașilor a trecut iarăși la agricultură, care dela 1928 încoace este mult mai rentabilă, chiar când se lucrează în dijmă. Meseriașii care fac căruțe sunt de două feluri: rotari și fierari. Căruța nu este făcută de un singur meseriaș. Părțile lemnoase, adică „trupul" și roțile căruței le lucrează rotarul. Imbrăcarea „lemnului" în fier o face fierarul. Deci la confecționarea căruței constatăm încă o împărțire a muncii. Specializarea aceasta a avut ca urmare o mare perfecționare. Așa căruța din Toplița a ajuns să ia premiul întâi la toate expozițiile de unelte agricole din Basarabia (Tatarbunar, Cetatea-Albă, Chișinău).

IV. *Meseriașii. Cine sunt? Așezarea lor în sat.* Ne întrebăm acuma cine sunt meseriașii? Drept punct de plecare, în împărțirea locuitorilor din sat, în plugari și meseriași, ne poate servi posesiunea de pământ arabil. Cine are pământ e agricultor, cine n'are sau cine are puțin de tot e meseriaș, ceea ce deloc nu e sinonim cu sărac. Intâlnim meseriași complet lipsiți de pământ, care duc o vieață foarte îmbelșugată.

In privința așezării meseriașilor în sat, putem spune că nu trăesc complet despărțiți, dar totuși la extremitățile satului; o mai mare concentrare de meseriași se poate observa în părțile mai noi. Aceasta din cauză că în trecut de obiceiu fiii mai în vârstă ai gospodarilor au învățat meseria, au plecat dela curtea părintească și s'au așezat la „periferia" satului pe o curte „suplimentară", lăsând „curtea de gospodar" (Wirtschaftshof) în centrul satului fraților mai tineri, care plăteau o despăgubire.

V. *Meseria confecționării de căruțe. Unelte și*

---

*) Din Arhiva de lucrări a Seminarului de *Monografie Sociologică* de sub conducerea d-lui *H. H. Stahl.* Cercetarea a fost întreprinsă în 1936.

tehnica de lucru. Precum am spus, căruţa nu e făcută de un singur meseriaş, „lemnul" (partea lemnoasă) îl face rotarul şi îmbrăcarea în fier o execută fierarul.

Să cercetăm îndeaproape, mai întâiu, munca rotarului. In primul rând, dăm de chestiunea materiei prime, de chestiunea lemnului. Pentru confecţionarea trupului de căruţă şi a roţilor se întrebuinţează numai lemn de frasin de prima calitate. Acest lemn este preferat fiindcă e alb, tare şi ceea ce e mai important, nu crapă. Insă precum se ştie, în Sudul Basarabiei nu creşte frasinul, deci trebue adus de departe şi anume din Nordul Basarabiei sau din Nordul Moldovei. (Din această cauză şi din cauza rezistenţei sale, acest lemn a fost denumit „moldauisches Eisen" adică fier moldovenesc). Se înţelege că din cauza transportului lung, dar mai ales din cauza speculei intermediarilor, lemnul se scumpeşte enorm. Pentru un „pud" (16 kg), se plătesc azi 30 de lei. Pentru trupul căruţei trebuesc 7 puduri de lemn, care fac 210 lei. Lemnul pentru roţi costă 600—700 lei (100 lei „pudul"), în total 800—900 de lei lemn pentru o căruţă.

Să vedem acum care sunt uneltele întrebuinţate şi care-i tehnica de lucru a rotarului. Indispensabilă în primul rând este tejgheaua în care se prinde lemnul ca să poată fi lucrat. Unelte mari mai sunt: banca de pus spiţe, strungul, etc. Afară de aceasta, rotarul mai are nevoie de o mulţime de unelte mai mici, precum sunt: joagărul, ferestrăul, topoare, dălţi, tocila, etc., etc. Am găsit investite în unelte sume dela 4.000—10.000 de lei.

Cum se lucrează? Mai întâi din tulpini în mod brut se taie părţile „trupului", după nişte modele. Pe urmă se curăţă cu rândeaua şi şmirghel şi se alcătueşte „trupul". (fotografia 1). Un om lucrează 2—3 zile. Ceva mai complicată este confecţionarea roţilor. Aicea trebue să te pricepi pentru a face butucul roţii, apoi acesta trebue preparat în apă caldă ca să nu crape la punerea spiţelor. Insă lucrul cel mai dificil, mândria maistrului bun, este punerea obedei. (fot. 2). Confecţionarea roţilor pentru o căruţă, necesită 4—5 zile (un om). De remarcat e că munca rotarului azi se plăteşte foarte prost. Pentru confecţionarea unui „lemn" (trup şi roţi) se plăteşte 300 de lei (iarna numai 200).

Să trecem acuma la fierar. Materia primă, fierul şi cărbunele, o cumpără la cooperativa din sat. Aşa este ferit de speculă. In unelte fierarul trebue să investească un capital mai mare decât rotarul, şi anume 7.000—20.000 de lei. Piesele cele mai mari sunt: foiul, nicovală, menghina, bormaşina etc., apoi ciocane, cleşti, sfredeli, pile etc., etc.

Care e tehnica de lucru? Mai întâiu se îmbraca „corpul" căruţei în fier şi se fixează pe osii. (Vezi fot. 3). Important este să nu se murdărească lemnul care trebue să rămâie „alb ca varul", fierul la margini şi toate capetele şuruburilor să fie pilite alb de tot, aşa încât totul să aibă un aspect estetic. Cu mare atenţie se înconvoaie osiile, aşa încât butucul să nu frece inelul încheietor. La roată se face cu multă grijă sudura „bucşilor" şi a şinelor. (Vezi fot. 4). Munca fierarului este dificilă, cere multă abilitate şi resistenţă. La fel, ca şi munca rotarului, nu e plătită cum trebue. Aşa fierarul are 600 de lei pentru confecţionarea unei căruţe, dintre care are 400 de lei cheltuieli.

VI. *Desfacerea căruţelor.* Unde, de cine şi cât se vinde. Cine cumpără?

Căruţele, după ce sunt terminate (vezi fot. 5), se transportă la târgul apropiat (Arcis), unde vin cumpărătorii din tot Sudul Basarabiei. Dar cine vrea să fie sigur că primeşte o căruţă bună, o comandă la un maistru cunoscut, plăteşte ceva mai scump, dar în schimb maistrul ia asupra sa garanţia. La târg nu toate căruţele sunt vândute chiar de către maiştrii înşişi. Aicea facem cunoştinţă cu nişte comercianţi interpuşi între meseriaşi şi cumpărători. De obiceiu aceştia sunt nişte capitalişti mici, care mai ales iarna, profitând de sărăcia meseriaşilor, îşi procură o mulţime de căruţe, pe care, pe urmă, vara le vând cu câştiguri apreciabile. Zona de răspândire a căruţei din Topliţa, se poate vedea pe harta alăturată. Vedem că linia de demarcaţie între raionul Topliţei şi raionul Malu-Mic, alt sat de fabricanţi de căruţe, unde se confecţionează căruţe mai mici pentru regiunea deluroasă dela mijlocul Basarabiei, trece dela Nistru până la Dunăre prin satele Rascaeţi, Cleaşniţa, Crasna, Freşampenuaz, Deleni, etc. Debuşeul pentru căruţa din Topliţa este deci Bugeacul întreg. In alte regiuni (Moldova, Dobrogea, Nordul Basarabiei), se vând rareori căruţe dela Topliţa. Anul acesta în total s'au confecţionat vreo 1.500 de căruţe.

VII. *Viitoarele tendinţe de desvoltare ale acestei meserii.* 1.500 de căruţe este cantitatea aproximativă ce o necesită Bugeacul în medie. De sigur, Topliţa ar putea confecţiona şi cantitatea îndoită sau întreită. Meseriaşii, mai mult decât jumătatea anului, şomează. De unde provine această supraproducţie? In primul deceniu după războiul mondial, era un timp de conjunctură. Pierderile din războiu trebuiau refăcute, cererea după căruţe a fost foarte

mare. Aşa, meseria a înflorit în mod excesiv, o mulţime de tineri s'au înrolat ca ucenici, s'au deschis ateliere noui an după an. Insă desvoltarea aceasta nesănătoasă a fost curmată prin criza economică în care am intrat cu anul 1928. Incet, încet, numai se reface comerţul de căruţe. Desigur, nu va mai atinge înălţimea din 1927, dacă nu se găsesc debuşeuri noui!? Nu se vor mai câştiga mii de lei la o căruţă. Azi, în loc de 9.000 de lei, la care 2.000 de lei erau câştig, se plătesc 4.000 de lei, la care sunt câştig 200—300 (dacă sunt!). Câteodată meseriaşul nu câştigă nimica, ba chiar pierde, când e nevoit să „tărască" căruţa dela târg la târg, fără s'o poată vinde. Se înţelege că la o aşa mare diferenţă între ofertă şi cerere, concurenţa e mare. In totdeauna se găsesc câţiva care, de nevoie, vând cu preţuri derizorii, şi aşa preţul nu poate fi ţinut, şi meseriaşul sărăceşte tot mai mult. Mulţi au ajuns la ruină. Cine dintre meseriaşii a avut câteva ha de pământ, s'a lăsat de meserie şi s'a făcut plugar. Dar cei mai mulţi dintre cei 120 de meseriaşi rămaşi, duc o vieaţă grea, trăind numai cu speranţa în mai bine. Dar speranţa aceasta e deşeartă; tendinţa de desvoltare viitoare nu e de aşa natură ca să ne poată bucura. Debuşeul singur nu se măreşte, şi din partea meseriaşilor nu se întreprinde nimica pentru găsirea de noui debuşeuri, şi după toată aparenţa, meseriaşii nici nu vor putea începe o acţiune de ameliorare a situaţiei lor deplorabile, din cauza neînţelegerii şi invidiei ce-i orbeşte. Preţul căruţelor de asemenea nu se va ridica din cauza concurenţei ce rezultă din supraproducţie. După cele constatate, se poate trage concluzia sigură că, meseria confecţionării de căruţe din Topliţa, este condamnată la regres, până ce va interveni organizarea meseriaşilor, care să reguleze exercitarea meseriei, aprovizionarea cu materii prime şi vânzarea produselor fabricate. Iniţiativa va trebui să vină din afară.

VIII. *Determinantele evoluţiei acestei meserii.* Până acuma am înfăţişat meseria confecţionării căruţelor în mod obiectiv, aşa cum am găsit-o cu ocazia cercetărilor mele. Acum vom cerceta acest fenomen sociologic în lumina teoriei sociologice a şcoalei sociologice din Bucureşti. Vom vedea cum şi în ce măsură meseria (activitatea economică) a fost influenţată de celelalte activităţi sociale (spirituale, etico-juridice, politice), precum şi de cele patru cadre (cosmologic, biologic, psihic, istoric).

1. Dacă ne întrebăm de ce s'a înfiripat meseria confecţionării căruţelor, aşa cum s'a înfiripat şi nu altfel? S'ar putea răspunde: evoluţia acestei meserii este rezultanta necesară a condiţiilor geografice din Sudul Basarabiei. In primul rând, Bugeacul, este un şes întins, fără dealuri mai mari. Acest lucru era determinant pentru tipul căruţei de stepă, cu roţi înalte. Apoi Bugeacul, neavând cursuri de apă şi locurile de desfacere pentru cantităţile enorme de cereale, porturile Cetatea-Albă şi Chilia, fiind la mari depărtări, căruţa se uzează repede, mai ales pe drumurile de stepă, care sunt într'o stare extraordinar de proastă, ceea ce este iarăşi o urmare a mediului de stepă, cu aşezări omeneşti puţine şi aşezate la mari depărtări. Apoi în Bugeac este obiceiul de a lucra şi de a transporta exclusiv cu cai, nu cu boi, ca în alte părţi, şi caii de stepă umblă repede, (trap sau galop), ceea ce iarăşi strică căruţa. Toate aceste fapte au augumentat cererea după căruţe. Fără aceste fapte, care sunt de natură cosmologică, desigur meseria noastră nu s'ar fi putut înfiripa aşa cum s'a înfiripat. Oare aceasta ne îndreptăţeşte să admitem că mediul cosmologic special stepei Bugeacului este cauza desvoltării acestei meserii? Putem răspunde: atunci dece s'a centralizat confecţionarea căruţelor tocmai la Topliţa şi nu la Deleni, (sat bulgăresc, învecinat), sau la Pavlovca (sat rusesc, învecinat), care au acelaşi mediu geografic? Reese clar, că mediul cosmologic, cu toate că este o condiţie foarte importantă a desvoltării meseriei în chestie, totuşi nu este cauza ei.

2. Alţii au spus că meseria s'a desvoltat tocmai la Topliţa, fiindcă acolo trăiesc Germani şi Germanii, de natura lor ar fi mai apţi pentru meserie decât popoarele din jurul lor. O fi ceva adevăr în aceste cuvinte, însă, de ce meseria nu s'a desvoltat şi la Friedenstal sau la Arcis, sate germane ca şi Topliţa? Aşa că nici rasa nu este cauza desvoltării meseriei, ci cel mult o condiţie.

3. S'ar putea spune că Topliţa a avut norocul de a avea în trecut câţiva maiştri ingenioşi, care au ştiut să adapteze căruţa adusă din alte părţi, în mod admirabil nevoilor speciale ale stepei; ei au fost imitaţi de ceilalţi maiştri din Topliţa, şi aşa s'a format modelul dela Topliţa, preferat de toţi, pe urmă. Apoi Topliţa, a mai avut norocul că în timpuri grele de secetă a avut nişte comercianţi de căruţe foarte capabili, care au găsit debuşeuri noi pentru căruţa din Topliţa, în Sudul Rusiei, în Caucaz şi pe urmă în Regatul României. Aşa meseria s'a putut desvolta, pe când în alte locuri, unde n'au fost astfel de personalităţi, meseria a regresat, a dispărut. E ade-

vărat, fără aceşti oameni, conducătorii, ceilalţi meseriaşi din Topliţa, nu s'ar fi putut menţine, însă nici pe aceşti maiştri şi negustori conducători nu ni-i am putea închipui fără mediul acela social, fără societatea aceea a meseriaşilor, care i-a produs, care a făcut posibilă apariţia lor. In concluzie, meseria din Topliţa nu este cauzată de personalităţi, adică de date psihice, ci cel mult acestea constitue o condiţie a desvoltării meseriei.

4. In sfârşit, alţii zic: singura cauză a desvoltării meseriei din Topliţa ar fi faptul că locuitorii, venind din Germania, au adus această meserie de acolo. E drept, dacă ar fi venit aicea ignoranţi în această meserie, după toate probabilităţile, meseria s'ar fi desvoltat în alte locuri, (Cetatea-Albă, Chilia), unde inaintea venirii germanilor, s'au fabricat căruţe, însă sunt zeci de sate de colonişti germani în Bugeac, şi se ştie că meseria în chestie, a fost cunoscută şi exercitată şi acolo, şi totuşi a dispărut. Deci, nici nu constitue cauza desvoltării meseriei din Topliţa, ci reprezintă numai o condiţie a desvoltării printre celelalte. Cele patru medii (cadre sau condiţii), nu constitue totalitatea factorilor care au decis înfăţişarea de azi a industriei pe care o studiem; trebue să privim dar, şi activitaţile, manifestările sociale, şi anume: manifestările spirituale, etico-juridice şi administrativ-politice.

5. Să începem cu manifestările spirituale. Se ştie că, la venirea lor în Basarabia, coloniştii germani au fost nişte pietişti bigoţi, creştini evanghelico-luterani, excesiv de religioşi. Fiecare locuitor, din considerente religioase, trebuia să ştie să citească Sf. Scriptură. Se impunea, deci o organizaţie şcolară, încă dela începutul secolului trecut. Analfabeţi nu existau. Incet, încet, pe lângă Sf. Scriptură, s'a început să se citească şi alte cărţi şi ziare. Superioritatea această în domeniul culturii, faţă de celelalte popoare conlocuitoare, desigur a avut o influenţă salutară, asupra desvoltării meseriei.

6. In domeniul manifestărilor etico-juridice, putem cita bigotismul religios, care avea ca urmare şi un rigorism moral în vieaţa practică, în relaţiile cu populaţia conlocuitoare. (Nemeţcaia slova, adică cuvântul german, era proverbiala la Ruşi). Acest fapt a mărit încrederea în meseriaşul german, un moment care desigur favoriza desvoltarea meseriei.

7. Relativ la manifestările politico-administrative, se poate spune că au lipsit aproape cu totul la toţi germanii din Sudul Basarabiei. Numai administraţia comunală şi organizaţia comunităţii religioase a existat. Vreo organizaţie profesională nu s'a putut înfiripa niciodată. Meseriaşii îşi exercitau întotdeauna meseria şi negoţul, aşa cum au înţeles ei şi aşa s'a desvoltat un comerţ liber, s'ar putea spune anarhic. Nu există nicio regulare a uceniciei (nu se fac examene sau probe de maistru), nici a comerţului. Lipsa această completă a oricărei organizaţii profesionale, duce la ruina sigură a meseriaşilor.

IX. *Influenţa ce o are meseria asupra vieţii sociale din comuna Topliţa.* După ce am cercetat în ce măsură meseria confecţionării căruţelor a fost condiţionată de diferitele medii (cosmologic, biologic, psihic, istoric), şi de activităţile sociale, (spirituale, etico-juridice, politico-administrative), să vedem ce influenţă are această meserie, asupra vieţii sociale din Topliţa.

1. Activitatea spirituală din comuna Topliţa, este adânc influenţată de activitatea economică. Meseriaşul nu şade tot anul acasă, cum e cazul cu plugarul; el colindă toate târgurile, are afacere cu oameni din toate părţile, deseori face şi călătorii mai mari, fie pentru a-şi procura materii prime, sau pentru a descoperi debuşeuri noi. Din această cauză este mai vioiu, din punct de vedere intelectual, este cu mintea mai deschisă, este mai emancipat ca ideologie, (nu mai crede în farmece şi duhuri rele, şi, ca religiozitate, nu mai este pietist bigot). Meseriaşul ţine mai puţin la tradiţie şi e accesibil inovaţiilor, într'un grad mult mai mare decât plugarul. Acest lucru, se poate observa uşor la port şi la modul de a-şi construi casă, care arată mai multă preocupare de aspectul exterior, decât casa ţărănească. Starea culturală generală a satului a fost ridicată foarte mult, prin meseriaşi.

2. Manifestările etico-juridice ale celor din Topliţa, la rândul lor, iarăşi sunt foarte mult influenţate de meseriaşi. In privinţa concepţiei despre bine şi rău, meseriaşul are „o inimă mai largă", decât plugarul. Meseriaşul este mai dispus la ceartă şi invidie, deoarece lupta pentru vieaţă, la el este mai accentuată. Când e vorba de câştig mult, nu se mai ţin de imperativul categoric al lui Kant. Apoi, sunt mai răsvrătiţi şi ţin mai puţin la ordinea publică decât plugarii.

3. Manifestările politice sunt determinate şi ele în mare măsură de meserie. Meseriaşii din cauză că citesc mai mult, aud mai mult şi din cauză că se întâlnesc mai des, sunt şi mai iniţiaţi, dar şi mai pasionaţi în manifestările lor politice. Unii, chiar au adoptat ideologii foarte înrudite cu cea

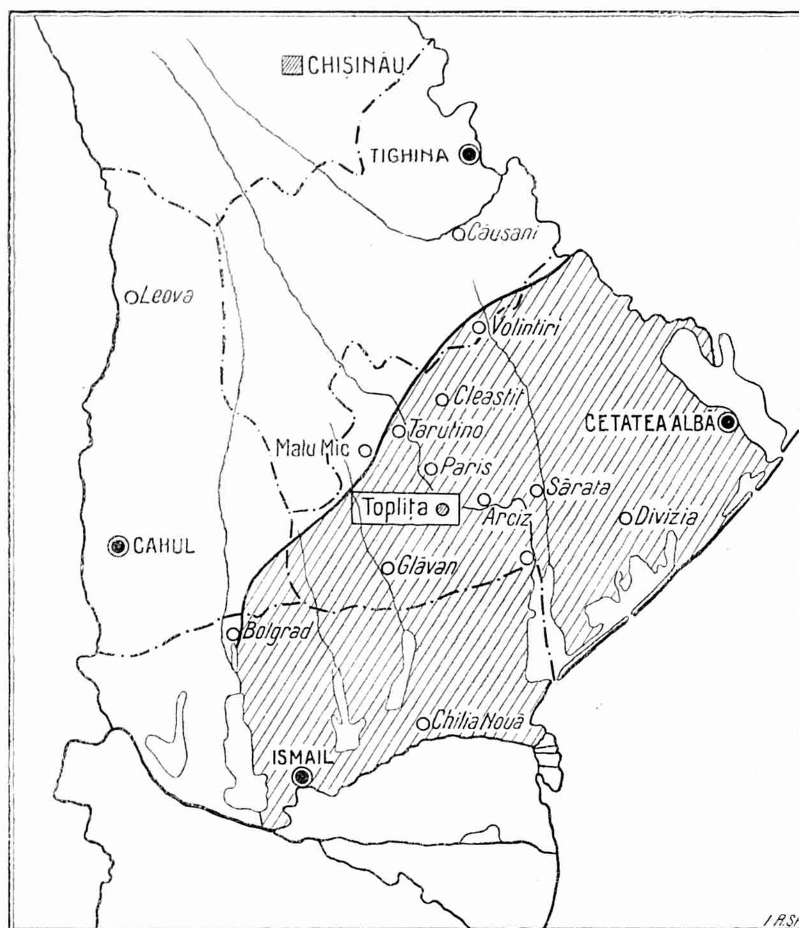

Fig. 1. — Regiunea aprovizionată cu căruțe de meșterii din Toplița.

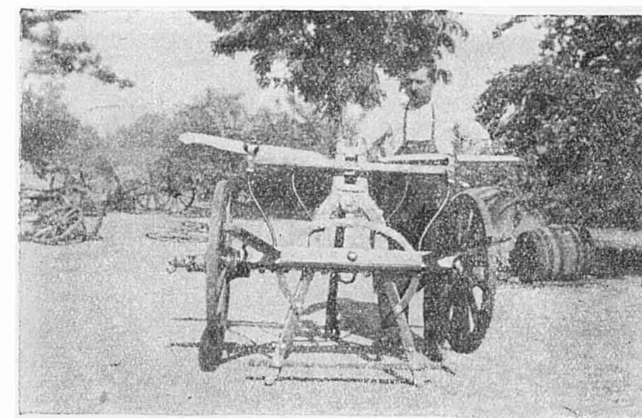

Fig. 4. — Îmbrăcarea în fier a „trupului"

Fig. 5. — Sudarea „bucșilor" și a șinelor roții.

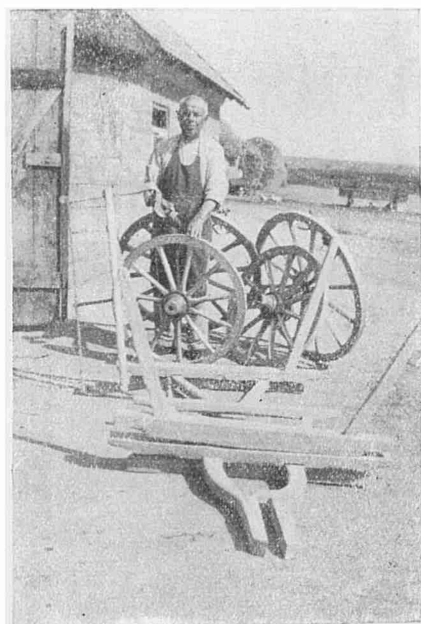

Fig. 2. Alcatuirea „trupului" căruței.

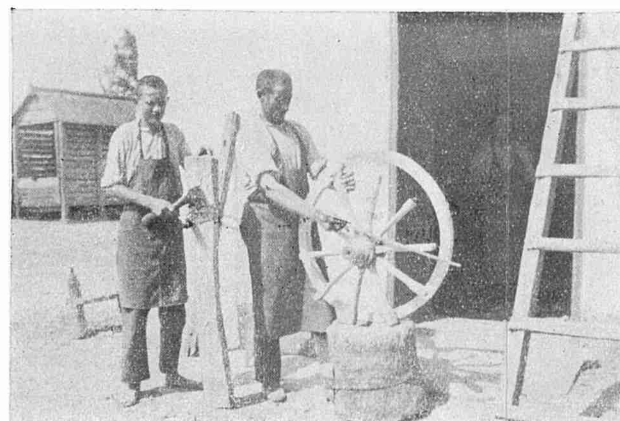

Fig. 3. Punerea obezilor.

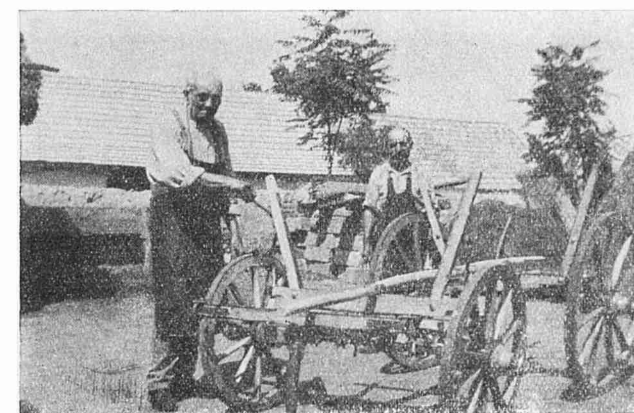

Fig. 6. — Căruță de Toplița, gata de dus la târg.

comunistă. Desbinarea în partide politice, este mai mare la Toplița, decât în celelalte sate și dat fiindcă meseriașul este mai puțin moral decât plugarul, mijloacele de propagandă, sunt și ele mai puțin morale.

Cu toate că meseriașii n'au majoritatea în comuna Toplița, totuși dau vieții comunale întregi o înfățișare caracteristică.

Dar, meseriașii acționează nu numai asupra manifestărilor sociale, ci și asupra cadrelor de vieață.

Să vedem în ce fel și în ce măsură:

1. Incepem cu cadrul cosmologic. Un neajuns al stepei, este lipsa de apă potabilă bună. Satul Toplița, (avându-i în frunte pe meseriași), accesibil inovațiilor, a făcut multe fântâni arteziene, cu apă gustoasă și igienică. Pentru adăpatul vitelor, s'au captat mai multe izvoare și s'a construit un rezervor mare de apă. In privința modului de a clădi, Toplița pășește înainte multor alte sate. Meseriașii, neavând ce lucra o parte a anului, scot pietre. Carierele din Toplița, sunt renumite și aprovizionează multe sate din apropiere. Colonia Toplița, este tipul unui sat adunat, cu străzi drepte și late, cu casele frumoase, aliniate, și cu câte o grădiniță cu flori înainte, cu o ordine desăvârșită în curte. Toplița este socotită, ca fiind satul cel mai frumos din Sudul Basarabiei.

2. Meseria influențează într'un înalt grad și starea trupească a populației din Toplița. Munca rotarului și mai ales a fierarului, este extrem de grea și pe urmă se efectuează în circumstanțe cât se poate de desavantajoase sănătății. Fierarul toată ziua stă asudat, în curent și aer viciat de bioxid de carbon. Apoi, neplăcerile la târg, sunt enervante. Urmarea acestei vieți nesănătoase, generație după generație, a fost slăbirea populației în general. Mai mulți tuberculoși ca la Toplița, nu se găsesc nicăeri în Bugeac. Au început să se ivească și boli nervoase și sinucideri. Semnele vădite ale unei degenerări, încep a se arăta. Consecința firească ale acestei stări biologice e scăderea natalității (3 copii în medie, în loc de 6—8, din secolul trecut), și a nupțialității. Dacă mai adăugăm desele emigrări de meseriași, populația satului de mult ar arăta o linie coborâtoare, dacă n'ar fi plugarii mai prolifici și mai sănătoși.

3. Meseria a influențat și vieața sufletească a satului în bine și în rău. In bine: precum am mai spus, meseriașul este mai accesibil progresului; în rău: a contribuit mult la desolidarizarea socială a satului, accentuând desbinarea populației în clase sociale (țărani, meseriași bogați și proletari), care se dușmănesc între ele. Nu se mai poate spune că conștiința socială ar fi unică. Acest lucru desigur este în detrimentul cooperării sociale, (cooperativa de consum, prestații în interes comun, școli, etc.). Apoi excesul modei. Meseriașul a părăsit de mult portul și imită moda proastă a orașului. Cheltuiește prea mult cu îmbrăcămintea.

4. Meseriașul ține mai puțin la tradiție și din cauza aceasta trecutul n'are la Toplița influența strașnică pe care o are în celelalte sate. Inovația depășește tradiția, societatea tradiționalistă a început să fie una evolutivă pronunțată.

In concluzie, putem spune că toată vieața socială a comunei Toplița, este adânc influențată de faptul că e un sat de fabricanți de căruțe.

WILHELM SCHMIEDT

EMIGRAREA LA ORAȘE A LOCUITORILOR DIN SPINENI-OLT

In numărul trecut al „Sociologiei Românești" a fost publicat un studiu al d-lui Ion M. Iovescu, asupra marchitanilor din comuna Spineni. Ca unul care cunosc bine locurile acelea, de oarece mi-am petrecut o bună parte din anii vieții în mijlocul lor, vin astăzi să adaog un nou aspect al îndeletnicirii sătenilor din Spineni, în timpul iernii, aspect care, pus alături de cel descris de d-l Iovescu, poate da sugestii unei viitoare monografii asupra acestei comune fruntașe a jud. Olt.

Comuna Spineni este așezată în zona de trecere dela regiunea deluroasă la regiunea șeasă. Din această cauză aici se vor întâlni caracteristicile celor două regiuni ținând balanța în mod egal și fără a se putea afirma mai mult niciuna din ele.

Cu alte cuvinte, ocupațiunea locuitorilor și activitatea lor, nu va avea un caracter pronunțat în favoarea uneia sau alteia, din regiunile amintite.

Aici se întâlnește deopotrivă cultivarea porumbului și a grâului de pe câmp, cu săditul pruni-

lor şi a viţei de vie. Pe postaţa de pământ care (spunea d-l Iovescu), pleacă din spatele casei, se vor găsi dar în sat livezi cu pruni, iar mai departe la câmp va fi ogorul unde fiecare spinean va însămânţa primăvara în proporţia cuvenită grâu sau porumb.

In afară de faptul că iarna locuitorii stau degeaba, s'ar putea afirma deci că altă cauză — şi poate cea mai principală — a marchităniei, ar fi dorinţa de a căuta în această îndeletnicire o sursă de câştig, ei neputând scoate din pământ decât strictul necesar gurilor din familia ce întreţin. In ţinuturile de şes de pildă, oamenii sunt îndestulaţi de producţia cerealelor, din care vânzând o parte, asigură bani buni în casă. La fel şi în regiunea deluroasă, unde aceşti bani vor fi scoşi din vânzarea ţuicii.

Rămâne dar, că în comunele din zona de trecere a acestor regiuni, locuitorii nefiind satisfăcuţi de producţiunea solului, să-şi caute alte îndeletniciri din care să scoată banul. Şi aici ajungem la al doilea aspect pe care-l îmbracă ocupaţiunea locuitorilor din Spineni, în timpul iernii.

1. O bună parte din ei, poate de 3 ori mai mulţi decât marchitanii, cum se termină arăturile de toamnă emigrează din sat. Ţinta emigrării este aproape sută la sută Capitala ţării. Acest fenomen, care nu se vedea înainte de războiu, poate fi datorit şi cauzei că după războiu cele mai adânci efecte ale crizei economice, s'au resimţit în lumea satelor [1].

2. Pare curios că sătenii merg la Bucureşti mai mult ca în orice alt oraş, unde speră să găsească de lucru. Accentuăm că fenomenul nu este local, el existând şi aiurea, — în ţinuturile de peste Olt sau în Ardeal de pildă, — totuşi credem că din nicio comună nu pleacă atâţia săteni în timpul iernii, câţi pleacă din Spineni.

3. Ocupaţiunea acestora la Bucureşti, este în mare parte lucrul în grădini şi parcuri, unde toţi sunt angajaţi cu luna. Sunt plătiţi cu circa 50—60 lei pe zi şi cum sunt economi din fire, câştigă în câteva luni de zile parale bunicele. Altă parte lucrează în fabricile de bere, alţii, în fine, intră în serviciul primăriei.

4. Nu sunt rare nici cazurile când săteni plecaţi de acasă numai pentru câteva luni, au găsit servicii (cei cu şcoala primară) la S. T. B. sau în poliţie şi s'au stabilit astfel în Bucureşti, aducând de acasă femeia şi copiii, înmulţind astfel populaţia suburbanelor Capitalei.

5. Cei mai mulţi însă, n'au noroc de astfel de „slujbe", şi odată cu primele mijiri ale soarelui de primăvară, se reîntorc acasă la trebile câmpului.

Aduc astfel banii necesari execuţiei muncilor de primăvară şi vară.

6. Este momentul să ne întrebăm: acest fel de a câştiga banul, este el demn de încurajat pentru sătean? La aceasta răspundem cu înmulţirea boalelor venerice la sate. D-l Ionescu a dat o proporţie de sifilitici pe care nu ştiu de unde a luat-o. In tot cazul, dacă a luat-o din registrele medicului, ea nu corespunde adevărului. Cred că în comuna Spineni, sunt peste 50 cazuri de sifilis şi cei mai mulţi bolnavi nu se duc la doctor din cauza ruşinii pe care o simt mărturisind astfel de boală. De unde a venit contagiunea? Din faptul că sătenii prin mahalalele bucureştene, nu pot găsi decât femei ce au în sânge acest microb şi odată întorşi acasă, vor transmite boala copiilor, soţiilor şi chiar altor familii cu care se încuscresc.

7. Iată o sursă de circulaţie a sifilisului, la care ar trebui să se gândească serios cei cu grijă de sănătatea satelor.

Concluziunea rândurilor de faţă se desprinde acum bine lămurită. Sătenii ce se reîntorc în comună din peregrinările lor, aduc pe lângă bani şi multe nenorociri printre care, în afară de boală se poate număra şi o nouă mentalitate despre obiceiuri, îmbrăcăminte, etc.

Cei mai mulţi se îmbracă „nemţeşte", uitând frumoasele porturi naţionale şi ironizând pe cei care le mai iubesc. Despre femei şi fete nu mai vorbim, fiindcă ele astăzi se duc şi dau ultimul ban jidanului pe crêp-ul-de-chine sau satinul pe care nu ştiu să-l întrebuinţeze, cum nu ştiu să folosească nici roşul de buze, sau pudra prin care vor să imite pe doamnele dela oraş.

Banii câştigaţi cu trudă, apucă aşa dar o cale străină, iar specificul satului se pierde.

Pentru a curma efectul acestei stări de lucruri, trebue înlăturată întâi cauza, dar aceasta este altă problemă.

V. OPRESCU-SPINENI

[1] Pricina de căpetenie este suprapopularea crescândă a satelor de sub munţi, care a avut dintru început terenuri arabile puţine, de pe urma sporirii considerabile à populaţiei rurale a ţării (cu 3.5 milioane în anii 1920–935). Constatările d-lor Iovescu şi Oprescu-Spineni indică sugestiv cum reacţionează locuitorii unui anume sat la această îndesire pe terenuri arabile a căror capacitate nu a putut fi încă mărită: 1. complectându-şi agoniscala agricolă neîndestulătoare de pe suprafeţe prea mici, prin câştiguri din munci de alt ordin săvârşite dincolo de moşia satului lor şi prin emigrări temporare la oraş ori 2. părăsind definitiv satul spre a căuta posibilităţi de trai la oraş, (Nota redacţiei).

SOCIOLOGIE TEORETICĂ

A. CUVILLIER: *Introduction à la Sociologie.*— 208 pag. Librairie Armand Colin, Paris, 1936.

O introducere care pune o serie de probleme cu privire la constituirea sociologiei ca ştiinţă pozitivă a vieţii sociale, la postulatele pe care ea le implică, în fine, la metodele şi ipotezele directoare pe care o astfel de ştiinţă le utilizează în cercetarea obiectului ei.

Până a se constitui ca ştiinţă, sociologia a parcurs o lungă evoluţie, în decursul căreia a trebuit să stea sub dependenţa unor prejudecăţi şi puncte de vedere străine de caracterul ei ştiinţific. Astfel, primele studii asupra societăţii omeneşti au fost călăuzite de un punct de vedere finalist şi normativ. In această perioadă a evoluţiei gândirii sociologice, „natura umană" era considerată adesea ca o entitate imobilă, un fel de esenţă platoniciană, străină oricărei vieţi şi oricărei istorii şi numai treptat s'a introdus în ea sensul relativului, care o făcea accesibilă unei cercetări ştiinţifice speciale. Dar nu aceasta a fost unica eroare cu care a avut de luptat sociologia, până la constituirea ei ca ştiinţă; căci acestei erori i-au urmat altele care consistau într'o confundare a grupului social cu un organism, a societăţilor umane cu societăţile animale. Acestea erau greşelile în care cădea sociologia naturalistă. O eroare tot atât de gravă o comitea însă, sociologia chiar şi atunci când reacţionând, la un moment dat, la pretenţiunile direcţiei naturaliste de a considera ca substrat al vieţii sociale elemente de ordin geografic şi biologic, releva importanţa factorului psihic, socotindu-l ca unicul element constitutiv al vieţii sociale. Marxismul reuşeşte să desprindă din ansamblul fenomenelor vieţii pe acelea care prezentau un colorit specific social. Specificitatea aceasta a socialului o exprima Marx, prin cuvintele: „Nu conştiinţa omului determină existenţa lui, ci din contră, existenţa lui socială îi determină conştiinţa". In fine, în Franţa, Durkheim şi elevii săi au adus contribuţii foarte preţioase la edificarea sociologiei ca ştiinţă pozitivă, prin relevarea şi accentuarea specificităţii faptelor sociale. Cu aceste probleme, privitoare la evoluţia gândirii sociologice până la precizarea ei definitivă într'o disciplină specială a realităţii sociale — sociologia — autorul epuizează capitolele I—III din prima parte a lucrării sale.

In partea II-a a lucrării şi anume, în capitolele IV—VI, urmează o expunere a postulatelor, metodelor şi ipotezelor sociologice. Postulatele care justifică existenţa sociologiei ca ştiinţă, sunt: Realitatea socială, criteriul socialului, determinismul sociologic.

Capitolul V, este consacrat unei expuneri a metodelor sociologice: Metoda monografică, metoda istorico- comparativă, metoda statistică şi metoda etnografică. Ţinem să menţionăm că critica pe care o aduce autorul metodei monografice, adoptate pentru prima oară ca fundament al sociologiei de Le Play şi şcoala sa, nu priveşte metoda monografică preconizată de Şcoala sociologică dela Bucureşti. Astfel, una din criticele cele mai importante ce se aduc metodei monografice, preconizată de Le Play, este că această metodă, trebuind, prin definiţie, să se limiteze la descrierea faptelor din cuprinsul unei unităţi sociale restrânse, cum e de pildă familia, pune pe cercetător de multe ori în situaţia riscantă „de a generaliza prin abuz asupra unui exemplu unic". Dimpotrivă, şcoala dela Bucureşti, punând la baza monografiei un sistem ştiinţific, vede în ea un procedeu care atinge fondul însuşi al fenomenului social, scoţând astfel în evidenţă, toate relaţiunile lui posibile cu sfera cuprinzătoare a socialului.

Capitolul ultim, se încheie cu o consideraţiune asupra celor trei ipoteze explicative ale vieţii sociale: Ipoteza unui substrat biologic, a unui substrat fizic, care dă sociologiei caracterul de sociografie şi geopolitică; ipoteza substratului uman. Primele două ipoteze sunt unilaterale, fiindcă, consideră realitatea socială reductibilă, fie la un substrat biologic, fie la unul fizico-geografic. Cea

mai plauzabilă dintre aceste ipoteze este după C., ipoteza substratului uman, care descoperă în acţiunea colectivă a omului, asupra naturii, în munca lui în comun, faptul iniţial, legătura socială prin excelenţă, din care vor rezulta, pe cale de complicaţie graduală, toate raporturile sociale dintre oameni.

O concluzie menită să fixeze rezultatele atinse de autor şi o bibliografie rezumativă a revistelor, articolelor şi tratatelor de sociologie cu caracter introductiv, se adaugă ca o completare şi încoronare a lucrării.

Const. D. Gib

Major Dr. K. HESSE: *Kriegführung und Kriegswirtschaft im Feindland. Lehren des Feldzuges in Rumänien 1916/17.* Hamburg. Hanseatische Verlagsanstalt, 1936.

Cartea Maiorului Hesse, conferenţiar de *Wehrwissenschaft*, de Probleme ale războiului am putea zice, la Universitatea din Berlin, trebue semnalată pentru mai multe motive. Ne interesează, fiindcă tema ei e tratată în cazul exploatării terenurilor petrolifere româneşti de armatele germane de ocupaţie. Nu este de trecut cu vederea nici problema însăşi a cărţii: raportul dintre conducerea operaţiilor de războiu şi vieaţa economică din timp de războiu.

Ca fapte, lucrarea nu aduce multe amănunte noi, după lucrarea temeinică a Profesorului Antipa *l'Occupation ennemie de la Roumanie et ses conséquences économiques et sociales* (Paris, 1929), care-i serveşte de punct de plecare. Sunt interesante pentru cititorul român în privinţa aceasta unele informaţii culese din publicaţiuni oficiale germane (de pildă, trimeterea la răspunsul lui Falkenhayn la propunerea ataşatului militar german la Bucureşti de a porni un războiu preventiv împotriva României) şi citatele din scrisorile în care Ludendorff, Mackensen, Falkenhayn şi Generalul Hesse, şeful statului major al Corpului de armată Falkenhayn, îşi comentează activitatea din războiu (proiectând într'însa, ni se pare, unele vederi impuse de abea de evoluţia postbelică).

Tema principială a cărţii oferă sugestii preţioase pentru gândirea din nou a rostului ştiinţelor sociale, a căror adaptare la nevoile realităţii sociale actuale e în plin curs. (In vremea noastră de tranziţie, comentariile unor fapte şi realizări concrete, sunt adeseori mai bogate în indicaţii de ordin principial, ontologic şi metodologic, decât tratatele de „teorie" propriu zisă). Prea puţini mai cred cu tot dinadinsul, că ştiinţele sociale sunt chemate să dea numai o tălmăcire a structurii intime a realităţii sociale. Se vădeşte tot mai mult, că acest rost nu poate fi decât formarea de elemente, capabile să înlesnească prin informaţie perspicace conducătorilor unui neam o mai bună guvernare a acestuia, şi pregătirea mijloacelor teoretice necesare pentru obţinerea în timp util a unei atari informaţii. Cărţile de felul celei de faţă atrag atenţia asupra faptului, că, pe lângă starea de pace trebue ţinută în seamă în ştiinţele sociale şi cea de războiu. Cei ce li se consacră trebue să introducă în preocupările lor şi starea de războiu; sunt chemaţi să înlesnească nu numai conducerea administrativă a neamului, ci şi pe cea războinică. Iar în învăţământul ştiinţelor sociale ar trebui să fie privite anume, şi problemele, pe care le ridică războiul.

Creearea şi funcţionarea statului major economic al armatei de ocupaţie germane *(Militärverwaltung Rumänien)* e un exemplu tipic pentru rostul actual, de colaborare cu conducătorii administrativi sau militari ai neamului, a ştiinţelor. In faţa unei anume nevoi, aceşti conducători apelează la „tehnicieni", la elementele cu o pregătire specială ştiinţifică. Aceştia trebue să pună în slujba soluţionării optime a situaţiei dificile date, toată rezerva de cunoştinţe a ştiinţelor privitoare la componentele situaţiei respective. Se poate spune, cum face Profesorul Karl Mann, întâiul comentator al economiei de războiu germane în România *(Kriegswirtschaft in Rumänien*, Bucureşti, 1918), că soluţia la care se ajunge e totdeauna „improvizată". Ea nu ajunge să fie niciodată realizarea întocmai a unui plan conceput dinainte. Planificarea completă e o utopie, care reeditează aspiraţia regală a teoreticianului, pe care a susţinut-o Platon. Dar ea e „improvizată" pe potriva cerinţelor momentului, cu ajutorul unor mijloace teoretice dinainte pregătite şi din frânturile aplicabile ale unor planuri, concepute anterior şi perimate în parte de cursul dependent de nenumărate variabile al realităţii sociale.

Anton Golopenţia

AL. BORZA, *Noutăţi etnobotanice româneşti: o farmacie băbească*, Bul. Grăd. Bot. şi al Muzeului Botanic al Univ. Cluj, XVI, 1—4, 1936, pp. 17—27.

După cum pe drept cuvânt observă d-l *Al. Borza*, profesor de Botanică la Univ. din Cluj, medicina populară, întemeiată pe tradiţii milenare, este încă o realitate foarte vie la poporul românesc, mai mult poate decât la multe alte popoare din Europa.

Leacurile „băbeşti", sunt întrebuinţate în mod curent la sate şi chiar la oraşe (precum atestă chiar lucrarea prezentă a d-sale), iar la ţară, după cum ştim toţi care am luat parte la campaniile monografice, nu este sat în care să nu se găsească câţiva bătrâni, femei sau bărbaţi, mai mult sau mai puţin specializaţi în aplicarea unui număr oarecare de buruieni de leac, care amintesc de vechii „rhizotomoi" de pe timpul lui *Theophrast*.

Nimeni n'ar fi crezut însă că în plină epocă modernă, ar mai putea dăinui încă, în inima unui centru mare comercial, ca oraşul Galaţi, o farmacie populară cu 76 feluri de materii medicale vegetale, veritabilă reclivă medievală!

Intr'adevăr, d-sa a găsit în piaţa oraşului Galaţi o asemenea tarabă farmaceutică, alături de zarzavagii şi florari, unde se vindeau cele 76 medicamente vegetale de mai sus şi unde se dădeau şi instrucţiunile de aplicare a acestor leacuri populare, de către farmaciştii ţărani, ce le comercializau.

Adevărată policlinică, unde consultaţiile costau modica sumă de *1 leu*, în care era cuprins şi preţul fiecărui leac în parte!

Boalele pentru care se găsea leac şi sfat în această farmacie „băbească", erau în număr de 32 (de piept, de dinţi, de cap, de friguri, insomnie, diaree, răceală, rinichi, sarcină, stomac, trânji, tuse, etc.).

In afară de bolile trupeşti propriu zise, unele leacuri se recomandau pentru a vindeca şi bolile sufletului: a dragostei în deosebi (şi corolarul ei: urmările dragostei oprite). Consultaţiile respective se dădeau tinerilor cumpărătoare, pe şoptite! In unele cazuri erau simple afrodisiace sau inocente descântece.

Ba se mai găseau aici: condimente aromate, pentru murături, pentru dres vinul, pentru colorarea şi aromarea cozonacilor, insecticide şi chiar tărtăcuţe ca suport pentru cârpitul ciorapilor!

Farmaciştii populari de mai sus erau soţ şi soţie: *Gheorghe* şi *Sofia Surbuceanu*, aceasta din urmă sufletul întregei întreprinderi, originară din Basarabia de Sud, trecută în Dobrogea şi stabilită apoi de 16 ani la Galaţi.

Drogurile stau frumos întinse pe tarabă, altele stau împachetate în cutii, sub tarabă. Din acestea au un mare depozit acasă.

Plantele le recoltează ei singuri sau le comandă dela ţăranii din regiunea Tulcei, care le aduc uscate gata.

Sunt deci comparabili cu acei „herbarii" ai romanilor, care căutau, preparau şi conservau plantele medicinale *(Perrot)*.

Seria materiilor medicale era completat cu 2 specii care nu cresc la noi şi care trebuiau cumpărate dela prăvălie (Ilicium, Cassio).

Primăvara ei vând şi seminţe de flori şi zarzavat.

Analizând inventariul plantelor medicinale de pe tarabă, d-l *Al. Borza a* găsit în primul rând buruieni de leac de largă întrebuinţare nu numai la poporul român, ci în toată medicina populară universală, medicamente străvechi, ce figurează şi la *Dioscoride* ca şi în mai toate *„Kräuterbuch"*-urile medievale. Numele utilizate se cunosc în deobşte în Dicţionarul Botanic al poporului sau prezintă mici variante. Unele au întrebuinţări încă necunoscute în medicina noastră populară.

D-l *Borza* n'a studiat materialul farmaceutic adus dela Galaţi, mai deaproape, din punct de vedere al indicaţiilor terapeutice populare, nici nu a comparat indicaţiile populare cu cele ştiinţifice. Lucru pe care l-a făcut însă cu altă ocazie d-l *Virgil Stanciu*, în teza sa de doctorat (comparaţie între întrebuinţarea populară şi cea oficială a câtorva plante folosite în medicina populară românească, ajungând la interesante rezultate.

Lucrarea aceasta a d-lui Prof. *Al. Borza* dela Univ. din Cluj, poate servi ca model în cercetările monogarfice, atât ca plan şi indicaţii generale, cât şi prin conţinut.

R. Călinescu

MIHAI NICOLAIASA şi ANA M. NICOLAIASA, învăţători *Monografia satului Lămăşeni, din judeţul Baia*. Cu o prefaţă de Artur Gorovei, membru corespondent al Academiei Române. Editura autorilor 1937.

Lucrarea soţilor Nicolaiasa se plasează într'un loc destul de bun, în rândul monografiilor săteşti

apăruţe. Natural, nu uităm nici omisiunile lucrării, destul de numeroase, şi nici ceea ce se poate face în această direcţie. Interesul cărţii stă în apropierea de metoda pe care vrea s'o răspândească revista noastră, metodă pe care regretăm că autorii n'au preţuit-o îndeajuns. Anume, observăm grija de a cerceta faptele aşa cum sunt, şi redarea lor exactă, simplă, fără interpretări şi generalizări. Dacă s'ar fi mers şi mai departe pe acest drum, lucrarea n'ar fi avut decât de câştigat. Aşa de pildă: când sunt descrise interioarele caselor, ar fi fost foarte binevenite câteva inventarii *complete* a unor gospodării, a câtorva bucătării, etc. Aceeaşi observaţie se poate face în încă multe locuri: la vieaţa economică, la starea sanitară, etc. In locul afirmaţiilor, oricât ar fi de exacte, *cifrele* vorbesc mult mai precis şi obiectiv întotdeauna.

Sunt bine redate obiceiurile la nuntă, botez şi anul nou, poreclele ce sunt date unora şi jocurile copiilor. Regretăm că procedeul acesta al redării exacte a mărturiei informatorului n'a fost folosit şi în alte privinţe. Ce gândesc oamenii despre Dumnezeu, îngeri, lume, Stat, politică, cum le este firea, etc., toate acestea trebuesc să reiasă din redarea textelor exacte, transcrise după convorbirile cu ei, nu din frazele autorilor.

După cum autorii înşişi o mărturisesc, monografia de faţă nu e sociologică. Aceasta nu trebue socotită ca o scădere. Decât să fi scris cine ştie ce, e mult mai bine că autorii s'au mărginit să culeagă cât mai multe fapte, cu cât mai multă precizie. Interpretările şi generalizările sunt riscate în asemenea cazuri. Ele trebuesc sprijinite pe mult mai multe fapte şi cer o pregătire îndelungată. Altfel oricine riscă să greşească sau să spună banalităţi. Păcat în care ar fi căzut şi autorii, după cum ne-o dovedesc unele pagini în care sunt introduse afirmaţii cu caracter general asupra satelor, şi — mai ales — unele *aprecieri*, care nu fac decât să micşoreze valoarea lucrării. (De pildă: afirmaţia dela pag. 102, că politicienii au învăţat pe oameni să mintă, să nu mai respecte pe nimeni, etc.).

Dumitru Dogaru.

ALEXANDRU MOISI, *Monografia comunei Coronini şi a ţinutului Clisura, (jud. Caraş), dela anul 1784—1934.* Oraviţa, Tipografia F. Weiss, 1934.

Scrierea d-lui Moisi, directorul şcolii primare dela Moldova-Nouă, tinde spre fiecare din cele trei ţeluri, ce pot fi urmărite prin monografiile de sate sau ţinuturi, întocmite de localnici.

Oferă membrilor subunităţii geografice a neamului, pe care o descrie, cunoştinţe despre trecutul şi prezentul comunităţii din care fac parte, potrivite să-i facă mândri de ea şi să-i hotărască să contribue la desvoltarea ei. Aduce la cunoştinţa ţării nevoile ei şi măsurile socotite eficace pentru uşurarea lor de cei ce o compun şi-i stârneşte pe aceştia să lupte pentru a-i convinge pe conducătorii neamului să le ia. Consemnează şi face accesibile cercetătorilor unele din acele tradiţii orale ale acestei subunităţi geografice, care nu sunt cunoscute decât localnicilor.

Atât informaţia asupra întâmplărilor de seamă petrecute în Clisură, cât şi faptul că această broşură e a unui „Coronenţ", care activează în Clisură, sunt potrivite să stimuleze conştiinţa de sine a oamenilor dela Coronini şi din Clisură.

Prin atitudinea lui hotărîtă, în privinţa problemei puse de exproprierea părţii româneşti a Comunităţii de avere a fostului Regiment grăniceresc Nr. 14 dela Biserica-Albă (studiată în anii din urmă şi de *Institutul Social Banat-Crişana)*, d-l Moisi se dovedeşte una din acele energii locale, care lămuresc consătenii şi ţinutaşii lor asupra nevoilor lor şi a mijloacelor de a le înlătura şi atrag luarea aminte a conducătorilor din Capitală, ai neamului întreg, asupra nevoilor particulare ale unei anume subunităţi a lui. „Acest drept (e vorba de măsura cerută), îl vor câştiga Clisurenii, dacă vor şti să-l impună şi să-l revendice; iar dacă aşteaptă mură în gură, îşi binemerită starea în care se găsesc", citim pe o pagină isvorîtă dintr'o concepţie justă a politicii locale.

Amănuntele despre localităţile de baştină mehedinţene, gorjene şi chiar dela stânga Oltului ale celor cu care a fost intemeiată de Administraţia austriacă, comuna Coronini, sunt foarte interesante. D-l Moisi ar aduce un serviciu util istoriei noastre sociale dacă în monografia întregului ţinut al Clisurei, pe care o anunţă, ar da o atenţie deosebită provenienţei elementelor româneşti, cu care a fost îndesită populaţia Banatului de Austrieci în veacul al 18-lea. Banatul, ca toate ţinuturile de lângă hotarul imperiului turcesc, a fost teatrul a numeroase mişcări de populaţie. Diferenţierile ce se fac şi azi în Banat între *Bufenii* şi *Ţerenii* veniţi din Oltenia şi *Frătuţii* băştinaşi, amintesc aceste mişcări interne. Vecinii noştri, sârbi, au studiat, din imboldul profesorului *Cvijic*, destul de amănunţit mişcările de acest fel (pe care ei le numesc *metanastasice)* din ţinuturile

dela marginea ariei neamului sârbesc. La noi au fost lămurite numai mişcările de populaţie din şi înspre câmpia munteană (de profesorul *Vintilă Mihăilescu)*. Pentru lămurirea celor din Oltenia şi Banat trebue strâns de abea materialul.

Justeţea intenţiei şi interesul materialului adus fac uitate neajunsurile prezentării.

Anton Golopenţia

AL. BĂRBAT: *Politica economică ungurească şi desvoltarea burgheziei române în Ardeal*. Extras din revista „Observatorul Social-Economic", Cluj, Nr. 3—4, 1936.

D. I. HERŢIA: *Preocupări de organizare financiară-economică la Românii din Transilvania, înainte de unire*. Extras din volumul omagial pentru Fraţii Alexandru şi Ion I. Lapedatu, 1936.

Intr'un studiu sugestiv şi foarte bine orientat, d-l Al. Bărbat se ocupă de problema burgheziei române din Ardeal în timpul când această ţară românească a stat sub stăpâniri străine. Gândul d-sale este ca să contribue la cunoaşterea problemei, cunoaştere din care trebue să iasă soluţiile de îndreptare a actualei stări de lucruri.

Constatând că, în prezent, burghezia Ardealului constitue o pătură impermiabilă pentru elementul românesc — ce se îndreaptă spre alte activităţi decât agricultura — şi că are tendinţa de a se alimenta numai cu elemente străine — uneori străine şi de ţară chiar — autorul găseşte necesar să caute cauzele care au dus la structura ei străină, în mijlocul unei populaţii româneşti, totuşi. Principalele cauze sunt următoarele: aşezarea Saşilor în Ardeal şi privilegiile ce li sau acordat; iobagizarea elementului românesc; politica de protecţie a industriei din Vestul imperiului austro-ungar.

Cu toate acestea, elementul românesc din Transilvania n'a rămas în afara vieţii comerciale şi industriale. Mai ales cei de pe *fondurile regeşti* şi „boierii" din ţinuturile Făgăraşului şi Haţegului — populaţie românească liberă — şi-au desvoltat industria întemeind pe ea un comerţ întins în Ardeal şi Ţara Românească. Se înţelege, ei n'au fost primiţi în breslele săseşti şi au avut să înfrunte toate piedicile, dela refuzul de a-i socoti alături de meseriaşii saşi până la interzicerea vânzării mărfii în oraşe. O puteau vinde numai în târguri. In unele părţi Românii au reuşit să-şi întemeieze corporaţii proprii, cu meşteri foarte bine înstăriţi. Mulţi dintre meseriaşii români erau însă, neînregistraţi în corporaţii fie ele şi româneşti.

In folosul Românilor a fost pătrunderea elementului grecesc şi armenesc în comerţul Ardealului. Grecii, mai ales, sparg puterea negustorească a Saşilor, reuşind să obţină privilegii dela stăpânitorii Ardealului. Prin comunitatea de religie şi prin faptul că între greci erau mulţi români macedoneni, toate companiile greceşti se alătură de români, romanizându-se complet până la sfârşit. Rezultatul a fost o întărire a forţelor comerciale româneşti.

Din studiul de faţă, două sunt problemele pe care le reţinem:

a) Starea actuală a burgheziei ardelene nu e datorită concurenţei fireşti dintre naţiunile Ardealului ci unor măsuri politice, protectoare pentru alţii şi păgubitoare elementului românesc. Cu toate vitregiile, Românii n'au putut fi ţinuţi în afara vieţii industriale şi comerciale. Ei şi-au câştigat un loc important — în unele ramuri aproape exclusiv. Ceva mai mult, când nu s'a putut altfel, au părăsit Ardealul, dând Ţărilor Româneşti şi în special Munteniei, un considerabil procent de meseriaşi şi negustori;

b) Al doilea fapt este unitatea economică, cu totul naturală, pe care, în tot timpul istoriei, cu toate vicisitudinile, Ardealul şi Ţările Româneşti, au alcătuit-o. Ţările româneşti s'au completat una pe alta cu toate graniţele dintre ele.

Din momentul în care are puterea s'o facă, Viena a dus o politică de protecţie a industriei austriace. Tarife vamale la import şi export, sileau Ungaria şi Ardealul să renunţe la raporturile economice cu alte ţări. Pentru Ungaria faptul nu era prea dăunător. Ţară agricolă, ea îşi îndrepta produsele spre Austria, care îi oferea în schimb produsele ei industriale. Importanţa agrară ce se dădea Ungariei satisfăcea interesele latifundiare ale conducătorilor ei, aşa că aceştia n'au reacţionat în contra tendinţei de supremaţie industrială a Austriei. Ardealul însă a fost păgubit, isbindu-i-se în industria pe care o avea desvoltată în mod firesc, în urma raporturilor cu ţările române şi silindu-l să facă agricultură, pentru care însă nu era bine înzestrat. Tarife vamale în contra relaţiilor cu principatele, neglijarea drumurilor, a legăturilor poştale, au dus la stagnarea completă a comerţului şi industriei Ardealului. In vremea războiului vamal declarat României, de pildă, comerţul Ungariei cu România arăta 2,01% la import şi 1,90% la export (în 1886)! Această „opăcire" industrială a Ardealului a lovit mai greu pe

Români — exista şi politica de protecţie a elementului maghiar — tocmai în momenul când, prin desfiinţarea breslelor, ei câştigaseră dreptul liberei producţii şi desfaceri a mărfurilor.

Politica de protecţie a industriei austriace, ne aduce în minte problema, în jurul căreia se face destul sgomot, a aşa zisei unităţi naturale, pe care ţările din bazinul dunărean ar fi alcătuit-o, unitate care ar fi fost ruptă prin desmembrarea Austro-Ungariei. In această unitate cred foarte mulţi bărbaţi de Stat ai Europei de azi, chiar şi unii români. Lectura studiului d-lui Al. Bărbat, ne face să ne gândim la originea acestui cal de bătaie. Unitatea austroungară era artificială, creată prin măsuri de Stat. Prin natura lui, Ardealul era o regiune industrială de bună completare cu Ţările Române. Aceasta era *unitatea naturală* pe care politica habsburgilor a căutat s'o spargă în folosul industriei Austriei. Incadrarea politică actuală a Ardealului este un act de reparaţie şi de dreptate. „Această încadrare este liberatoare şi corectivă pentru economia industrială şi comercială îndelung şi grav nedreptăţită a Ardealului. Intărirea poziţiei elementului românesc în burghezia ardeleană este o problemă de Stat. Procesul natural de evoluţiune a burgheziei române, împiedecat vreme îndelungată în desvoltarea lui, trebue ajutat acum. Impiedecarea oricărei penetraţii străine în ţară, încurajarea desvoltării târguşoarelor româneşti, deplasarea centrelor comerciale actuale ale oraşelor noastre pentru câştigarea vadului comercial, pe seama elementului românesc şi sprijinirea aşezării româneşti la oraşe, oferă punctele cardinale ale soluţiilor îndreptătoare".

Incă o latură a lucrării d-lui Al. Bărbat, pe care o găsim tratată şi în studiul d-lui D. I. Herţia, este aceea a preocupărilor de organizare financiară la Românii ardeleni. Sunt bine scoase în relief sforţările câtorva mari figuri — Şaguna, Visarion Roman, etc. — sforţări încununate cu rezultate minunate. Crearea unui capital românesc trebuia să asigure libertatea economică a Românilor, să sprijine şi să stârnească orice iniţiativă industrială sau comercială.

Dumitru Dogaru

PROBLEME ROMÂNEŞTI PRIVITE DE STRĂINI

ERNST GAMILLSCHEG. *Die Mundart von Şerbaneşti-Tituleşti, Gerichtsbezirk Olt, Kreis Vedea.* (Graiul din Şerbăneşti-Tituleşti, judeţul Olt, plasa Vedea), în: Berliner Beiträge zur Romanischen Philologie, vol. VI, 1—2, Jena şi Leipzig, Ed. Wilhelm Gronau, 1936; 230 p., 2 hărţi.

Cu lucrarea aceasta, cunoscutul romanist al universităţii din Berlin, şi-a publicat a doua operă în domeniul linguistic românesc [1]). Din punct de vedere linguistic şi istoric-cultural, cartea d-lui Gamillscheg, are o valoare deosebită: îmboldeşte pe oricine care se interesează de problemele româneşti, să-şi adâncească cunoştinţele despre România, a cărei limbă, istorie şi cultură ar trebui studiate şi ştiute cât se poate de bine în Germania.

Paginile 6—8 prezintă o bibliografie foarte folositoare pentru studentul german. 100 de paragrafe tratează diferite chestiuni fonetice, din care se trag şi concluzii sociologice şi culturale, ce ne vor interesa aici în deosebi. Cealaltă parte a cărţii conţine morfologia (§§ 101—126) şi chiar o sintaxă (§§ 127—137). La sfârşit, autorul ne prezintă, în 10 pagini (p. 185—195), concluziile importante ale cercetărilor sale, şi bucură pe cititor printr'o anexă, care cuprinde mai multe texte vechi şi moderne, în transcriere fonetică.

Satele unde d-l Gamillscheg şi-a făcut ancheta în anul 1935, sunt aşezate pe râul Vedea, jud. Olt. Cel târziu în sec. al XVII-lea [2]), o imigrare începuse să aibă loc din Sudul Ardealului (p. 133), sau mai bine din Ţara Oltului, partea sudică a cursului de sus al Oltului (p. 191). Imigrarea aceasta e dovedită prin faptul că astăzi se mai aud, în valea Vedii, cuvinte într'o formă, care nu poate decât să fie importată dintraltă parte. Se zice, de pildă, la Şerbăneştii-de-Sus *„viestre"* şi *„a înviestra"*, în loc de forma literară „zestre", „a înzestra". Forma *„viestre"* se explică în felul următor: în Ţara Oltului, se întrebuinţează forma palatalizată *„gestre"*

[1]) Prima lucrare referitoare la filologia românească este intitulată: *Oltenische Mundarten* (Graiurile olteneşti), Akademie der Wissenschaften, Wien 1919.

[2]) Poate pentru motive religioase ca şi de altfel în *sec. al XVI/XVII-lea.* Cf. I. Lupaş, Istoria Românilor p. cursul sup., a 10-a ed.. Socec, p. 279: „Pe la *mijlocul* aceluiaş secol (al XVIII-lea), ţăranii porneau din diferite sate ardelene în cete considerabile spre Ţara Românească, unde Grigorie Vodă Ghica le punea la îndemână locuri de aşezare... (1750)".

pentru „zestre"; consoana inițială a lui *„gestre"* reprezentând un sunet intermediar între d' și g' (Dinu, Grai și Suflet, I, 111). De asemenea cei din Țara Oltului pronunță *„dyespe"*, pe când cei din valea Vezii „viespe". Când au sosit la Șerbănești, imigrații au schimbat forma importată a lui „dyespe" cu „viespe", și în același timp, dar complet greșit de astădată, forma lui „dyestre" cu un tip nou „viestre". Ei voiau să vorbească ca băstinașii, însă cuvântul „viestre" n'a existat înaintea lor în regiunea Vedii și se explică numai ca un import, transformat, din Sudul Ardealului, unde român. ze- (ca în zestre) și vi- (ca în viespe), s'au confundat întrun singur sunet „dy-".

Mai sunt alte dovezi linguistice cu privire la imigrarea din Țara Oltului în valea Vedii (cf. p. 111: „gyenuitye" pentru lit. „genuchiu", la Șerbănești; p. 132/33: „zaloane" pentru lit. — plur. „gealae" = „rândele", — cuvântul „gealău", singur pare să fi fost importat dela Nord, fiind derivat dela ung. gyalú: p. 112; sau p. 123: dispariția lui *„h"*, ș. m. d.).

Tendința însă de a părăsi Ardealul și de a merge „peste munți", fie în valea Vedii, fie mai spre Nordul județului Olt, sau spre jud. Argeș, există de mult. Plasa Vedea care a fost acoperită, încă acum 150 de ani, în cea mai mare parte, de o pădure seculară deasă (p. 185), prezintă totuși un sat foarte vechiu, cu denumirea de *„Ungureii"*, care a fost închinat, pe la sfârșitul secolului al XIV-lea, mânăstirii dela Tismana (Giurescu, Ist. Rom. p. 471). „Ungureii" nu este decât o formă mai veche a lui *„Ungurenii"*, ce se mai găsește de două ori: la Nord-Est dela Potcoava și la granița dintre jud. Olt și Argeș. „Ungurean", „Ungureni", a fost denumirea Românilor care au venit din „Ungaria" (p. 185). Locuitorii din satele Corbi, Poenari și Albești, mai sunt priviți ca „Ungureni"; aceștia au imigrat acolo dela Jina, jud. Sibiu, acuma vreo 185 de ani. Deci, imigrarea din fostul teritoriu unguresc a început cel târziu în sec. al XIV-lea [3]) și de atunci înainte n'a încetat nici odată (p. 186).

Satul *Tătărăi*, situat 10 km. spre Sud-Vest de Tătulești, pe urmă *Tătuleștii, Tituleștii* (pentru o formă mai vechie Tîtulești, vezi p. 188) ca și *Tătăreștii*, fiind așezat pe râul Teleorman, la Nord-Estul județului, sunt vechi așezări din sec. al XIII-lea ale Tătarilor (p. 186). Pe malul stâng al Oltului, pe lângă Drăgănești, este satul *Comani*, care și-a primit denumirea dela „Cumanii", care au ocupat Țara Românească cu două veacuri înainte de Tătari. Și *Teleorman* este un nume cuman (vezi Densușianu, Hist. de la l. roum., I, 383). D-l Gamillscheg susține că și *Șerbăneștii-de-Jos* este de origine cumană. Se știe, — după cum remarcă autorul foarte bine, — că Cumanii au avut un cult special de cai, și chiar până în zilele noastre, locuitorii din Șerbăneștii-de-Jos și-au păstrat o adevărată predilecție pentru cai; se bucură chiar de „reputația" de a fi dintre hoții din cei mai primejdioși din toată Oltenia (p. 187). Zice cineva de acolo:

„Ei sunt niște oameni foarte răi, au *fapte de* „*hoție*, omorîri, și nu poți să t'încrezi în vorba „lor, că niciodată ei nu lucrează cu adevărat, chiar „dacă se învoiește la proprietar, caută pe toată „calea ca pământu să îi dea cam peste ochi cu „munca, și ei, toamna, le pare rău când văd că oa- „meni cinstiți, care și-a văzut de muncă, are bu- „cate multe, grâu, porumb, lor (l)e pare rău și „caută ca anu viitor ei să strice recolta oamenilor „*cu cai*, (pe) care a avut-o bună. Din cauză că și „ei să rămâie tot la fel săraci..." (p. 205, transcris din ortografie fonetică).

Autorul conclude că evoluția graiului acestuia reflectează clar *simbioza romano-slavă* și enumără fenomenele cele mai caracteristice, fiind comune și limbii române și celei bulgare (palatalizarea consoanelor, ou pentru o, pronunțarea „moale" a explozivelor c și g, dispariția lui *-j-* intervocalic, ș. m. d.). Insă: deși în județul Olt au trăit și Bulgari și Cumani și Tătari (p. 186 jos) *„este minunată forța asimilatoare a limbii române, care s'a impus ca limbă-Koine, făcându-se mijlocitoarea între popoarele ce s'au întâlnit în Oltenia, ca, pe vremuri, limba latină vulgară pe terenul imperiului roman"* (p. 190). „Cele patru secole de evoluție linguistică, pe care am examinat-o, înseamnă patru secole de *nivelare dialectală*. Mișcările necontenite prin care s'au unit Românii din diferitele părți ale României, *exclud o desvoltare specială dialectală*" (p. 196). Autorul sfătuiește în rândurile cele din urmă ca toate aceste forme speciale și reînoite greșit ale limbii române, din care se pot trage concluzii prețioase și importante despre toată istoria și cultura română, să fie culese cât se poate de curând, înainte să fie acoperite, pentru totdeauna, de pătura limbii literare, care e așa de puternică în zilele de astăzi!

Berlin-Lichterfelde.

Dr. Lange-Kowal

---

[3]) Fie sub domnia voevodului Litovoi (căzut 1279, cf. Lupaș, Ist. Rom. p. 78, fie sub a lui Mircea cel Bătrân (1386—1418) care își întinse stăpânirea și peste Carpați (cf. Lupaș p. 91/92).

Am primit numărul din urmă al revistei *Europäische Revue*, care cuprinde un studiu al Profesorului *Rădulescu-Motru*, intitulat *Psychologie des rumänischen Volkes*. Vom înfăţişa şi comenta în numărul viitor cuprinsul acestui studiu, consacrat temei, atât de puţin tratate încă, a structurii sufleteşti a Românului.

Două din articolele acestui număr ne-au venit din provincie, răspunsuri ale cititorilor revistei la problemele ridicate în numărul trecut. Profesorul *V. Oprescu* dela Timişoara adaugă informaţiilor date de Ion Iovescu despre Marchitanii din satul lor natal, Spinenii din Olt, sugestii valoroase cu privire la emigrarea în oraş, alt mijloc de câştig în timpul iernii. Iar avocatul *V. Petrescu* din Craiova, contribue la discuţia începută în acelaşi numar trecut, asupra lotului ţărănesc indivizibil, prin câteva indicaţii utile asupra legiferării acestei măsuri.

Folosim prilejul, pentru a-i invita din nou pe cititorii noştri să nu pregete să ne comunice, ce ştiu şi gândesc asupra problemelor şi a soluţiilor, pe care le punem în discuţie. Vom publica sau vom analiza în revistă sau în scrisori răspunsurile de felul acesta.

Prin colaborarea cititorilor, munca noastră de informare asupra problemelor realităţii româneşti şi străduinţele, pe care le depunem pentru a găsi şi judeca soluţiile posibile, ar putea deveni mult mai eficace.

Revistă a tinerii generaţii ardelene, *Ţara de mâine* urmăreşte nu numai vieaţa politică, socială şi economică a Ardealului, ci raportând datele cercetării acesteia la întregul românesc, pune probleme, adânceşte şi caută deslegări valabile pentru ţara întreagă, pentru totalitatea neamului.

Notăm în acest număr, din conferinţa d-lui V. Madgearu, despre: Naţionalizarea vieţii economice, ţinută la Cluj, următoarele: „A fost un moment — după războiul mondial — în care procesul de românizare a economiei naţionale s'ar fi putut promova, prin lichidarea de către Stat a întreprinderilor străine, în baza drepturilor de despăgubire de războiu... Cu toate că s'a legiferat lichidarea capitalurilor, aparţinând supuşilor ţărilor inamice la data declarării războiului, în loc să se urmărească îndeplinirea acestui imperativ naţional, s'a început ştampilarea acţiunilor societăţilor puse sub sechestru, dându-se astfel prilej la manevre frauduloase şi la substituirea unor capitaluri aliate în locul celui fost inamic". „Românizarea economică presupune, în primul rând, asigurarea formaţiunii de capital mobiliar românesc, fără de care orice sforţare este zadarnică... Formaţiunea de capital românesc presupune în primul rând, sporirea continuă şi progresivă a venitului agricol românesc, care nu se poate realiza decât prin aplicarea unui program de raţionalizare a producţiunii agricole şi aparatului de circulaţie de credit, destinat să contribue la asanarea agriculturii, la sporirea randamentului cantitativ şi calitativ a producţiunii şi la mărirea veniturilor reale ale agricultorilor... In acest scop, la posturile de comandă a întregului aparat de circulaţie şi credit, trebue să se afle Statul şi cooperaţia".

In acelaşi număr d. V. Jinga ocupându-se de formarea unei burghezii româneşti în Ardeal, spune: „In perioada declinului capitalismului burghezia nu se poate forma şi întări prin practica spiritului individualist şi egoist, ci trebue să-şi găsească putinţa de naştere şi afirmare prin prestarea de cât mai multe şi mai bune servicii marei mase a consumatorilor. Iniţiativele individuale trebuesc asociate apoi să-şi stabilească sfera de activitate în oraşe... Ne trebue comercianţi şi meseriaşi asociaţi în puţine dar puternice ateliere şi magazine, care să concureze burghezia minoritară. Cooperaţia oferă singura formulă eficace".

Camera de Comerţ şi de Industrie din Turnu-Măgurele, ne-a remis un exemplar din studiul: *Problema agrară. Majorat agricol sau obştii săteşti?* redactat de secretarul ei, *d-l Christache Ch. Milian* şi imprimat în „Tiparniţa" ei.

Citim în circulara însoţitoare afirmaţia foarte justă, că, deşi „de Industrie şi de Comerţ", Camera pune în discuţie această problemă dintr'un domeniu, cu care s'ar părea că n'ar avea nimic de aface, pentrucă se ştie direct interesată şi la starea materială a ţărănimii, de oarece numai ridicarea standardului de vieaţă al acesteia poate asigura propăşirea comerţului şi a industriei.

Socotim alternativa foarte bine pusă şi vom analiza amănunţit acest studiu în numărul viitor al revistei.

Relevăm şi procedeul util al Camerei dela Turnu-Măgurele de a trimete prin poştă celor interesaţi publicaţiile ei şi de a le cere să-şi comunice opinia în presă sau prin manuscrise destinate Buletinului ei.

In librării, la sfârşitul lui Iunie:

HENRI H. STAHL

Monografia unui sat. Cum se alcătueşte spre folosul Căminului cultural.

Fundaţia Culturală Regală „Principele Carol".
Cartea Căminului cultural, 4.

Un îndreptar, lămurit şi sugestiv, util nu numai conducătorilor de cămine, ci tuturor celor ce studiază una din problemele ridicate de satele româneşti.

Cartea Echipelor.

Fundaţia Culturală Regală „Principele Carol".
Cartea Echipelor studenţeşti, 1.

Culegerea aceasta de imbolduri şi de dări de seamă din „Curierul Echipelor studenţeşti" îngădue cunoaşterea chiar la lucru a acelor pionieri curagioşi, pe care i-a crescut, în campaniile ei, Fundaţia „Principele Carol" şi a spiritului „echipier", ce-i animă.

Arhiva pentru ştiinţa şi reforma socială.

Organ al Institutului Social Român.
Anul XV, Nr. 1—2.

*Numărul nou al Arhivei cuprinde trei studii ale unor sociologi străini (*DUPRAT: *Equilibres psychiques collectifs;* FREYER: *Lebenswert der Utopie;* PÉRITCH: *L'Habitation humaine en rapport avec les structures rurales et urbaines), un studiu monografic (*HERSENI: *Date privitoare la o cârciumă ţărănească), răspunsul d-nei* CALYPSO BOTEZ *la o anchetă cu privire la munca femeilor în România, precizările d-lui* FĂCĂOARU *asupra cercetărilor eugenice şi genetice în cadrul monografiei şi numeroase recenzii şi cronici.*

SOCIOLOGIE ROMANEASCA
Revista secţiei sociologice a Institutului Social Român
Apare lunar.

SECRETARUL DE REDACŢIE: *Anton Golopenţia*, Bucureşti III, strada Latină Nr. 8 (Fundaţia Regală „Principele Carol").
ADMINISTRAŢIA: *„Oficiul de Librărie"*, Bucureşti I, strada Carol Nr. 26.

Exemplarul 20 lei. Abonamentul anual pentru şcoli şi particulari 200 lei; 1.000 lei pentru autorităţi şi instituţii.

MONITORUL OFICIAL ŞI IMPRIMERIILE STATULUI
IMPRIMERIA CENTRALĂ — BUCUREŞTI — 1937

C. 73.997.

LEI 20